

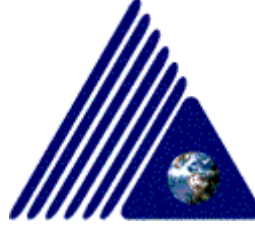
**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ELEKTRİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDE YAPTIKLARI
YAZ STAJININ YARARLILIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ**

Metin BİLA

**Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İstanbul - 2006

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ELEKTRİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDE YAPTIKLARI
YAZ STAJININ YARARLILIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ**

Metin BİLA

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Beril SİPAHİ

**Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İstanbul - 2006

**ELEKTRİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDE YAPTIKLARI
YAZ
STAJININ YARARLILIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ**

Metin BİLA

ONAY

Jüri:

Yrd. Doç. Dr. Beril SİPAHİ
(Tez Danışmanı)

Prof. Dr. Canan ÇETİN

Prof. Dr. Adil ÇAĞLAR

Yüksel Lisans Tez Kurulu Tarafından Onay Tarihi 19/06/2006

İÇİNDEKİLER

SİMGELER LİSTESİ.....	VIII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	XII
ÖNSÖZ.....	XIV
ABSTRACT.....	XV
ÖZET.....	XVI
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Genel ve Mesleki Eğitimde Kalite.....	2
1.1.1 Eğitim ve Kalite.....	2
1.1.2 Mesleki Eğitimde Kalite	3
1.1.3 İşletme Eğitimi (Staj) ve Önemi	4
1.1.4 İşletme Eğitimi Nasıl Olmalı?	6
1.2 Problem Durumu.....	7
1.3 Problem Cümlesi.....	7
1.4 Alt Problemler.....	8
1.5 Araştırmanın Önemi.....	9
1.6 Sayılıtlar.....	9
1.7 Sınırlılıklar.....	10
1.8 Tanımlar.....	10
1.8.1 Staj.....	10
1.8.2 Stajyer.....	10
1.8.3 Usta Öğretici.....	10
1.8.4 İşletme.....	10
1.8.5 Elektrik Teknisyeni.....	10
1.8.6 Ara Kademe Teknik İnsan Gücü.....	11
1.8.7 Mesleki Teknik Eğitim.....	11
1.8.8 Endüstri Meslek Liseleri.....	11
1.8.9 Anadolu Meslek Lisesi.....	11
1.8.10 Anadolu Teknik Lisesi.....	11
1.8.11 Teknik Lise.....	12
1.8.12 Politeknik Okulları.....	12

2. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	13
2.1 Mesleki ve Teknik Eğitime Olan İhtiyaç.....	13
2.2 Mesleki ve Teknik Eğitimi Etkileyen Faktörler.....	16
2.3 Mesleki Eğitime Devlet Katkısının Başlamasının Nedenleri.....	17
2.4 Dünyadaki Bazı Ülkelerin Mesleki Teknik Eğitim Sistemlerinin İncelenmesi..	18
2.4.1 Yunanistan Mesleki Eğitimi.....	22
2.4.2 İspanya Mesleki Eğitimi.....	24
2.4.3 Almanya Mesleki Eğitimi.....	26
2.4.4 Fransa Mesleki Eğitimi.....	29
2.4.5 Hollanda Mesleki Eğitimi.....	31
2.4.6 İsveç Mesleki Eğitimi.....	36
2.4.7 İngiltere Mesleki Eğitimi.....	37
2.5 Türkiye'nin Mesleki Teknik Eğitimdeki Mevcut Durumu.....	38
2.6 Bazı Avrupa Okullarının Mesleki Eğitimlerinin Karşılaştırılması	40
2.7 Dünyada Karşılaşılan Temel Mesleki Teknik Eğitim Sorunları	43
2.7.1 Merkezileşmeye Karşı Yöreselleşme.....	44
2.7.2 Eğitim Bakanlığına Karşı Çalışma Bakanlığı.....	44
2.7.3 İş/Endüstri ve Eğitim İlişkileri.....	45
2.7.4 Mesleki Rehberlik.....	45
2.7.5 Mesleki ve Teknik Eğitimin Düşük Statüsü.....	45
2.8 Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü.....	46
2.8.1 Tarihçesi.....	47
2.8.2 Görevleri.....	48
2.8.3 Araştırma Konusu Gereği Erkek Teknik Öğretime İlişkin Veriler	50
2.8.4 Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Okul Türleri.....	58
2.8.4.1 Anadolu Teknik Liseleri	58
2.8.4.2 Anadolu Meslek Liseleri	58
2.8.4.3 Teknik Liseler.....	59
2.8.4.4 Endüstri Meslek Liseleri	59
2.8.4.5 Çok Programlı Liseler	60

2.9 Meslek Eğitimi ve Staj İle İlgili Araştırmalar.....	61
2.9.1 SCANS (Gerekli Becerileri Kazandırma Komisyonu).....	61
2.9.2 Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programlarının Hazırlanmasında Okul-Sanayi İşbirliğinin İncelemesi.....	65
2.9.3 Meslek Lisesi ve Teknik Lise Mezunlarının İşletme Deneyimleri İzleme Araştırması.....	67
2.9.4 Endüstri Meslek Lisesi Mezunlarının İşletme Deneyimleri İzleme Araştırması.....	69
2.9.5 Teknik Liselerin Değerlendirilmesi.....	71
2.9.6 Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liselerin Öğrenen Örgütler Olarak Yapılandırılması.....	74
2.9.7 Anadolu Teknik Liselerinde Verilen Eğitimin Etkinliğinin Değerlendirilmesi.....	76
2.9.8 Meslek Lisesi Elektrik Bölümü Mezunlarının Sanayi Gereksinimlerini Karşılatabilme Düzeylerinin Belirlenmesi.....	78
3. YÖNTEM.....	81
3.1 Araştırmanın Yöntemi.....	81
3.2 Evren ve Örneklem.....	81
3.3 Veri Toplama Teknikleri.....	81
3.4 Verilerin Çözümlemesi.....	82
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	83
4.1 Deneklerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular.....	83
4.1.1 Araştırmaya Katılan Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımları	83
4.1.2 Deneklerin Okul Türüne Göre Dağılımları	84
4.1.3 Deneklerin Çalıştıkları Departmana Göre Dağılımları.....	85
4.1.4 Deneklerin Çalıştıkları Kurumdaki Personel Sayısı Dağılımları.....	86
4.1.5 Deneklerin Çalıştıkları İşletme Türüne Göre Dağılımları.....	87
4.1.6 Deneklerin Mezun Olduktan Sonra Branşları İle İlgili Çalışma Düşünceleri Dağılımı	88
4.1.7 Deneklerin Buldukları Bölümden Memnun Olma Düzeyleri.....	89
4.1.8 Deneklerin, Buldukları Bölümü Tercih Etmelerindeki Sebepler	90
4.1.9 Deneklerin, Çalıştıkları İşletmeyi Seçme Şekli.....	91
4.1.10 Deneklerin İşletme Stajından Ücret Alma Durumu.....	92

4.2 Yaz Stajı Yararlılık Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bulgular.....	93
4.2.1 Yaz Stajı Yararlılık Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları.....	93
4.2.2 “ANOVA” ve “t” Testi Sonuçları.....	95
4.2.2.1 Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Yapılan “t” Testi Sonuçları.....	95
4.2.2.2 Öğrencilerin Okul Türü Değişkenine Göre Yapılan “ANOVA” Testi Sonuçları.....	95
4.2.2.3 Öğrencilerin İşletmede Çalıştıkları Departman Değişkenine Göre Yapılan “ANOVA” Testi Sonuçları.....	95
4.2.2.4 Öğrencilerin Çalıştıkları İşletmedeki Personel Sayısı Değişkenine Göre Yapılan “ANOVA” Testi Sonuçları.....	95
4.2.2.5 Öğrencilerin Çalıştıkları İşletme Türü Değişkenine Göre Yapılan “t” Testi Sonuçları.....	96
4.2.2.6 Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Bölümleri İle İlgili Çalışma İsteği Değişkenine Göre Yapılan “t” Testi Sonuçları...	97
4.2.2.7 Öğrencilerin Buldukları Bölümden Memnun Olma Değişkenine Göre Yapılan Test Sonuçları.....	100
4.2.2.8 Öğrencilerin Buldukları Bölümü Seçme Değişkenine Göre Yapılan Test Sonuçları.....	103
4.2.2.9 Öğrencilerin Çalıştıkları İşletmeyi Seçme Değişkenine Göre Yapılan Test Sonuçları.....	106
4.2.2.10 Öğrencilerin Çalıştıkları İşletmede Ücret Alma Değişkenine Göre Yapılan Test Sonuçları.....	106
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	107
5.1 Sonuçlar.....	107
5.2 Öneriler.....	110
EKLER.....	112
KAYNAKÇA.....	114
ÖZGEÇMİŞ.....	117

SİMGELER LİSTESİ

t	: İstatistiklerin anlamlılığını saptamada kullanılan değerler
N	: Denek Sayısı
p	: Anlamlılık Düzeyi
X	: Aritmetik Ortalama
%	: Yüzde

KISALTMALAR LİSTESİ

AML	: Anadolu Meslek Lisesi
ATL	: Anadolu Teknik Lisesi
TL	: Teknik Lise
ÇPL	: Çok Programlı Lise
EML	: Endüstri Meslek Lisesi
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi
Metargem	: Mesleki Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi
f	: Frekans
Ort	: Ortalama
Sd	: Serbestlik derecesi
Std	: Standart
Ss	: Standart sapma
s	: Sayfa
vb	: Ve benzeri
Dev.Ed.	: Devam ediyor

ŞEKİLLER LİSTESİ

		SAYFA
Şekil 2.1	2001-2005 yılları arasında ortaöğretim kademesi okul oranları....	51
Şekil 2.2	2001-2005 yılları arasında ortaöğretim kademesi öğrenci oranları	52
Şekil 2.3	2001-2005 yılları arasında ortaöğretim kademesi öğretmen oranları.....	52
Şekil 2.4	2004-2005 öğretim yılında mesleki teknik ortaöğretimde okul sayıları.....	53
Şekil 2.5	2004-2005 öğretim yılında mesleki teknik ortaöğretimde öğrenci sayıları.....	54
Şekil 2.6	2004-2005 öğretim yılında mesleki teknik ortaöğretimde öğretmen sayıları.....	54
Şekil 2.7	2004-2005 öğretim yılında meslek eğitimi veren işletme sayısı...	55
Şekil 2.8	2004-2005 öğretim yılında meslek eğitimi veren usta öğretici sayısı.....	55
Şekil 2.9	2004-2005 öğretim yılında işletmelerde yaz stajı yapan öğrenci Sayısı.....	56
Şekil 2.10	2004-2005 öğretim yılında anadolu teknik liseleri, anadolu meslek liseleri ve teknik liselerde bulunan 5 bölümün okul sayıları.....	57
Şekil 4.1	Deneklerin cinsiyete göre dağılımları.....	83
Şekil 4.2	Deneklerin, okul türüne göre dağılımları.....	84
Şekil 4.3	Deneklerin çalışmakta oldukları departmana göre dağılımları.....	85
Şekil 4.4	Deneklerin çalıştıkları kurumdaki personel sayısı dağılımları.....	86
Şekil 4.5	Deneklerin çalıştıkları işletme türüne göre dağılımları.....	87
Şekil 4.6	Deneklerin branşları ile ilgili çalışma düşünceleri dağılımı.....	88
Şekil 4.7	Deneklerin buldukları bölümden memnuniyet düzeylerine göre dağılımı.....	89
Şekil 4.8	Deneklerin buldukları bölümü tercih etme sebeplerine göre dağılımı.....	90
Şekil 4.9	Deneklerin çalıştıkları işletmeyi seçme şeklinin dağılımı.....	91
Şekil 4.10	Deneklerin işletme stajından ücret alma durumu.....	92

Şekil 4.11	Öğrencilerin çalıştıkları işletme türüne göre usta öğreticiden yararlanma düzeyi.....	97
Şekil 4.12	Öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışma düşüncelerine göre iş ahlakı gelişim düzeyleri.....	98
Şekil 4.13	Öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışma düşüncelerine göre mesleki gelişim düzeyleri.....	99
Şekil 4.14	Öğrencilerin buldukları bölümlerinden memnun olma değişkenine göre usta öğreticiden yararlanma düzeyi.....	101
Şekil 4.15	Öğrencilerin buldukları bölümden memnun olma değişkenine göre iş ahlakı gelişim düzeyi.....	102
Şekil 4.16	Öğrencilerin buldukları bölümden memnun olma değişkenine göre mesleki gelişim düzeyi.....	103
Şekil 4.17	Öğrencilerin buldukları bölümü seçme değişkenine göre mesleki gelişim düzeyi.....	105

ÇİZELGELER LİSTESİ

	SAYFA
Çizelge 2.1 2001-2005 yılları arasında ortaöğretim kademesi okul, öğrenci ve öğretmen sayıları.....	51
Çizelge 2.2 2004-2005 öğretim yılında mesleki teknik ortaöğretimde okul, öğrenci ve öğretmen sayıları ve erkek teknik öğretimin mesleki teknik ortaöğretim sistemi içinde yeri.....	53
Çizelge 2.3 2004-2005 öğretim yılında meslek eğitimi veren işletme ve usta öğretici sayısı.....	55
Çizelge 2.4 2004-2005 öğretim yılında işletmelerde yaz stajı yapan öğrenci sayısı.....	56
Çizelge 2.5 2004-2005 öğretim yılında anadolu teknik liseleri, anadolu meslek liseleri ve teknik liseler’de bulunan 5 bölümün okul sayısı sıralaması.....	57
Çizelge 4.1 Deneklerin cinsiyete göre dağılımları.....	83
Çizelge 4.2 Deneklerin, okul türüne göre dağılımları.....	84
Çizelge 4.3 Deneklerin çalışmakta oldukları departmana göre dağılımları.....	85
Çizelge 4.4 Deneklerin çalıştıkları kurumdaki personel sayısı dağılımları.....	86
Çizelge 4.5 Deneklerin çalıştıkları işletme türüne göre dağılımları.....	87
Çizelge 4.6 Deneklerin branşları ile ilgili çalışma düşünceleri dağılımı...	88
Çizelge 4.7 Deneklerin buldukları bölümden memnuniyet düzeylerine göre dağılımı.....	89
Çizelge 4.8 Deneklerin buldukları bölümü tercih etme sebeplerine göre dağılımı.....	90
Çizelge 4.9 Deneklerin çalıştıkları işletmeyi seçme şeklinin dağılımı.....	91
Çizelge 4.10 Deneklerin işletme stajından ücret alma durum çizelgesi.....	92
Çizelge 4.11 Faktörle ait çizelge.....	93
Çizelge 4.12 Öğrencilerin çalıştıkları işletme türüne göre yapılan “t” testi Sonuçları.....	96
Çizelge 4.13 Öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışma düşüncelerine göre yapılan “t” testi sonuçları.....	97
Çizelge 4.14 Öğrencilerin buldukları bölümlerinden memnun olma durumlarına göre yapılan “t” testi sonuçları.....	100

Çizelge 4.15 Öğrencilerin buldukları bölümü seçme nedenine göre mesleki gelişim düzeyi farklılıkları.....	103
Çizelge 4.16 Öğrencilerin buldukları bölümü seçme nedenine göre mesleki gelişim düzeyi farklılıkları(Scheffe Testi).....	104

ÖNSÖZ

Ülkelerin hızla gelişen teknolojiye ayak uydurabilmeleri için öncelikli olarak yapmaları gereken iş; mesleki eğitime gerekli desteği vermek ve mevcut mesleki eğitim sistemlerinin kalitesinin arttırmaktır. Hızla değişen ve gelişen teknolojiye ancak bu şekilde uyum sağlanabilir.

Eğitimin kalitesinin artırılması, somut bir malın kalitesinin artırılması kadar kolay olmayıp, çok yönlü araştırmalar sonucunda yapılmalıdır. Bir çok ülkede olduğu gibi bizim ülkemizde de mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılmasına yönelik bu tip çalışmalar yapılmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılması için en önemli faktör olan işletmelerde meslek uygulamalarının(staj) yararlılık düzeyi yüksek olmalıdır. Bu araştırmada, mesleki ve teknik eğitimin en önemli unsuru kabul edilen staj uygulamalarından biri olan, yaz stajının yararlılık düzeyi incelenecektir. Araştırma sonunda, yaz stajının yararlılık düzeyinin, dolayısı ile mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılmasına yönelik sonuçlar ve öneriler sunulacaktır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında çok fazla emeği olan, her zaman ve her konuda bana destek veren çok değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Beril SİPAHİ başta olmak üzere, eğitim konusunda birkimlerinden yararlandığım tüm ders öğretmenlerime, tez yazımı konusunda özverili destekleri nedeniyle meslektaşlarım Fatih AVİS ve Şaban BERK'e, verilerin toplanması aşamasında yardımlarını esirgemeyen Maltepe Küçükyalı Anadolu Teknik Lisesi Elektrik Bölüm Şefi Habibe YILMAZ'a, Haydarpaşa Teknik ve Anadolu Teknik Lisesi Elektrik Bölüm Şefi Kanun SIZAN'a, Handan Hayrettin Yelkikanat Anadolu Meslek Lisesi Elektrik Bölümü öğretmenlerine, yine her konuda bana yardımcı olan meslektaşlarım Mutlu ÖZKUL ve Ali KÜÇÜKDAUT'a, yabancı kaynakların incelenmesinde desteğini esirgemeyen meslektaşım Nursel AK'a ve bu araştırmayı hazırlarken her aşamada bilgi ve görüşlerini aldığım, araştırmam için en az benim kadar emek sarf eden çok değerli eşim, Makbule BİLA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Metin BİLA

Nisan 2006

DETERMINING WORTHWHILENESS LEVEL OF THE SUMMER INTERNSHIP INTERNEED BY STUDENTS OF ELECTRICS DEPARTMENT IN COMPANIES

ABSTRACT

Our country needs high qualified vocational education to keep up with the rapidly improving technology. This study has been done to search the worthwhileness level of the summer internship practice which is one of the significant factors of vocational education for the students of electrics department and making suggestions to improve the current situation. The study consists of five parts which are; introduction, studies about the subject, methodology, discoveries and comments, discussions and suggestions.

The study includes the students of the electrics department who interned in summer term attending the Anatolian Technical, Technical and Anatolian Vocational high schools. Data collecting method was chose as survey. Applying the factor analysis on the data obtained by surveys, the sub-dimensions have been found. Between the sub-dimensions and demographic properties of students, the difference tests have been done by using “ANOVA” and “t” test.

After the evaluation of the data obtained by the study some results have been reached such as; the students interned in private sector compared to those in public sector, the students planning to work in the field related to their education compared to those who do not, the students who chose their department of their own accord compared to those who did not have had a more beneficial internship period.

According to the results of the study some suggestions have been made such as; starting studies to update the contents of both the applied and theoretical subjects taught at vocational schools, not restricting the internship period in summer holiday, making the students intern in private sector if possible, checking the vocational perfection level of skilled workmen working in the company in which the students will intern, preventing the families and teachers to affect students directly while choosing the field they will be educated and preventing the students to have a higher education out of their own field.

Key Words: Summer internship in companies, the worthwhileness level of the internship, effectiveness of internship, importance of internship, skilled workmen, vocational education.

ELEKTRİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDE YAPTIKLARI YAZ STAJININ YARARLILIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ

ÖZET

Ülkemizin, hızla gelişen teknolojiye ayak uydurabilmesi için, yüksek kalitede mesleki eğitime ihtiyacı vardır. Bu araştırma, mesleki eğitimin önemli unsurlarından olan yaz stajı uygulamasının, elektrik bölümü için yararlılık düzeyini araştırmak ve mevcut durumun iyileştirilmesine yönelik öneriler oluşturmak amacı ile yapılmıştır. Araştırmada; giriş, konu ile ilgili araştırmalar, metodoloji, bulgular ve yorumlar, sonuç tartışma ve öneriler olmak üzere beş bölüm vardır.

Araştırma, yaz stajı uygulayan Anadolu Teknik, Teknik ve Anadolu Meslek Liselerinin elektrik bölümlerinde öğrenim gören yaz stajı yapmış öğrencileri kapsamaktadır. Veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen verilere faktör analizi uygulanarak alt boyutlar bulunmuştur. “ANOVA” ve “t” testi kullanılarak, alt boyutlar ile öğrencilerin demografik özellikleri arasında fark testleri yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi ile; özel sektörde staj yapan öğrencilerin, devlet kuruluşlarında staj yapan öğrencilerden; mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünen öğrencilerin, bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyen öğrencilerden; kendi isteği ile bölüm seçimi yapan öğrencilerin, ailesinin isteği ile bölüm seçimi yapan öğrencilerden daha yararlı bir staj uygulaması yaptığı gibi sonuçlara varılmıştır.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda; meslek okullarında verilen uygulama ve teori içerikli derslerin, teknolojik bakımdan güncel tutulmasına yönelik çalışmalar başlatılması, Anadolu Teknik, Teknik ve Anadolu Meslek Liselerinin staj uygulamalarının yaz tatillerine sıkıştırılmaması, öğrencilerin yaz stajı uygulamalarını mümkün olduğu ölçüde özel sektörde yapmalarının sağlanması, öğrencilerin yaz stajı uygulamalarını yapacakları işletmelerdeki usta öğreticilerin mesleki yetkinlik düzeylerinin denetlenmesi, öğrencilerin buldukları bölümü seçmeleri hususunda ailelerin ve öğretmenlerin doğrudan etkili olmalarının engellenmesi ve meslek lisesi öğrencilerinin alanları dışında yüksek öğretim tercihi yapmalarının engellenmesi gibi bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşletmelerde yaz stajı, stajın yararlılık düzeyi, staj etkinliği, stajın önemi, usta öğretici, mesleki eğitim

BÖLÜM 1

Bu bölümde; araştırmanın temelini oluşturan problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlamalara ilişkin kavramsal bilgilere yer verilmiştir.

1. GİRİŞ

Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Genel olarak bakıldığında gelişmiş ülkeler, ulusal kalkınma çabalarının gerektirdiği insan kaynaklarını istenen nitelik ve nicelikte yetiştirmiş durumdadır. Buna karşılık geri kalmış ülkelerin çoğu, ekonomilerinin gereksinim duyduğu insan kaynaklarını geliştirme konusunda ciddi bir bunalım yaşamaktadır (<http://www.tusiad.org>).

Mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin, dolayısı ile ülkenin teknolojik gelişimlere ayak uydurabilmesinin en önemli koşulu; öğrencilerin okullarından mesleki olarak donanımlı bir şekilde mezun olmasıdır. Meslek okulları, çoğu zaman ara insan gücü bakımından sanayinin talep ettiği nitelikte öğrenci yetiştirememektedir.

Bir mesleği öğrenirken, uygulayarak öğrenmek en kalıcı öğrenme şeklidir. İnsan bir şeyi hem teorik olarak hem de kendisi uygulayarak öğrenince gerçekten öğrenebilmektedir.

Mesleğe hazırlık süreci içinde önemli bir yer tutan meslek deneyiminin kazanılmasının ilk aşaması olan staj eğitimdeki süreç ve kazanımların irdelenmesi oldukça önemlidir. Bu süreç içinde ve eğitim sırasında öğrenilenlere paralel olarak, mesleğin uygulanmasına yönelik olan staj uygulaması, her meslek için önemli olmakla birlikte elektrikçilik mesleği için kanımca çok daha önemlidir.

1.1 Genel ve Mesleki Eğitimde Kalite

1.1.1 Eğitim ve kalite

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1971).

Eğitim kurumlarının amaçlarını tanımlamak, ticari kurumların amaçlarını tanımlamaktan daha zor ise de genel olarak eğitim veren kurumlardan; bireylerin kişisel kapasitelerini geliştirmeleri, kabul edilen değer ve inançları mezunlara aşılmaları, öğrencileri eğitimin bir sonraki basamağı olan iş hayatına veya yüksek öğrenime hazırlamaları beklenir. Bu nedenle eğitimde sürekli iyileştirme için, yalnızca mevcut sistemlerin revize edilmesi yeterli olmamakta, yeni öğretim teknikleri ve teknolojileri üzerinde araştırmalar yapılması gerekmektedir.

Yeniliklerin başarılması, bir taraftan eğitim ürün ve hizmetlerinin sürekli olarak iyileştirilmesi, diğer taraftan da eğitim kalitesinin iyileştirilmesiyle mümkün olacaktır. Öte yandan globalleşen dünyada bilginin sürekli ve sistematik gelişimi, eğitim sürecini, dolayısıyla da kalitesini olumlu yönde etkilemektedir.

Ülkemiz, Avrupa Birliğinin üye ve üyelik müzakeresi yapılan ülkeler genelinde eğitimin kalitesini arttırmayı ve bu alanda işbirliğini güçlendirmeyi hedefleyen AB Eğitim ve Gençlik Programlarına Sokrates (genel eğitim) ve Leonardo da Vinci (mesleki eğitim) projeleri kapsamında yer almaktadır. Söz konusu projelerden Sokrates projesi daha çok lisans eğitimleriyle bütünleşirken, Leonardo da Vinci projesi meslek eğitimine, dolayısıyla meslek okullarına daha uygundur. Leonardo da Vinci projesinin amaçları şunlardır:

Kişilerin, özellikle gençlerin, temel mesleki eğitim içinde tüm düzeylerde beceri ve yeterliliklerinin artırılması; Bu hedef, istihdamın artırılması ve mesleki entegrasyonun/yeniden entegrasyonun kolaylaştırılması amacıyla diğerleriyle birlikte iş-bağlantılı mesleki eğitim ve çıraklık yoluyla gerçekleştirilebilir.

Özellikle teknolojik ve örgütsel değişimi güçlendirmek üzere uyum sağlayabilmeyi artırıp geliştirmeye yönelik sürekli-mesleki eğitimde ve hayat boyu beceri ve yeterlilikler kazanmada kalitenin yükseltilmesi, bunlara erişimin iyileştirilmesi.

Rekabet edebilmeyi ve girişimciliği, yeni istihdam fırsatları açısından da, geliştirmek üzere mesleki eğitimin yenileşme sürecine katılımını destekleyip artırmak(<http://www.ua.gov.tr/portal>).

1.1.2 Mesleki eğitimde kalite

Endüstriyel kültüre geçme çabası içinde olan Türkiye'nin gereksediği insan gücünü yetiştirmede teknik eğitim büyük önem taşımaktadır. Bu bilim dalının bulgularına gerekseme gün geçtikçe artmaktadır(Başaran, 1992).

Mesleki eğitim kişisel ve toplumsal hayat için hayati önem taşımaktadır. Bunun nedeni, kişisel, sosyal, ekonomik ve ulusal ölçekli gereksinimlerden kaynaklanmasıdır. Mesleki eğitimle, zihinsel süreçleri geliştirme, bilgileri kullanmada kendine özgü anlam yapılarını oluşturma ve analitik düşünme alışkanlıkları kazandırma gibi yeterlikleri kazandırma esastır.

Kaydedilen olumlu gelişmelere rağmen, mesleki ve teknik eğitimdeki okullaşma oranı henüz çağdaş ülkeler seviyesine ulaşamamıştır. Ülkemizde son dönemlerde mesleki okullaşma oranının artırılması amacıyla yeni meslek okulları açılarak, MEB girişimleri ile sınavsız geçiş uygulamasına başlanılmış, gelişmiş meslek liselerinde eğitim-öğretimin bittiği saatlerden sonra fiziki olanak ve donanımlardan yararlanmak amacıyla yeni meslek yüksek okulları açılmış, vakıfların meslek yüksek okulu kurmalarına izin verilmiş, sertifikaya dayalı eğitim modeline geçiş sağlanmaya çalışılmış ve bir çok meslek yüksek okulunda kapasite artırımı yoluna gidilmiştir. Fakat bunlar yapılırken, bir geçiş planı yapılmamış, bu nedenle mevcut okullar kendilerini bu programa göre ayarlayamamış, hatta bazıları bu yenilikleri uygulamaktan vazgeçmiştir. Altyapı eksiklikleri nedeniyle meslek yüksek okullarında yeni açılan programlar şartları daha da zorlaştırmış, bu da eğitim-öğretim kalitesinin düşmesine sebep olmuştur.

1.1.3 İşletme eğitimi (Staj) ve önemi

Çoğu organizasyon, öğrenme transferinin eğitim sürecinin doğal bir aşaması olduğunu düşünmekte ve ek bir çabaya gerek görmemektedir.

Yaşamın gerçeği, her yeni ve taze olanın özel bir ilgi ve bakım gerektirmesidir. Yeni öğrenilenlere gereken ilgi ve özen gösterilmezse, bunların işe etkisi en azından rastlantıya kalacaktır. Öğrenmenin transferinin önemini bilen organizasyonlar da bu çabanın zorluğunu yaşamaktadırlar. Öğrenilenlerin iş ortamına ve uygulamaya aktarılmasını kolaylaştıran ve güçleştiren bazı nedenlerden söz edilebilir. Eğitim sonuçlarının alınmasından sorumlu olan tüm tarafların bu faktörleri göz önünde bulundurması gerekir.

Kolaycı bir açıklama, katılımcıların iş ortamında karşılaştıkları sorunları çözmek için eğitimde öğrendiklerini kullanmak istememeleridir (Barutçugil, 2004).

Bir eğitimin başarısı, teorik ve pratik girdilerin tümüne bağlıdır. Bunun teorik kısmı dersliklerde verilirken, uygulamalı kısmı da okula devam zorunluluğu olmayan zamanlarda, yaz aylarında gerçekleştirilmektedir.

Meslek Liseleri, gençleri seçtikleri meslekler doğrultusunda hayata hazırlayan bilim kurumlarıdır. Elektrikçilik mesleği yapısı itibariyle eğitimde uygulama takviyesi gerektirmektedir. Bu noktada takviye mekanizması olarak, "staj" devreye girmektedir. Bizim bölümümüzde 160-240 iş saati staj uygulaması yapılmaktadır.

Staj sonucu öğrenci ileride kendisinin de içinde yer alacağı gerçek dünyanın küçük bir modelini yaşamaktadır. Bu anlamda, elektrik eğitiminde stajlar, en az derslerde verilen eğitim kadar büyük bir öneme sahiptir. Stajlar, teorik derslerde alınan bilgilerin, görerek, yaşanarak daha iyi kavranmasını sağlarken, öğrenciye ileride mesleğinin hangi alanında çalışabileceği, daha başarılı ve mutlu olabileceği konusunda da fikir vermektedir. Bir öğrenciyi mesleğe hazırlamak, sanıldığı gibi sadece bilgi aktarmakla değil, aynı zamanda, meslek sevgisi aşılacakla, mesleki uygulamayı meslek eğitimi sırasında yaptırabilmekle mümkün olabilmektedir.

Stajlar, meslek eğitiminin önemli bir bölümüdür. Öğrencinin meslek hayatıyla tanıştığı ilk basamaktır. Öğrencinin stajı bir zorunluluk olarak görmemesi, seyerek ve isteyerek yapması için öğrencinin bilinçlendirilmesinin önemi de büyüktür.

Staj ile eğitimde uygulama deneyimi, hem öğrenci bireyde olumlu bir farklılık oluşturmakta, hem de öğretici bireye daha özgür bir anlatım imkanı sağlamaktadır. Yani ders esnasındaki diyalog daha gerçekçi bir boyuta dönüşebilmektedir.

Gerçeklerle donatılmış bir yaşamın daha kolay olduğu düşünülduğünde uygulama deneyimlerinin var olduğu bir meslek eğitiminin de daha elverişli olacağı sonucu kabul edilebilir bir gerçek olmaktadır.

Kalıcı öğrenme, öğrendiklerini uygulama ve tekrarla olur. Bu tekrar uygulamadaki hata ya da başarılarından ders alınmasını ve kendini geliştirmeyi barındırıyor. Böylece stajyeri mesleğe hazırlamak, bilgi aktarımı yanında meslek sevgisi aşılacak ve mesleğin uygulanmasının eğitimle birlikte yürütülmesi, adayın bu kazanımları sindirmesini daha da kolaylaştıracaktır.

Staj, öğrencinin aldığı temel mesleki eğitimin esaslarına paralel olarak; birlikte çalıştığı insanlarla iyi iletişim kurmasının gerekliliğini, iş bölümü yapmasını, verilen görevi zamanında, doğru ve tam olarak yerine getirme alışkanlığı edinmesini, kullandığı araç-gereç ve mekânı itinayla korumasını, sorumluluk duygusunu pekiştirmesini, sorarak ve araştırarak, eksiklerini gidermeye çalışarak, bilgi ve görüş birikimi yapmasını, dokümantasyon ve arşiv oluşturma alışkanlığı edinmesini, başka disiplinlerle sıkı işbirliği yapmasını sağlaması açısından önemli ve gereklidir.

Öğrenciyi mesleğe ısındırmanın önemli bir aracı olabilecek staj, ilgili birimlerce belirlenen staj süreleriyle sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu süreler öğrenci tarafından çok iyi değerlendirilmelidir.

Staj uygulamasında sahte staj girişimleri dikkat edilmesi gereken önemli bir konudur. Öğrencilerin stajlarını yapmadan, yapmış gibi göstermelerini önlemek gerekmektedir. Staj

yeri bulma konusu, çoğu öğrenci için çözümü zor bir konu olmaktadır. Bu duruma bir çözüm bulunması, staj olayını daha işler hale getirecektir.

1.1.4 İşletme eğitimi nasıl olmalı?

Staj, öğrenim boyunca olmalı, öğrencilere yaz tatilinden çalınmış bir süre, bir angarya olmadığı anlatılmalı, her şeyin birden öğrenilmesi mümkün olmadığına göre baştan savma bir yaklaşımla ele alınmamalı. Stajın, Anadolu Teknik, Teknik ve Anadolu Meslek Liselerinin genel olarak uyguladıkları gibi yaz aylarında değil, eğitim boyunca bir süreye yayılmış biçimde Endüstri Meslek Liselerinin uyguladığı gibi yapılması angarya gibi görülmesini engelleyecektir.

Stajyerin sosyal güvenlik kapsamına alınması, bu konuda sigorta priminin ödenmesinde okul tarafından destek sağlanması özellikle iş güvenliği tereddütlerini ortadan kaldıracaktır.

Stajyere en azından asgari ücret verilmesi öğrencilerin kafasındaki angarya düşüncesini azaltacaktır.

Stajyerlere kendilerini ifade edebilecekleri özgür davranma olanakları verilmesi özgüvenlerini arttıracaktır.

Herhangi bir meslekte yapılan işin, sanatın genç kuşaklara, çıraklara aktarılması önemlidir. Bizlerle birlikte yok olacak bilgilerin kimseye yararı olmaz. Büyük-küçük tüm işletmelerin kapılarını kapasitelerine göre ve olanakları ölçüsünde stajyerlere açması sahte staj yapma düşüncesini zayıflatacaktır.

Başarıya giden yol mesleğini sevmekten geçiyor. Aynı zamanda bir işi isteyerek ve severek yapmak insanı huzurlu kılar. Sevmek ya da yapılan işten keyif almak, edinilen deneyimlere de bağlıdır. Staj, bu deneyimlerin başında geliyor.

Öğrenciler staj sırasında geleceklerini, hangi pozisyon ve departmanda çalışmak istediklerini düşünebilir ve karar verebilirler. Bu yüzden staj çok önemli bir fırsat. Ayrıca

staj sırasında çalışmaları, fikirleri, önerileri ve yaratıcılıklarıyla da buldukları şirkette kadrolu pozisyona geçip şirkette kalma ihtimalleri olabilir.

1.2 Problem Durumu

Bir mesleğin kalitesi ile meslek eğitiminin kalitesi arasında sıkı bir ilişki mevcuttur. Çünkü mesleğin gelecekteki imajı, ancak eğitim kalitesinin artırılmasıyla sağlanır. Küreselleşmeyle birlikte işletmelerin de değişim içerisine girmesi, eğitimde kullanılan yazılı anlatım, sözlü anlatım, ders kitaplarının kullanılması gibi geleneksel öğretim metotlarının da değişimini gerektirmektedir. Değişen çevreye uyum sağlamak ve eğitimde kaliteyi artırmak için geleneksel öğretim metotlarının yerini daha çok uygulamaya dönük metotlar almalıdır. Bu metotlar içerisinde; gerçek işletmelerle çalışma, vaka analizleri, teknoloji kullanımı, takım çalışmaları ve geri bildirim gibi metotlar muhakkak yer almalıdır.

Uluslararası rekabet gücünün artırılmasında ileri teknolojinin kullanımı, teknolojinin geliştirilmesi ve üretilmesi öncelikli öneme sahiptir. Bu, insan gücü potansiyelinin değerlendirilmesi ve niteliğinin artırılarak üretim sürecine katılımının sağlanması ile mümkündür. Eğitim sisteminin bu amaca hizmet edebilecek dinamik bir yapıya kavuşturulması, mesleki ve teknik eğitime verilen önemle paralellik arz etmektedir(MEB, 1998).

Meslek okullarının sanayi ile işbirliği yapması için yapılmakta olan staj uygulamalarının başarıya ulaşma düzeyi, mesleki eğitimin başarısını doğrudan etkileyen önemli faktörlerdendir. Diğer meslek dallarında olduğu gibi elektrik dalında da yetişmiş ara eleman ihtiyacının karşılanmasında, staj çalışmalarının önemi büyüktür. Bu araştırmanın temel problemi; Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptığı yaz stajının yararlılık düzeyinin tespit edilmesidir.

1.3 Problem Cümlesi

Elektrik Bölümü öğrencilerinin işletmelerde yaptığı yaz stajının yararlılığı ne düzeydedir?

1.4 Alt Problemler

- a) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- b) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, okul türüne göre farklılık göstermekte midir?
- c) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, çalıştıkları departmana göre farklılık göstermekte midir?
- ç) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, çalıştıkları işletmedeki personel sayısına göre farklılık göstermekte midir?
- d) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, çalıştıkları işletme türüne göre farklılık göstermekte midir?
- e) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, branşları ile ilgili çalışma düşüncelerine göre farklılık göstermekte midir?
- f) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, bölümlerinden memnun olma durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
- g) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, bölümlerini seçme nedenlerine göre farklılık göstermekte midir?
- h) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, işletmeyi seçme şekillerine göre farklılık göstermekte midir?
- ı) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, ücret alma durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

1.5 Araştırmanın Önemi

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişme ve değişimler, ülke ekonomilerinin gelişmesinde önemli etkiye sahiptir. Bu gelişmelere paralel olarak iş dünyasının gereksinim duyduğu iş gücünün niteliklerinde büyük değişimler ortaya çıkmaktadır.

İş dünyasının gereksinimlerine uygun, nitelikli ara kademe teknik insan gücünün yetiştirilmesinde Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı meslek okulları önemli fonksiyona sahiptir. Meslek okulları bu fonksiyonlarını en iyi şekilde gerçekleştirmek durumundadırlar. Bunun için de meslek liseleri elektrik bölümü mezunlarını istihdam eden sanayi kuruluşlarıyla sürekli iletişim halinde bulunulması ve onların gereksinimlerini en üst düzeyde karşılayacak şekilde öğretim programlarının ve tekniklerinin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Nitelikli işgücünü yetiştirecek olan meslek okullarının vazgeçilmez uygulamalarından olan staj uygulamalarının yararlılık düzeyi, şüphesizdir ki yetiştirilecek işgücünün niteliğini de etkileyecektir.

İşte bu araştırma, Anadolu Teknik, Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajı uygulamalarının yararlılık düzeyinin belirlenmesi, varsa eksik yönlerin tamamlanması veya zayıf yönlerin kuvvetlendirilmesi bakımından hayati önem arz etmektedir.

Ayrıca bu araştırmanın ilgili kişi ve kuruluşlara bir kaynak olarak katkı sağlaması düşünülmektedir.

1.6 Sayıtlar

- a) Örneklem, evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğundan araştırma güvenilirdir.
- b) Bilgi toplama formu olarak kullanılan anketlerin kapsamı, üniversitelerde ölçme değerlendirme uzmanı olan öğretim üyeleri, Meslek Okulları Elektrik Bölümü öğretmenleri ve staj yapmış öğrencilerin görüşleri alınarak geliştirildiği için geçerlidir.

c) Araştırmaya katılan denekler, kendilerine verilen anketleri cevaplamakta samimi ve gönüllüdürler.

ç) Kullanılan ölçme aracıyla ve izlenen yöntemle araştırmanın amacına ulaşılabilir.

1.7 Sınırlılıklar

a) İstanbul ilinde Handan Hayrettin Yelkikanat Anadolu Meslek Lisesi, Tuzla Anadolu Meslek Lisesi, Nurettin Perihan Erk Teknik Lisesi, Haydarpaşa Teknik Lisesi, Maltepe Küçükyalı Anadolu Teknik Lisesi, Haydarpaşa Anadolu Teknik Lisesi Elektrik Bölümlerinde öğrenim gören staj yapmış öğrencilerle sınırlıdır.

b) Elde edilen bilgiler geliştirilen anket formundaki bilgilerle sınırlıdır.

1.8 Tanımlar

1.8.1 Staj: Meslek okullarında yapılan teorik eğitimin, uygun işletmelerde bir usta öğretici gözetimi altında uygulamaya geçirilme süreci.

1.8.2 Stajyer: İşletmelerde staj yapan öğrenciler.

1.8.3 Usta öğretici: İlgili kuruluşlar tarafından verilen usta öğretici belgesine sahip işletme çalışanı. Stajyer öğrencilere rehberlik etmekle mükelleftir.

1.8.4 İşletme: Stajyer çalıştırma ön yeterliliklerine sahip özel ya da devlet kuruluşları.

1.8.5 Elektrik teknisyeni: Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı, Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Liselerinden herhangi birinin Elektrik bölümünden mezun; üretim yada hizmet alanlarında matematik ve teknolojik ilkeleri anlayan ve bunları eyleme dönüştürebilen; projelerden ayrıntılı iş resimleri hazırlayabilen ve üretim yada hizmeti düzenleyebilen, işin gereklerine uygun gereçleri seçen ve denetleyen, etkinlik alanı ile ilgili süreçleri doğru olarak yapabilen, üretim ya da hizmetin oluşmasını sağlayan ve denetleyen iş gören.

1.8.6 Ara kademe teknik insan gücü: Sanayide çalışan, sınıflamada vasıfsız elemanlar ile yöneticiler arasında yer alan nitelikli eleman.

1.8.7 Mesleki ve teknik eğitim: Bireye iş piyasasında geçerliliği olan bir işe girebilmesi ve bu işte ilerleyebilmesi için gerekli olan temel davranışları kazandıran eğitim.

1.8.8 Endüstri meslek liseleri (EML): Öğrenim süresi 3 yıl iken yeni yapılanma çerçevesinde öğretim süresi 4 yıla çıkarılan, öğrencilere; orta öğretim düzeyinde asgari ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür dersleri ve çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyon vermek suretiyle, hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programlar uygulayan meslek okullarıdır([http:// etogm.meb.gov.tr](http://etogm.meb.gov.tr)).

1.8.9 Anadolu meslek lisesi (AML): İlköğretim üzerine, birinci yılı yabancı dil hazırlık sınıfı olmak üzere öğrenim süresi 4 yıl olan okullardır. 2005-2006 öğretim yılından itibaren bakanlığımızca gerçekleştirilen orta öğretimde yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında hazırlık sınıfları kaldırılarak öğretim süresi dört yıla çıkarılan Anadolu Meslek Liselerinde öğrencilere, orta öğretim düzeyinde asgari ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür dersleri ile birlikte, öğrencileri; hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan, endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran ve aynı zamanda bir yabancı dilin öğretilmesini amaçlayan programlar uygulayan meslek okullarıdır.

1.8.10 Anadolu teknik lisesi (ATL): İlköğretim üzerine birinci yılı yabancı dil hazırlık sınıfı olmak üzere beş yıl öğretim süreli okullardır. Bakanlığımız Talim ve Terbiye Kurulunun 7.6.2005 tarihli ve 184 sayılı kararı gereğince. 2005-2006 öğretim yılından itibaren, bu okulların hazırlık sınıfları kaldırılarak programları 4 yıl olarak yeniden yapılandırılan bu okullarda öğrencilere; orta öğretim düzeyinde asgari ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür

dersleri ile birlikte endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran, hem yüksek öğretime hem mesleğe hazırlayan, aynı zamanda bir yabancı dil öğretilmesini amaçlayan, fen bilimleri ağırlıklı programlar uygulayan meslek okullarıdır.

1.8.11 Teknik lise (TL): İlköğretim üzerine 4 yıl öğretim süreli okullardır. Bu okulların 9'uncu sınıfı meslek liselerinin 9'uncu sınıfı ile ortaktır. 9'uncu sınıfta belirli derslerden, ilgili mevzuatında belirtilen başarıyı gösteren öğrenciler; teknik liseye geçiş yaparak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon verilmesini sağlayan, öğrencilerini hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan, fen bilimleri ağırlıklı programlara devam edebilmektedirler(<http://etogm.meb.gov.tr>).

1.8.12 Politeknik okulları: 8. Sınıftan sonra (hemen) genel veya meslek lisesine geçmeyecek öğrencileri meslek yaşamına hazırlayan eğitim tamamlama programının uygulandığı okullardır(<http://www.sg.k12.tr>).

BÖLÜM 2

2. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde mesleki eğitime devlet desteğinin başlamasının nedenleri, dünyadaki bazı ülkelerin mesleki ve teknik eğitim sistemlerinin incelenmesi, dünyada karşılaşılan temel mesleki ve teknik eğitim sorunları, erkek teknik öğretim genel müdürlüğünün yapısı, tarihçesi ve görevleri, meslek eğitimi ve staj ile ilgili araştırmalar, mesleki ve teknik eğitim veren liselerin öğrenen örgütler olarak yapılandırılması ve anadolu teknik liselerinde verilen eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1 Mesleki ve Teknik Eğitime Olan İhtiyaç

Toplumlarda, sanayileşme süreciyle (her ne kadar sanayileşme öncesinde de olsa) çok çeşitli alanlarda nitelikli insan gücü gereksinimine ihtiyaç duyulmaya başlandığı görülmektedir. Çeşitli sanayi kollarının ortaya çıkması bu alanlara yönelik teknik personele olan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Bugün ise mesleki ve teknik eğitime olan farklı gereksinimi, bireysel, sosyal, ekonomik ve ulusal gereksinimler bakımından ele almak mümkündür. Bunları kısaca açıklamak gerekirse;

Mesleki ve teknik eğitimdeki bireysel gereksinimler, daha çok bireysel farklılıklarla açıklanabilir. Bu farklılıklardan dolayı ortaya çıkan ihtiyaçları Alkan, Doğan ve Sezgin kısaca beş grupta sıralamaktadırlar. Bunlar;

- Onüç ve onsekiz yaşları arasındaki ve tam gün öğrenim gören orta öğretim öğrencilerin, okullarını bitirdiklerinde bir işe girebilmeleri ve bu işte ilerleyebilmeleri için gerekli beceri ve davranışları kazandıracak programa ihtiyaçları vardır.
- Orta öğretim sonrasında bireylerin yüksek düzeyde mesleklere hazırlanma ve mesleklerinde ilerleme ihtiyaçları vardır.

- İlk ve orta öğrenimini tamamlamadan okuldan ayrılmış veya iş hayatına atılmış bireyler için ileri bilgi ve beceri gerektirmeyen işlerden geçerli ve sürekli bir mesleğe hazırlanma olanağı tanıyan programa ihtiyaçları vardır.
- Yetişkinlerin oluşturduğu ve çalıştıkları mesleklerde gelişme gereksinimi yaşayan bireylerin bilgi ve becerilerinin yenilenmesi için periyodik olarak mesleki gelişme programlarına katılma ihtiyaçları vardır.
- Bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik özürleri nedeniyle çalışamaz durumdaki ve mesleğini kaybetmiş bireylerin topluma kazandırılmaları için özel durumlarına uygun eğitim programlarına ihtiyaç vardır.

Sosyal boyut açısından bakıldığında ise, toplumda yaşayan bireylerin sosyal etkinliklere en geniş ölçüde katılması, toplumun işlerini paylaşmaları ve üretime katılması toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri için gereklidir. Bir işte çalışarak ekonomik bağımsızlığa kavuşan bireylerden oluşan bir toplumda refah ve güvence artacaktır. Bu da toplumsal huzura katkı sağlayacaktır. Bireylerin veya grupların mesleki yeterliliklerini geliştirmede ve toplumsal iş birliğine katılmada mesleki ve teknik eğitimin sosyal başarı ve mülkiyet duygusu kazandırdığı görülmektedir. Sosyolojik bakımdan son derece önemli olan bu husus bireyleri topluma yararlı kılarak, işsiz bireylerin toplum için zararlı olabilecek herhangi bir akıma bağlanmalarını da önleyebilmektedir. Bunların hepsi sosyal bakımdan, sistemli ve plânlı bir mesleki ve teknik eğitime ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Toplumların doğal kaynakları, sahip oldukları insan gücü ve bunlardan faydalanma durumları o toplumun refah düzeyini belirlemektedir. Mesleki ve teknik eğitim ise insan gücü yetiştirme aracı olarak burada aktif rol oynamaktadır. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitimi, ekonomik yönden gerekli kılan hedefleri ise Temel aşağıdaki gibi açıklamaktadır;

- İş gücü piyasasının ihtiyaçlarının karşılanması,
- Üretimde verimlilik ve kalite artışının sağlanması,
- İşsizliğin azaltılması,

- Daha ucuz ve kaliteli mal ve hizmet üretilmesi,
- İç ve dış pazarlarda rekabet gücünün yükseltilmesi,
- Kaynakların etkinlik, verimlilik ve rasyonellik esaslarına göre kullanılması,
- Çağdaş teknolojinin izlenmesi, yorumlanması, mal ve hizmet üretimine yansıtılması,
- Hızlı, istikrarlı ve sağlıklı bir ekonomik kalkınmanın desteklenerek gerçekleştirilmesi şeklinde sıralanabilir.

Son olarak da ulusal gereksinimler açısından mesleki ve teknik eğitimi incelerken bu gereksinimlerin nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Köyden kente göç edenleri gerekli bilgi ve becerilerle donatmak,
- Gelişen teknolojiyle birlikte teknik insan gücü ihtiyacını karşılamak,
- İşsizlik sorununu çözümlenmeye katkı sağlamak,
- Doğal kaynakları daha iyi değerlendirmek,
- Bireylerin üretim kapasitelerini artırmak,
- Tarımdan sanayiye geçişi kolaylaştırmak,
- Öğrenimi güçleştiren ekonomik engelleri aşmak,
- İşin ekonomik ve sosyal önemini tanıtmak,
- El sanatlarının kalitesini yükseltmek.

Ulusal çalışma gücünün verimini yükseltmek için iş dünyasındaki koşullar, meslekler arasındaki farklılıklar ve bireylerin değişik gereksinimleri dikkate alınarak iyi plânlanmış

bir mesleki ve teknik eğitim sistemiyle yukarıda sayılan bazı ulusal gereksinimlere cevap verilebilecektir(<http://yayim.meb.gov.tr>).

2.2 Mesleki ve Teknik Eğitimi Etkileyen Faktörler

Gelişen teknolojiye bağlı olarak meslek alanlarındaki çeşitliliğin artması ve mevcut mesleklerdeki nitelik ve niceliğin değişimine ayak uydurabilme meslek öncesi eğitimin önemini artırmıştır. Mesleki ve teknik eğitim, bireylere bu değişime ayak uydurmalarını sağlayacak önemli kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojiyle birlikte bilginin sürekli artması, çok bilgi edinmek yerine, bilgi üretimini ve işlevsel bilgiyi öğrenmenin önemini artırmıştır. Bilgi patlamasıyla birlikte bazı meslekler ömrünü tamamlamış ve yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Burada önemli olan, bireylerin artan bilgiyle birlikte mesleki yaşamlarındaki yeniliklere uyumlarını kolaylaştıracak gerekli bilgi, beceri ve tutum kazandıracak bir eğitim almaları sağlanmasıdır.

Ulusal ve evrensel düzeyde meydana gelen değişiklikler mesleki ve teknik eğitimi de etkilemektedir. Değişimin meydana getirdiği sonuçlar bir bakıma gereksinimlerin ortaya çıkışının bir göstergesi durumundadır. Özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan bir çok ülkede işsizlik sorunu bunlar arasında yer almaktadır. Hızlı nüfus artışı buna karşın sanayileşmede geri kalınması toplumdaki işsizliği artırmaktadır. Bu işsizlerin büyük bir kısmının da vasıfsız olması üretken iş gücü oranının azlığına neden olmakta sonuçta ise bir çok sosyal problemi beraberinde getirmektedir. Bu noktada eğitim kurumlarına büyük görev düşmektedir. Eğitim kurumları işsizlik problemlerine gerekli hassasiyeti göstererek niteliksiz ve üretime katkıda bulunmayan nüfus oluşumuna engel olabilmelidir. Burada mesleki ve teknik eğitim nitelikli insan gücü yetiştirerek hem istihdam sorununa hem de sektörler arasındaki dengenin sağlanmasına katkıda bulunabilecektir(<http://yayim.meb.gov.tr>).

2.3 Mesleki Eğitime Devlet Katkısının Başlamasının Nedenleri

Liberalizm bir kuramlar bütünü ve ideoloji olarak İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde büyük bir etkinlik kazanmış; hem entelektüel dünyada hem de uygulama alanında çok büyük bir ağırlık sağlamıştır. Liberal düşünce ve reçetelerinin büyük ağırlık taşıdığı dönem, aynı zamanda bu iki ülkenin sanayi devrimini başlatıp, yürüttükleri çağdır. Sanayi devrimi ise bir süreç olarak bu ülkelerin çok köklü ve kapsamlı bir dönüşümü yaşamaları; bu dönüşüm ile beraber dünyanın en zengin, en ileri ve güçlü toplumları haline gelmeleri anlamına gelmektedir. Sanayi devrimi ile liberalizmin düşünce ve uygulamadaki egemenliği eş zamanlı olgu özelliği taşımaktadır.

Bununla beraber, ideolojinin ve kuramın bütün ağırlığına karşın devleti bütünü ile sosyoekonomik yaşamın dışına itmek ve dışında tutmak mümkün olmamıştır. Başka bir deyişle liberal söylem ile yaşanan gerçek arasında bir farklılaşma ortaya çıkmıştır. Liberal kurama göre, devletin tamamen sosyo-ekonomik yaşam alanı dışında tutulması, bu alanın pazar mekanizması ve ilişkilerine bırakılması gerekmektedir. Hiç kuşkusuz sözü edilen dönemde İngiliz ve Fransız devletlerinin temel işlevi "yasa ve düzen" alanında yoğunlaşmıştır. Bu durum liberal felsefe ile uyumludur.

Ancak sanayi devrimi ile beraber devletin gelişme ve sistemin gelişerek yeniden üretilebilmesi için bazı dış ekonomileri sağlaması, bu alana girmesi gerekmiştir. Bu dış ekonomilerin başında eğitim gelmektedir. Sanayi devrimi, yeni türde bilgi ve becerilere sahip işgücünü talep etmektedir ve bu talebin çapı kitleseldir. Çünkü sanayi devrimi dev boyutlu bir süreçtir ve toplumun büyük bir kesimini etkileyip mobilize etmektedir. Bunun sonucu olarak, sanayi kurumlarının gereksinme duyduğu belli bilgi ve becerileri kazanmış işgücünü devlet arz etmek durumunda kalmıştır(Şaylan, 1995).

List'e göre teknolojik geriliği kapatmak için devlet aktif rol almalı ve aynı zamanda yol gösterici işlevini de yüklenmelidir. Teknolojik geriliği yok etmenin birinci koşulu yeterli zihinsel sermayeyi hazırlayacak kapsamlı eğitim yatırımlarıdır. Çünkü gelişme, teknolojik yeniliklere, başka bir deyişle keşif ya da icat ile özdeş bir süreçtir ve List'e göre belirleyici değişkendir. Ancak teknolojik sıçrama sadece işgücünün eğitimiyle, yeterli bir insani sermaye oluşturarak sağlanamaz; List, potansiyel olarak hazırlanan teknolojik kapasitenin

uygulamaya geçmesini, yani ülke içinde yayılmasını ve sanayiciler tarafından özümsemesi gerektiğini belirtmektedir. Böylece birinci adım olarak ülkede olmayan bilim ve teknoloji getirilip öğrenilecek, daha sonra bu ülkede yaygınlaşacak ve özümsecek, üçüncü adım olarak da bilgi ve teknoloji ülke içinde yeniden daha ileri düzeyde üretilecektir(Şaylan, 1995).

Sanayi devrimi, sürekli bir teknolojik gelişme anlamına gelmektedir. Toplumda teknoloji üzerinde çalışacak ve teknoloji ile ilgili bilgi ve becerileri toplumun üyelerine aktaracak kurumlara gereksinme vardır. Esasında karlılık motifine bağlı olarak işleyen pazar mekanizmasının bu gereksinmeyi karşılaması mümkün değildir. Çünkü eğitilecek ve bilgileri ile sanayi devrimine yaşamsal katkı yapacak ara ve yüksek düzey işgücü kiteseldir. Böyle bir eğitim düzeni, kurumlaşmasını pazar mekanizması içinde karşılayacak güce sahip değildir.

Bu nedenle, bir dış ekonomi olarak eğitim, özellikle de teknik eğitim, devlet tarafından yürütülmüş; gerekli eğitime sahip emeğin arzı devlet tarafından sağlanmıştır. Politeknik okulları, Teknik üniversite ya da enstitüler devletin sözü edilen arzı sağlamak için, liberalizm çağında kalkıştığı ekonomik içerikli işlere bir örnektir. Söylemin içeriği ne olursa olsun toplumsal gereksinme ortaya çıkınca ilk başvuru çözüm devletin müdahalesi olmaktadır. Daha somut bir deyişle devlet sanayi toplumuna özgü birikim süreci için yüklendiği işlevi yerine getirmektedir(Şaylan, 1995).

2.4 Dünyadaki Bazı Ülkelerin Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemlerinin İncelenmesi

Çağımızdaki bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler insan yaşantılarını ve toplumsal yapıları değiştirmekte, geliştirmektedir. Bu durumdan en fazla o toplumun eğitim sistemleri ve bu sistemler içerisinde önemli bir yere sahip olan mesleki ve teknik eğitim alanı etkilenmektedir. Bu etkilenmelerde elbette iş gücünün önemli bir yeri vardır.

İyi yetişmiş insan gücü, teknolojik ilerlemenin ortaya çıkaracağı toplumsal ve bireysel uyumsuzluk sorunlarını daha aza indirebilecek, ülke ekonomisi dolaylı olarak bu durumdan yararlanabilecektir. Ancak yetişmemiş daha genel bir söylemle vasıfsız insan gücü o ülke için önemli bir işsizlik sorununu ortaya çıkaracaktır. Özellikle Türkiye gibi

gelişmekte olan ülkeler, vasıfsız insan sayısının artması nedeniyle işsizlik sorunu yaşamaktadırlar. İyi yetişmiş insan gücü bu yönüyle işsizliği azaltmada ülkelerin eğitim sistemleri açısından ulaşılmaması gereken ilk boyuttur ve mesleki eğitime verdikleri önem ve eğitim sistemlerindeki kapsam önemli ölçüde bu boyutu etkilemektedir.

Türk eğitim sistemi bu yönüyle geleneksel eğitim anlayışından uzaklaşmaması nedeniyle çağa uyum sağlamada istenen değişiklikleri yapmakta ve uygulamada gecikmeler yaşanmaktadır. Özetle Türkiye eğitim sistemi mesleki eğitime gereken önemi vermemektedir. Bunda elbette eğitimin geneline ayrılan bütçeden, eğitim politikasına kadar pek çok değişkenin rolü bulunmaktadır.

Eğitim sisteminin genelinde olduğu gibi mesleki ve teknik eğitimde de bir çok sorun çözüm beklemektedir. “Şura Kararlarında” ve “Kalkınma Plânlarında” atılan önemli teorik temeller uygulanmaya yeterince yansımamıştır. Genel eğitim sorunları karşısında mesleki eğitim gölgede kalmıştır. Sözelimi Okul-Sanayi iş birliği yeterince geliştirilemediği için, mesleki eğitim büyük ölçüde uygulamaya geçememiştir.

Gençlerin büyük çoğunluğu tercihlerini daha çok genel eğitimden ve yüksek öğrenimden yana yapmaktadırlar. Diğer yandan meslek liselerinin üniversiteye giriş şartlarının ağırlaştırılması sonucunda mesleki eğitimden uzaklaşma daha belirgin olarak yaşanmaya başlamıştır. Bu uzaklaşma içerisinde olan gençlerin çoğu vasıfsız olarak çalışma durumunu yaşamaktadırlar.

Üniversiteye giremeyen gençlerin hiçbir vasıf sahibi olmaksızın çalışmaya başlaması üretimin hacmi ve kalitesini de düşürmektedir. Bu durum ulusal sanayimizin dünya ülkeleri sanayileri ile rekabet şansı açısından da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Avrupa Birliği Mesleki ve Teknik Eğitimi 2000’li yılların en büyük istihdam aracı olarak kullanmak yönünde adımlar atarken, bu durum özellikle AB’liğindeki yaşlı nüfusa karşın genç ve işsiz bir nüfusa sahip olan Türkiye açısından daha fazla önem arz etmektedir. Türkiye’nin genç nüfusunu vasıflı ve nitelikli bir şekilde yetiştirmesi AB’liği ülkeleri standartlarına yaklaşması ve AB’liğince belirlenen ilkeleri yakalaması açılarından önem

taşımaktadır. Aşağıda bazı Avrupa Birliği ülkelerinin mesleki eğitim anlayışları üzerinde durulmuştur.

Mesleki ve teknik eğitim, çeşitli ülkelerin eğitim sistemlerinde farklı biçimlerde yer almaktadır. Özellikle sanayileşmiş ülkelerde mesleki eğitim modelleri ve verilen eğitimin türü ve eğitimin verildiği kuruma göre iki grupta toplanabilir:

-Tam Zamanlı Mesleki ve Teknik Eğitim Modeli

-Çıraklık Eğitim Modeli

Tam zamanlı eğitim modeli 8-10 yıllık zorunlu eğitime dayalı olarak okul içinde gerçekleştirilmektedir. Model, zorunlu eğitimden sonra gençleri kısa yoldan hayata ve iş alanlarına ya da belirli bir başarı düzeyini tutturanları yüksek öğretime yönlentmektedir. Pahalı olan ve okul donanımının sürekli olarak yenilenmesini gerektiren bu model, eğitime önemli ölçüde kaynak ayıran İsveç, Fransa, Belçika ve İtalya gibi ülkelerde uygulanmaktadır.

Çıraklık Eğitim Modelinde ise meslek eğitimi, devlet ve özel işletmeleri iş birliği ile gerçekleştirilmektedir. Çıraklık eğitimi, bazı AB ülkeleri, ABD ve Japonya'da 8-10 yıllık zorunlu temel eğitime dayanmaktadır. Almanya'da ikili eğitim (dual sistem) olarak belirtilen bu modelde teorik eğitim meslek okulunda, uygulama iş yerinde yapılmaktadır. Çıraklar genellikle dört gün iş yerine, bir gün okula gitmektedirler. Almanya, İsviçre, Avusturya gibi ülkelerde meslek eğitimi, çıraklık eğitimi yoluyla yapılmaktadır. Bu modeller, her ülkede bir arada uygulanmakta, ancak bunların birine ya da ötekine verilen ağırlık ülkelere göre değişmektedir.

Avrupa Birliği'nde meslek sahibi kişilerin serbest dolaşımı, özellikle üye ülkelerde mesleki eğitim standartlarında uyumu ve konuya ilişkin ilkeleri geliştirilmesini sağlamıştır. Bu ilkelerden bazıları şu şekilde belirlenmiştir;

-Herkes için uygun ve yeterli mesleki eğitim sağlayacak koşulların hazırlanması

-Tüm sektörlerde ihtiyaç duyulan iş gücünün yetiştirilmesi için imkânlar oluşturulması.

-Yeni teknolojilere uygun beceriler edinilmesinin sağlanması ve bu alanda üye devletlerle iş birliği yapılmasıdır.

1963 yılında konsey tarafından karşılaştırılan mesleki eğitim alanında ortak bir politika uygulanmasıyla ilgili on ilke çerçevesinde kalifikasyonların eşdeğerliliği, genç işçilerin değişimi ve mesleki yönlendirme prensipleri getirilmiştir. 1976 yılında kabul edilen eylem programında ise, eğitim sistemlerinin iyileştirilerek ortak bir seviyeye getirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, yabancı dil eğitiminin geliştirilmesi, yüksek öğretimde işbirliğine gidilmesi, göçmen işçiler ve çocukları için kültürel ve mesleki eğitim projeleri uygulanması, gençlerin öğrenim hayatından iş hayatına geçişini kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılması ve gençlerin istihdamının teşvik edilmesi, yeni teknolojilerin kullanımına yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi gibi alanlara öncelik verilmesi kararlaştırılmıştır.

1975 yılında Berlin’de kurulan Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (CEDEFOP), mesleki eğitim programları arasında koordinasyon sağlanması, yeni teknolojiler ve yeni üretim metotlarının mesleki eğitime yansması gibi konularda çalışmalar yapmaktadır. 1988 yılında konsey kararı en az üç yıl süreli mesleki eğitim ve öğretim sonucu verilen yüksek eğitim diplomalarının tanınması yönergesini kabul etmiştir. Yönergede orta öğretimden sonra, 3 yıl ve daha fazla eğitim görmüş olan üye devletlerin vatandaşlarının diğer bir üye devlette, kabulün teknik ve moral niteliklerine sahip olma şartlarına bağlı olduğu iş ve mesleklerde çalışmalarına olanak tanındığı ortaya çıkmıştır.

Türkiye Konsey kararı ile 11 Haziran 1999 tarihinde Leonardo da Vinci, 3 Şubat 2000 tarihinde de Sokrates programına katılmaya hak kazanmıştır. Türkiye, AB’nin Avrupa Akdeniz Ülkeleri İşbirliği (MEDA) programları çerçevesinde “Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi” ve “Temel Eğitimin Desteklenmesi” projelerine de katılmaktadır(<http://yayim.meb.gov.tr>).

2.4.1 Yunanistan mesleki eğitimi

Yunanistan'da zorunlu eğitim dönemi 5 ve 14 yaşları arasında gerçekleştirilmektedir. Süresi 9 yıldır. Bu süre içinde ilkokul eğitimi ve orta öğretimin ilk 3 yılı yer almaktadır. Zorunlu eğitim döneminin bitiminde öğrenciler yüksek öğrenime devam etmelerini sağlayıcı 3 yıllık bir tamamlayıcı orta öğretimden geçmektedirler. Yunanistan'da uygulanan eğitim sistemi esas olarak klâsik genel eğitime dayalı olup mesleki eğitim diğer Avrupa Birliği ülkelerine göre daha az gelişmiştir. Yunanistan'da teorik öğrenim gören öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oran %75 iken teknik ve mesleki eğitim görenlerin oranı %22'dir. Çıraklık eğitimi görenlerin sayısı ise çok düşüktür.

Yunanistan'da uygulanan mesleki eğitim sistemi dört temel modelden oluşmaktadır. Bunlardan iki yıl süreli teknik ve meslek okulları, öğrencileri yüksek teknik eğitime hazırlamakta, diploma ile, eğitim gördükleri sektörlerde çalışabilmekte ya da teknik liselere devam edilebilmektedir.

İkinci modelde ise lise eğitiminden daha ileri düzeyde bir genel eğitimin yanı sıra bir mesleki faaliyeti gerçekleştirebilecek seviyede teknik ve mesleki eğitim sağlayan okulların eğitim modelleridir. Bu tür eğitim sisteminin bitiminde de hizmet sektörü dahil ilgili tüm sektörlerde çalışma imkânına sahip olan öğrenciler, yüksek eğitime de devam edebilmektedir.

Öğrencilerin dörtte üçünün genel eğitim sağlayan okulları tercih etmesi ve bunun ardından mesleki vasıf sağlamaya yönelik tamamlayıcı bir eğitime yönelmeleri nedeniyle, Yunan hükümeti yeni bir eğitim sistemi oluşturarak çok sektörlü entegre lise modelini uygulamaya koymuştur. Mesleki eğitimle genel eğitim arasında organik bir bağ oluşturan bu model daha çok büyük şehirlerde yaygınlık kazanmıştır. Bunların dışında farklı uzmanlık alanlarına yönelik olarak (turizm, sağlık hizmetleri vb.) meslek liseleri de faaliyet göstermektedir.

Yunanistan'da çıraklık eğitimi seçen öğrenci sayısının çok düşük olması, bu eğitim modelinin gelişmesini engellemiştir. 1984-85 döneminden itibaren çıraklık eğitimi karma sisteme yaklaştırılmıştır. Buna göre ilk yıl öğrencilerin istihdam bürosu tesislerinde

teorik ve uygulamalı eğitim görmeleri sağlanmakta, ikinci yılın başından itibaren haftada 3-4 saat işletmelerde ve 1-2 gün istihdam bürosu çıraklık merkezlerinde eğitim görmektedirler. Çıraklık eğitiminin süresi 3 yıl olup, öğrencilerin eğitim sağlayan işletmelere yerleştirilmesi istihdam bürosu tarafından gerçekleştirilmektedir. İlk altı ay boyunca çocuklara vasıfsız işçi ücretinin %50'si ödenmekte, eğitim süresince bu oran artarak %100'e ulaşmaktadır. Son yıllarda çıraklık sayısında artış ve çıraklık eğitiminin bitiminde iş bulma imkânları daha fazla olmaktadır.

Yunanistan'da sosyal taraflar ulusal mesleki eğitim politikası danışmanlık konseylerine ve mesleki eğitime ilişkin araştırma faaliyetlerine katılmaktadır. Ayrıca sertifikalarına (belgeleme) komitelerine de katılırlar. Genel ve mesleki eğitim devlet tarafından finanse edilmektedir. Özel sektör, mesleki eğitim giderlerine ve stajyerler ile çıraklara ödenen ücretlere %3.3 oranında katılmakta, sosyal güvenlik kurumunca toplanan bu miktar istihdam bürosuna aktarılmaktadır. Çalışanlarda, toplam ücretlerinin %2'sini istihdam bürosuna aktarılmak üzere sosyal güvenlik kurumuna devretmektedirler. Bunun yanı sıra Avrupa Sosyal Fonu, uygulamalı meslek eğitiminin finansmanında son derece önemli bir yer tutmaktadır.

Bu tür okullar 3. dereceden bir okula gitmeyi düşünen genel eğitimi tamamlamış gençler içindir. Bu okul tipi (Iykeion) 18 yaşına kadar olan gymnasium mezunlarını ve 18 yaşını aşanları alır, 4 yıl süren bu eğitimin verildiği akşam okulları da vardır. İlk iki yılın sonunda tüm öğrenciler bir üst sınıfa geçmek için beden eğitimi ve kariyer rehberliği dışında tüm derslerden sınava girerler. Temeli oluşturan üçüncü yılda çalışmalarını için buna yönelik özel bir ders alırlar, bunu genel dersler takip eder. Bazı ders grupları seçmelidir. Bu ders grupları üçüncü aşamadaki eğitimde dört kategoriden oluşur:

1. Matematik, fizik, mimarlık, mühendisliğin tüm dalları vs.
2. Tıp dışçılık, veterinerlik vs.
3. Edebiyat, tarih, eğitim bilimleri vs.
4. Politika, devlet yönetimiyle ilgili alanları vs.

3. derecedeki eğitimle ilgilenmeyen öğrenciler, genel Iykerondaki üçüncü senenin sonunda mezun olmak için final sınavlarına girerler. İş hayatına ya da üniversite bölümlerine girebilirler(<http://yayim.meb.gov.tr>).

2.4.2 İspanya mesleki eğitimi

İspanya’da zorunlu eğitim 8 yıldır. Temel eğitim görmüş olanlara bir vasıf belgesi, başarılı olmayanlara ise bir eğitim belgesi verilmektedir. Vasıf belgesi alan öğrenciler orta öğrenime ya da mesleki eğitim kurumlarına devam edebilmekte, diğerleri ise yalnızca kısa dönemli bir mesleki eğitim kursuna katılabilmektedir.

İspanya’da mesleki eğitim, kabul koşulları ve farklı mesleki kalifikasyonlar çerçevesinde iki modelden oluşmaktadır. Bunlardan kısa süreli mesleki eğitim sağlayan kurumlar, zorunlu okul dönemini tamamlayan ancak genel orta öğretime devam etmeyen tüm öğrencilere açıktır. 2 yıl süreli kısa mesleki eğitim programları, genel eğitimin yanı sıra belli bir mesleğe yönelik olarak temel eğitim olanakları sağlamakta ve “teknik asistan” diploması vermektedir. Uzun süreli mesleki eğitim sağlayan kurumlar ise belli uzmanlık alanlarına göre eğitim vermekte ve programı başarı ile tamamlayan öğrenciler mesleki vasıf belgesi almaktadır. Bu tür eğitime katılabilmek için kısa süreli meslek eğitim belgesine veya çeşitli sürekli eğitim programlarına katılma koşulu aranmaktadır. İki yıl süreli bu programa ek olarak, 3 yıl süreli ve özel mesleki eğitim veren başka program ise eğitim döneminin başarıyla tamamlanması halinde “uzman teknisyen” diploması sağlamaktadır.

Eğitim kurumlarınca sağlanan ve teorik olan eğitimden istenen sonuçlar alınamayınca 1984 yılında hükümet, işçi, işveren örgütleri ve sendikalar arasında ekonomik sosyal sözleşme yapılarak, işçi ve işverenin eğitim programlarına katılımı sağlanmıştır. Bunun sonucu olarak işletmelerde uygulamalı eğitim yaygınlaşmıştır.

İspanya’da işletme, teknik okul ya da mesleki eğitim merkezlerince ortaklaşa gerçekleştirilen bir çıraklık eğitimi verilmektedir. Buna karşın belli programlar çerçevesinde, teorik eğitim dönemi süresi içinde ya da bitiminde uygulamalı staj imkânları sağlanmaktadır. İspanya’da eğitim ve mesleki eğitimin sorumluluğu esas olarak merkezi

hükümette eğitim bakanlığına aittir. Mesleki eğitimin finansmanı devlet tarafından karşılanır. Finansman yükümlülüğü aşamalı olarak eğitim ve bilim bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında özerk bölge hükümetlerine geçmektedir.

İspanya'da genel eğitim sistemi,

-Okul öncesi eğitim (0-3,3-6) yaş)

-İlkokul (6-12 yaş)

-Zorunlu orta eğitim (12-16 yaş temel ve mesleki ve teknik eğitimi içerir)

-Akademik orta eğitim (fakülteler)

En azından 4 orta eğitim branşı düşünülmektedir.

-Sanat

-Tabiat ve insan bilimleri

-Edebiyat ve Sosyal Bilimler

-Teknoloji

Bunlar aynı zamanda temel mesleki eğitimi de içerir. Mesleki eğitim 2 temel bölüme ayrılabilir.

A- Temel Mesleki Eğitim

Modern toplumun gelişiminde teknolojiye gitgide artan bir ivmede önem veren LOGSE orta eğitimde teknolojik alana olan ihtiyacı tanıyarak hem zorunlu orta eğitim hem de akademik eğitimde temel mesleki kursları tedarik eder. Temel mesleki eğitim, katılımcıların bilgi, beceri, temel konularda yetkinlik sahibi olmasını hedefler, özel çalışmalarla belirli alanlara eleman hazırlarlar. Ve buna olanak sunarlar. Bu kariyer edinme

sürecinde rehberlik ederek sahip oldukları mesleki faaliyetler ve bunlarla ilgili yetenek ve davranışları kullanabilecekleri mesleki tercihler sunarlar.

B- Özel Mesleki Eğitim

Özel mesleki eğitimin amacı öğrencinin bir meslek edinmede yeteneklerini, yeterliliklerini, bilgisini tanımasını, geliştirmesini sağlar. Üretim sistemindeki değişikliklerle birlikte mevcut süreç iş dünyasındaki değişiklikler ve yeni teknolojiler ve bunların etkileri ile ilgilidir.

Mesleki eğitim 3 amacı hedefleyen uygun bir çalışma için uğraşmaktadır.

- Dünyadaki çalışma (iş) dünyasına entegrasyon.

-Mesleki eğitimleri bölümlere ayırma,

-Uzmanlık derecesinde eğitim almış işçiler tedarik etme.

İspanya’da 6, 14 yaş arası olan temel genel eğitimden sonra 14-16 yaş arası bir tür sanat okulu denebilecek ve temel meslek eğitimi içeren genel orta eğitim gelecekteki çalışmalar bir oryantasyon hizmeti şeklinde verilir. Orta eğitimden sonra öğrenciler uygulamalı eğitim ya da iş hayatına gidebilirler. Uygulamalı eğitimde dil, sosyal bilimler, bilim, teknoloji, yönetim, sanat dallarından gidebilirler. Burayı bitirenler mesleki ve teknik eğitime ya da üniversiteye giderler(<http://yayim.meb.gov.tr>).

2.4.3 Almanya mesleki eğitimi

Almanya’da orta öğretim okulları ilkokulların üzerine dayalı dört tip okuldan oluşur. Bunlar orta öğretimle eşdeğerli olan temel eğitim okulu (Hauptschule) teknik orta öğretimi içeren orta öğretim okulu (Realschule) lise eğitimini içeren (Gymnasium) ve çok amaçlı (Gesamtschule) okuludur. İlkokulu bitiren öğrencinin eğilim ve yeteneğine göre bu okullardan birine devam etmesi zorunludur. Sınıf öğretmeni ve okul yöneticisi tarafından

hazırlanan tavsiye uyarınca öğrencilerin gideceği okullar belirlenir. 4 tip okulun ilk iki yılında 5 ve 6'ncı sınıflarda deneme basamağı oluşturulur. Deneme basamağında amaç;

- Okulun ders programlarına ve yöntemlerine öğrencilerin uyum sağlaması,

-Öğrencilerin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi,

- İlköğretim sonunda öğrenci hakkında verilmiş olanakların (tavsiye) sınanmasıdır.

Orta öğretim okuluna veya liseye gidemeyecek olan öğrenciler temel eğitim okuluna gider. Bu okullar meslek okullarının temelini oluşturur. Deneme basamağının sonunda başarılı olan öğrencilerin orta öğretim okuluna veya lisenin 7. sınıfına geçme olanağı vardır. 9. sınıftan itibaren İş Bilgisi ve Fen Bilgisi derslerine ağırlık verilir. Dersin amacı, öğrencilere ekonomi ve iş dünyası ile ilgili temel bilgileri kazandırmak ve onları meslek seçimine hazırlamaktır. Bu dersi alan öğrenciler iş yerlerini ziyaret ederler ve yılda en az iki hafta iş yerlerinde uygulama yaparlar. 9. sınıfı başarıyla tamamlayan öğrenciler “Temel Eğitim Okulu Bitirme Derecesi” alırlar. Temel eğitim okulunun 10. sınıfı A tipi ve B tipi olmak üzere ikiye ayrılır. A tipini bitirenler meslek okullarına B tipini iyi derece ile bitirenler lisenin veya çok amaçlı okulun olgunluk sınıflarına (11, 12, 13. sınıflar) devam etme hakkını elde ederler.

Çok amaçlı okullar, geleneksel üç parçalı orta öğretim sistemini (Temel Eğitim Okulu, orta öğretim okulu, lise) bir çatı altında toplayan farklı tip bölümler arasındaki öğrenci geçişlerini kolaylaştıran ve programlarını uyumlu hâle getiren okullardır. Bu okullar geleneksel okul tiplerini ayırmaksızın belli bir yaştaki bütün öğrencileri kabul eder mesleğe ve yüksek öğretime hazırlayan bölümler vardır.

“Dualist Sistem” olarak adlandırılan Alman mesleki eğitim sistemi esas olarak teorik eğitim ile uygulamalı eğitim programlarının bütünleştirildiği bir temele oturtulmuştur. Avrupa Topluluğu içinde en gelişmiş mesleki eğitim sistemlerinden birine sahip olan Alman sistemini güçlü kılan unsur, eğitim ile istihdam arasında geliştirilmiş olan sıkı uyumdur. İşletme içi eğitimle, bir meslek okulunda haftada 1-2 gün süreli teorik eğitimin birlikte yürütüldüğü Dualist Sistem daha sonra sürdürülecek olan mesleğe yönelik deneyim

sağlamakta ve bu tür eğitimden geçen gençler açısından istihdam imkânları artmaktadır. Mesleki eğitimin çok yaygın olduğu Almanya'da genel diplomaların ve meslek diplomalarının birinin diğerinden daha üstün olduğunun söylenmesi söz konusu değildir.

Almanya'da genel eğitim, sonuçta mesleki, teknik ya da yüksek öğretim kapsamına giren bir eğitimle tamamlanmaktadır. Alman eğitim sistemi esas olarak uzun ve kısa süreli eğitim sağlayan 2 tür yapıdan oluşmaktadır. Bunlardan kısa süreli olanı, temel ve genel orta öğretim veren ve eyaletlere göre 5-6 yıl arasında değişen Hauptschule ve Realschule ve bunları izleyen 2 yıllık teknik eğitim (Fachoberschule) tam gün süreli mesleki eğitim (Berufsfachschule) ya da uygulamalı mesleki eğitim (Berufsschule) sağlayan okulları kapsamaktadır. Bu eğitimlerini tamamlayan gençler yüksek teknik okullara ve üniversitelere, 3 yıl süreli Berufsschule'yi tamamlayanlar ise kısa süreli bir yüksek teknik öğretim kurumu olan ve temel mesleki eğitimi bitirenlere süreli mesleki eğitim veren Fachschule'ye devam ederler orta öğretim sonrası dual sisteme devam eden gençlerin oranı toplum içinde %72'dir.

Stajlar dahil 8 dönemden oluşan kısa süreli yüksek öğretim kurumlarına, teknisyen diploması veren yüksek okullara ve sürekli eğitim sağlayan okullara giriş imkânı sağlayan dual sistemde teorik, genel ve teknik mesleki eğitim verilmektedir. Bu eğitimler eyaletlerin yetkisi altında düzenlenen ve devlet tarafından desteklenen bu eğitim yanında işletme içi eğitimlerde sağlanmaktadır. Eğitim programları, Fransa gibi (Hükümet, işçi ve işveren sendikaları temsilcilerinden oluşan) mesleki danışma komisyonlarınca belirlenmektedir. Alman sisteminde Berufsschule olarak tam gün meslek okullarının dışındaki tüm meslek eğitim okulları eğitimlerinin çoğunu işletme içi uygulamaya yöneltmişlerdir.

Bu okullarda temel eğitimlerini tamamlayanlarda sonradan dual sisteme yönelmektedirler. Almanya'da çalışan aktif iş gücü içinde mesleki eğitim diplomasına sahip olmayan vasıfsızların oranı diğer AT ülkelerine kıyasla oldukça düşüktür. Toplam işçi istihdamı içinde vasıflı işçi oranının % 45 olduğu Almanya'da vasıflı işçilerin % 90'ı bir meslek diploması ya da sertifikaya sahiptir. Almanya'da mesleki eğitimin sağladığı en önemli avantajlardan bir meslek diploması sahibi olan ve ilgili branşta çalışan gençler başlangıçtan itibaren vasıflı işçi statüsünde değerlendirilmelidir.

Avrupa ülkelerinde uygulanan mesleki eğitim sistemleri içerisinde en gelişmiş ve başarılı sistem olarak kabul edilen dual Alman Sisteminin çok geniş bir yelpazede farklı uzmanlık alanlarında eğitim sağlamasına karşın, gençlerin iyi bir gelecek elde etme düşüncesiyle üniversiteye yöneldikleri görülmektedir. Almanya’da eğitim ilişkilerinin kurulmasını, stajyerlere yönelik tavsiyeleri, çıraklık eğitimi veren işletmeleri, mesleki eğitimin gözden geçirilmesini belirleyen yetkili otoriteler ise esas olarak ticaret, sanayi, zanaat, ziraat, serbest meslek odaları olup, eğitim süresi içindeki ara sınavların ve programın bitimindeki final sınavının organizasyonunu sağlamaktadırlar.

İşletmeler sağladıkları eğitimi kendileri finanse etmektedirler. Meslek okullarında öğretmenlik yapan personelin ücretleri ise genel eğitim veren okullarda olduğu gibi eyaletlerce karşılanmaktadır. Okul binalarının yapımı ve giderlerin finansmanı ise yetkili kamu otoriteleri ve çoğunlukla da belediyelerce sağlanmaktadır. Mesleki eğitim, eğitim ve bilim bakanlığı tarafından denetlenir, bu bakanlık genel mesleki eğitim politikasını plânlama ve araştırmadan sorumludur(<http://yayim.meb.gov.tr>).

2.4.4 Fransa mesleki eğitimi

Fransa’da zorunlu eğitim 6-18 yaşları arasında uygulanmakta olup 5 yıllık ilköğretim eğitiminin ardından 4 yıl süreli ortaokul öğrenimini gerçekleştirmektedir. Zorunlu öğretimin ardından gençler eğitimlerini sürdürmek, bir çıraklık sözleşmesi kapsamında teorik ve uygulamalı mesleki eğitimden yararlanmak ya da doğrudan çalışma yaşamına katılmak gibi seçeneklerden birini tercih edebilirler.

Eğitimi sürdürmeye yönelen gençler, yüksek öğretime girişi sağlayacak genel eğitimden ya da özel mesleki eğitim veren kurumlardan yararlanmaktadırlar. Fransız eğitim sisteminde, genel ve teknik eğitim aynı yapı içerisinde değerlendirilmektedir. Dört yıl süreli ortaokul eğitiminin ilk iki yılın bitiminden sonra genel eğitime ya da teknik ve mesleki eğitime devam seçenekleri sunulur. Daha sonraki aşamada ise genel eğitimlerini sürdürerek lise diploması almak ve yüksek öğretime geçmek isteyen gençlerin dışında kalan gruplar ya 2 yıllık mesleki eğitim göyerek, temel mesleki eğitim sertifikası (CEP) ya da çıraklık meslek sertifikası (CPA) almakta bundan sonraki aşamada ise 2 yıl süreli bir eğitimden geçerek temel mesleki eğitim brövesi (BEP) ya da 2-3 yıllık bir eğitim sonrasında mesleki yetenek

sertifikası (CAP) alma imkânına sahip olmaktadır. İkinci aşamayı geçerek BEP ve CAP belgesi alan öğrenciler ise, 2 yıllık bir ek eğitim sonrasında mesleki bakolarya'ya hak kazanmaktadır.

Ortaokulun ikinci yılından sonra teknik sınıflara ayrılan gençlerde aynı aşamalardan geçerek mesleki bakolarya'ya girebilmekte ya da teknik liselere devam ederek teknik büro açabilme olanağına sahiptirler. Bu eğitimi tamamlayanlar yüksek teknik okullara ve mesleki uzmanlık alanlarına gidebilmektedirler. Fransa'da mesleki eğitim sistemi ağırlıklı olarak okul eğitimine yönelmiştir. İşletmelerin mesleki eğitime katılımları giderek artış göstermekle birlikte yalnızca çıraklık eğitimi gören gençler, büyük ölçüde işletme-içi uygulamalı eğitimden yararlanmaktadır.

Fransa'da mesleki eğitim tam zamanlılık türündeki organizasyonlardan oluşur. Teknik liselerde yüksek okula geçiş hakkı ve mesleki eğitim verilmektedir. Buralarda mesleğe hazırlık ve bilginin somut kullanımı ön plândadır. Buralardan alınan mezuniyet belgeleri şunlardır;

-Ortalama 202 branş türüyle CAP (certificat d'Aptitude Professionella)

-Ortalama 44 branş türüyle BEP (Brevet d'Etudes Professionnelles)

-Ortalama 38 branş türüyle BacPro (Ba cealaareat Professionnel)

Uzman Eleman Belgesi (CAP) CAP, en altı düzey mesleki eğitim nüvesi olup seçilen branşa göre uzman eleman, kalfa veya uzman memur eğitiminin altındaki nüveye benzer.

Lycee Professionel'deki (LP) okullarda yapılan tam zamanlı öğretimdir. (7. sınıftan) sonra 3 yıl veya (9. sınıftan) sonra iki yıl sürer. Bu öğretim kısmen okullarca organize edilmiş işletmelere yönelik kısa süreli stajı içerir. Mesleki eğitim sertifikaları arasında CAP'ın daha az bir değere sahip olması, bu sertifikayı alan mezunları Baccalaureat Professionel hazırlanma hakkını almalarını göstermektedir.

Mesleki Eğitim Belgesi (BEP) uygulamalı mesleki işleve yönelmiş CAP'tan farkı biraz daha üst düzey branş teorilerini kapsamada ve tüm meslek gruplarını içermesinden kaynaklanmaktadır. 9. sınıftan sonra kazanılır. Uzman işçi eğitim belgesi olarak önceleri BEP alınırdı. BEP birçok mezuna üst eğitime yükselme imkânı vermektedir.

Mesleki Olgunluk Belgesi (BacPro) eğitimi bir CAP'ı veya bir BEP'i ön şart koşar. 69 haftalık öğretime sahip iki yıllık bir okul bunun üzerinde yapılanmıştır. Yöredeki işletmelerle sıkı iş birliği içerisinde bu mesleki öğretim yapılmakta ve işletmelerde toplam 16 haftalık geniş kapsamlı staj aşamasını içermektedir.

Fransa'da Eğitim Bakanlığı'nın kurmuş olduğu, eğitim ve endüstri ilişkileri yüksek komitesi sanayi sektörünün eğitim, öğretim sistemine ilişkin öneriler geliştirilmesine çalışır. Profesyonel danışmanlık komitesi (CPC) iş dünyası ile eğitim arasındaki bağı oluşturur. Fransa'da sosyal taraflar, ulusal, sektörel ve firma düzeylerinde mesleki eğitim politikalarının gelişmesi konularının içindedirler. Sosyal taraflar gençlerin eğitimi ve sürekli eğitimi için yardımlar toplayan organizasyonları yönetirler. Sosyal taraflarla görüşülerek sektörlere göre açıklanan beceri ihtiyaçları çalışmaları hükümet tarafından yürütülmekte ve finanse edilmektedir(<http://yayim.meb.gov.tr>).

2.4.5 Hollanda mesleki eğitimi

Hollanda'da mesleki eğitim alanında 1980'li yılların ortalarından itibaren oldukça kapsamlı bir yenileştirme ve yeniden yapılandırma çalışması başlatılmıştır. Örneğin. 1987 yılında yürürlüğe giren bir yasa ile öğrenci sayıları az olan meslek okulları ve kısa süreli mesleki eğitim programları uygulayan ayrı okullar ile ayrı çıraklık eğitim merkezleri uygulamasına son verilerek, bu tür programlar bir okul çatısı altında toplanmıştır. Aynı şekilde, ilköğretimden sonra bazı öğrencilerin doğrudan devam ettikleri mesleki eğitimin alt devresi kaldırılmış, yerine genel ortaöğretim düzeyinde mesleki hazırlık eğitimi programı konmuştur. 1993 yılında çıkarılan bir başka yasa ile de, hem çalışanların hem de işsizlerin mesleki eğitim olanaklarından daha fazla yararlanabilmeleri için bu alanda bölgesel çalışma dairelerinin yükümlülükleri artırılmıştır. Ayrıca, bölgesel düzeyde çıraklık eğitimi alanında yetkili olan çeşitli organlar ile eğitim ve meslek danışmanlığı merkezleri, mesleki eğitim ve iş bulma büroları gibi kuruluşlar da Eğitim ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri

adıyl bir araya getirilerek bağımsız bölgesel hizmet birimleri oluşturulmuştur. Son olarak 1996 yılında uygulamaya konulan bir yasa ile de, tüm meslek dalları için olması gereken nitelikler, bu nitelikleri ve düzeyini gösteren belgeler (sertifika, diploma vb.), bu belgelerin alınması için yapılan sınavlarla ilgili ülke düzeyinde geçerli ortak ilke, ölçüt ve düzeylerin belirlenmesi öngörülmüştür. Mesleki eğitimde bölgelerarası nitelik ve belge farkının kaldırılmasının amaçlandığı bu düzenlemeler halen sürmektedir.

Mesleki eğitim alanında gerçekleştirilen yeni düzenlemelere göre mesleki eğitim, mesleki ortaöğretim, çıraklık eğitimi ve mesleki eğitim kursları olmak üzere üç alanı kapsar.

A) Mesleki ortaöğretim:

1 Ağustos 1990 tarihli yönetmelikle yeniden düzenlenmiştir. Yeni düzenlemeye göre, mesleki ortaöğretim programlarına 16-19 yaş arasındaki gençler devam ederler. Süreleri 2-4 yıl arasında değişen bu programlar, sanat okulu veya meslek okulu tarafından uygulanır. Yarı zamanlı olarak uygulanan mesleki ortaöğretim programları, teknik, sağlık ve sosyal hizmetler, ekonomi ve yönetim ve tarım olmak üzere dört ana bölümde toplanır. Her bölüm de kendi içinde meslek dallarına ayrılır. Her meslek okulu çeşitli meslek dallarını içeren en az bir bölüm açmak zorundadır. Meslek okullarında uygulanan mesleki ortaöğretim programlarının giriş koşulları ve öğrenim süreleri yönünden farklı dört türü vardır.

1) Yönlendirme, hazırlık programları:

Süresi bir yıl olan bu programlar, öğrencilerin bir meslek dalma karar vermelerini veya bir programa geçişlerini kolaylaştırır. Bu programlara alınacak öğrencilerde, ortaöğretimde temel devreyi bitirmiş olmanın dışında bir koşul aranmaz.

2) Kısa süreli programlar:

Bu programlara, ortaöğretim düzeyinde mesleki hazırlık eğitimi programını veya orta dereceli genel ortaöğretim programını bitiren dolayısıyla tam zamanlı zorunlu eğitim sürelerini tamamlamış olan öğrenciler alınır, iki yıl süreli bu programlarda öğrencilere el

sanatlarıyla ilgili bir dalda temel mesleki bilgi ve beceriler verilir. Bu programlardan birini bitiren öğrenciler ilgili meslek dallarında çalışmaya başlayabilecekleri gibi buldukları okulda uzun süreli programa da devam edebilirler.

3) Orta süreli programlar:

Elektroteknik, makine, otel ve lokanta işletmeciliği alanlarında uygulanan ve üç yıl süreli olan bu programlarda, öğrencilere bu alanlardaki bir mesleği kendi başlarına sürdürebilmeleri için gerekli olan bilgi ve beceriler kazandırılır. Bu programlara, orta dereceli genel ortaöğretim programını bitiren veya mesleki hazırlık eğitim programının bitirme sınavlarında en az üç dersten B düzeyinde not vermiş olan öğrenciler alınır .

4) Uzun süreli programlar:

Öğrenim süresi 3-4 yıl olan bu programlara, orta dereceli genel eğitim programını veya mesleki hazırlık eğitimi programını en az üç dersten C düzeyi ile yada üst dereceli genel ortaöğretim programının temel devresini bitiren öğrenciler alınır. Ayrıca, meslek okulunda 'kısa ve orta süreli mesleki ortaöğretim programlarını veya yönlendirme ve hazırlık sınıfını bir sertifika ile bitiren öğrenciler de bu programlara devam edebilirler. Bu programları bitiren öğrencilerin mesleki yükseköğretime gidebilme olanakları vardır.

Meslek okullarındaki mesleki ortaöğretim programlarının içeriğini, genel eğitimi ve mesleki eğitim dersleri ile işyerindeki uygulamalı meslek eğitimi oluşturur. Derslerin öğrenim süresi boyunca dağılımı ve haftalık ders saatlerinin sayısını bakanlıkça belirlenmiş olan saatten az olmamak koşuluyla, her okul kendisi belirler. İşyerindeki uygulamalı meslek eğitimi, okul, öğrenci ve işveren arasında yapılan bir sözleşme kapsamında yürütülür. Uygulamalı eğitimin süresi için yönetmeliklerle belirlenmiş bir sınır olmamakla birlikte, genellikle her programda yarısı öğrenim sırasında, yarısı da öğrenimin bitiminde olmak üzere toplam 200 gün işyerinde uygulamalı eğitime ayrılır.

Her meslek okulu, Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığınca öngörülen amaçları gerçekleştirmek için öğrenim süresince öğrencilere hangi bilgi, beceri, yeterlik ve mesleki özelliklerin hangi düzeyde kazandırılacağını gösteren bir öğretim programı ile buna dayalı

yıllık etkinlik planını ve sınav programını bölge okul denetçisine verir. Ayrıca, Bakanlık tarafından her meslek dalında bitirme sınavları için ayrı ayrı oluşturulan ulusal sınav komisyonu, ilgili eğitim ve ekonomi çevrelerinin de görüşünü alarak, mesleki ortaöğretim programları için ülke düzeyinde merkezi olarak uygulanan bitirme sınavlarının programını hazırlar. Notlandırma ve diplomalar için ülke düzeyinde geçerli ölçüt ve kurallar bakanlıkça belirlenir.

Son yıllarda, mesleki eğitim alanında başlatılan yeniden yapılandırma çalışması kapsamında, meslek okullarındaki programlarda modüler sistem uygulaması giderek yaygınlaşmaktadır. Bu sistemde düzeylere ve ders kümelerine göre (genel eğitim, mesleki eğitim, uygulamalı eğitim, zorunlu, seçmeli dersler gibi) oluşturulan her modül sonunda, öngörülen gereklilikleri ve yeterlilikleri yerine getiren öğrencilere sertifika verilmesi, yeterli sayıda sertifika kazanan öğrencilere de diploma verilmesi öngörülmüştür.

B) Çıraklık eğitimi:

Son olarak 1993 yılında çıkarılan Yarı Zamanlı Mesleki Eğitim Yasası ile düzenlenmiştir.Çıraklık eğitimi kapsamında, yaklaşık 400 mesleki eğitim programı uygulanır. 16 yaşını dolduran ve tam zamanlı zorunlu eğitimlerini bitiren öğrencilere açık olan çıraklık eğitimi, okul ve işyerinde verilen kuramsal ve uygulamalı meslek eğitimini kapsar. Çıraklık eğitiminin kuramsal bölümü, meslek okulunda veya sanat okulunda verilir. Öğrenciler, haftada 1 - 2 gün okula giderler ve günde 8-9 saat ders görürler. Derslerin 2/3'ü meslek derslerine, 1/3'ü de genel eğitim derslerine ayrılır.

Çıraklık eğitiminin uygulamalı bölümü, ilgili meslek dalında çıraklık eğitimi vermeye yetkili işyerlerinde işveren tarafından düzenlenir. Bölgedeki çıraklık eğitiminden sorumlu Ulusal Çalışma Dairesinden bir danışman işverene yardımcı olur. Uygulamalı meslek eğitimi, ya doğrudan ilgili işyerlerinde veya bu amaçla oluşturulmuş çıraklık eğitimi işliklerinde, işveren tarafından görevlendirilen eğitici ustanın gözetim ve denetiminde verilir.

Çıraklık eğitimi, katılanların önceki öğrenim düzeylerine ve kazanmak istedikleri mesleki niteliklere göre farklı amaçlarla uygulanır. Örneğin, bir mesleği yürütmek veya bir meslek

eğitimine başlamak için gerekli nitelikleri taşımayan kişiler için mesleğe hazırlık eğitimi olarak verilirken, bir meslek dalında kendi işini kurmak isteyen kişiler için de mesleki uzmanlık eğitimi şeklinde verilir. Öte yandan, tam zamanlı zorunlu eğitimini tamamlayıp doğrudan bir meslek öğrenimine başlayanlar için mesleki yetiştirme eğitimi, bir meslek dalında ilerlemek isteyenler için de mesleki nitelik geliştirme eğitimi (ustalık/kalfalık eğitimi) şeklinde verilir. Buna göre, öğrencinin önceki öğrenim durumuna, seçilen meslek alanına ve hedeflenen bitirme derecesine bağlı olarak süresi 1 -3 yıl arasında değişen, gerekli durumlarda 1 yıl daha uzatılabilen ıraklık eğitiminde üç farklı program türü vardır.

1) Başlangıç düzeyinde meslek eğitimi programları:

Mesleki ortaöğretimdeki kısa süreli program niteliğinde olan bu programlarda öğrenim süresi 2-3 yıldır. Bu süre içinde çırak olarak bir meslek öğrenmek isteyen kişiye mesleğin gerektirdiği temel bilgiler verilir. Bu programlara genel ortaöğretim düzeyinde mesleki hazırlık eğitimi programını veya orta ya da üst dereceli genel ortaöğretim programının veya yükseköğretime hazırlayan genel ortaöğretim programının temel devresini bitiren öğrenciler alınırlar .

2) Orta düzey mesleki eğitim programları:

Bu programlar, bir meslek dalında bağımsız olarak çalışmak veya kendi işyerini açmak isteyen kişilere açıktır. Bir veya iki yıllık bir eğitim süresinde gerekli mesleki yeterliklerin verildiği bu programlar için giriş koşulu, ıraklık eğitimi alanında başlangıç düzeyinde meslek eğitimini veya mesleki ortaöğretim alanında kısa süreli mesleki eğitim programını bitirmiş olmandır.

3) Üst düzey mesleki eğitim programları:

Bu programlara ıraklık eğitimi veya mesleki ortaöğretim alanında orta düzey meslek eğitimini bitiren kişiler alınırlar. Bu kişiler, bir veya iki yıl süreli bir meslek eğitimiyle bir meslek dalında uzman veya teknik eleman olarak yetiştirilirler.

Eğitim sisteminin diğer basamaklarında olduğu gibi, ıraklık eğitimi alanında da ereve eğitim programı Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı tarafından hazırlanır. Bu programda, hem okulda verilen kuramsal eğitim, hem de işyerindeki uygulamalı eğitim ile ilgili genel ilkelere, amaçlara, içeriğe, giriş koşullarına, lme değerlendirme ve başarı ltlerine yer verilir. Ayrıca, meslek sertifikası veya diploması almak için gerekli koşullar ve aranan nitelikler belirtilir.

Çıraklık eğitiminin sonunda, hem kuramsal bölümü hem de uygulamalı bölümü kapsayan bir bitirme sınavı yapılır. Bitirme sınavları ülke düzeyinde ıraklık Eğitimi Ulusal Dairesi tarafından düzenlenir ve bu dairenin nerisi ile Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı tarafından oluşturulan bir sınav komisyonu tarafından yapılır. Sınavı başaran rencilere o meslek dalında yetkili makamlar tarafından ülke düzeyinde geçerli bir meslek diploması verilir.

C) Mesleki eğitim kursları:

1991 yılında yürürlüğe giren çalışma politikasıyla ilgili yasa gereğince, ülke düzeyinde işsizliği önlemek için, işsiz kişilere gereksinim duydukları mesleki nitelikleri kazandırmak amacıyla uygulanır. Bu kurslar, çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığına bağlı alışma Dairesinin sorumluluğundadır. Başta merkezi hükümet olmak üzere, çeşitli işveren kuruluşları ve işçi sendikaları ile kamu yararına çalışan çeşitli kurum, kuruluş ve dernekler tarafından desteklenen bu kurslar, kurumsal olarak pek çok yerleşim biriminde örgütlenmiş olan Mesleki Eğitim Merkezi, Mesleki Eğitim ve Danışmanlık Merkezi, Kadınlar Mesleki Eğitim Merkezi, Yetişkinler Mesleki Eğitim Merkezi gibi kuruluşlar tarafından düzenlenir. Bu kursların süresi, öğrencinin öğrenim durumuna ve meslek dalına göre değişir(MEGEP, 2004).

2.4.6 İşve mesleki eğitimi

Zorunlu eğitim süresi 7-16 yaşları arasında 9 yıldır. Teknik programların süresi üç yıldır. Okula girmeden ve yaz aylarında pratik çalışma tecrübesi istenmektedir. Programı bitiren öğrenciler yüksek öğretime devam edebilirler. Yarı zamanlı olarak çalışan teknik liselere girmek için iki yıllık n tecrübe aranır.

İsveç'te meslek eğitimini yapan okul iş okuludur. İş okulu 15-16 yaşlarında bulunan gençleri alır ve tam zamanlı olarak 2-3 yıl arasında yetiştirir. Bu okulu bitirenlerin becerili işçi unvanını alabilmeleri için endüstride bir yıllık tecrübe kazanmaları gerekir.

Zorunlu eğitimden sonra öğrenciler doğrudan doğruya çıraklık eğitimine gidebilirler. Ancak öğrencilerin yarı zamanlı olarak okula gitmeleri gereklidir(Alkan, 1998).

2.4.7 İngiltere mesleki eğitimi

Yakın tarihe kadar İngiltere'nin de Türkiye gibi eğitim üzerinde merkezi kontrolü vardı. Ancak 1989-1993 yıllarındaki eğitim reformu İngiliz eğitim sistemine önemli katkılar sağlamıştır. 1996 eğitim yasası ile İngiltere'de 2. Dünya Savaşından sonra yürürlüğe konan eğitim yasaları, özü değişikliğe uğramadan, tek bir çatı altında toplanmıştır. 1995 yılında İstihdam Bakanlığı ile Eğitim Bakanlığının birleştirilmesi ile Eğitim ve İstihdam Bakanlığı oluşturulmuş, eğitim politikalarının geliştirilmesinden, yürütülmesinden ve istihdamından bu bakanlık sorumlu olmuştur.

İngiltere'de bütün devlet okulları ulusal müfredat programlarını uygulamaktadır. Tüm okullarda müfredatla, devlet okullarında not ve sınav sistemiyle ilgili her türlü konuda hükümete tavsiyelerde bulunan kurum Kalifikasyon ve Müfredat Kurumu'dur. Bu kurum aynı zamanda, ulusal mesleki kalifikasyonların akreditasyonu dahil, kapsamlı kalifikasyon çatısının oluşturulmasından da sorumludur.

İngiltere'de eğitim ve iş dünyası arasında, gençlerin çalışma hayatına daha iyi hazırlanmalarını sağlayan bir işbirliği mevcuttur. Kurulan bağlantılar ile öğrencilere iş tecrübesi kazandırma yanında öğretmenlerin sanayiye yakından takip etmelerine de olanak tanınmaktadır. İngiltere'de ilkokulların %60'ının, ortaokulların ise %90'ının iş dünyası ile bağlantısı vardır. Hemen hemen tüm öğrenciler zorunlu eğitimin son sınıfında genelde iki hafta süreyle iş tecrübesi kazanırlar.

Vasıflı ve uyumlu işgücüne olan ihtiyaçtan hareketle, gençler sınıfta öğrendiklerini işyerinde pekiştirebilmekte ve bu deneyimlerinden önemli tecrübeler kazanabilmektedirler. Yerleştirildikleri işte, diğer çalışanlar gibi belli işleri yapan öğrenciler, işle ilgili öğrenme

sürecinde yeni fırsatları değerlendirebilirler. Ayrıca İngiltere’de okul, kolej ve üniversitelerin öğrencilere kariyer rehberliği yapması zorunludur.

İngiltere’de iş dünyası ve sosyal tarafların eğitim sistemine katılımı diğer Avrupa ülkelerinkinden farklıdır. Siyasal partilerin yanı sıra İngiliz İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları ile büyük bir işbirliği içindedir. İşgücü piyasasının özelliklerinin belirlenmesinde, sektörel eğitim anlaşmalarında genç İngiliz neslini bilgilendirmek ve bu gibi programlara maddi destek vermek sendikaların başlıca görevlerindedir. İngiltere’de birçok işveren uygulamalı ve teorik iş eğitimi için organizasyonlar kurmuşlardır. Bu organizasyonlar firmanın kendi bünyelerinde kurulabildiği gibi Endüstriyel Eğitim Organizasyonları adı verilen mesleki eğitim kurumları veya özel eğitim organizasyonlarının işbirliği ile de oluşturulabilmektedir(MESS, 1999).

2.5 Türkiye’nin Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Mevcut Durumu

Teknolojilerin büyük bir hızla geliştiği ve bilgi patlamasının yaşandığı günümüzde gerek Avrupa Birliğine uyum sağlamak gerekse kalkınmayı sağlamak nitelikli insan gücü ve var olan kaynakların yerinde ve zamanında kullanılmasıyla direk ilişkilidir. Günümüzde bir ülkenin refah seviyesinin yükseltilebilmesi ve ekonomik büyümesinin artırılması tümüyle o ülkenin rekabet gücüne bağlıdır. Rekabet avantajını yakalayabilmek ise yeni iş imkânlarını ve yaşam standartlarını geliştirmeye, yeni teknolojilerin kullanımına ve iyi eğitim görmüş iş gücüne ve kaynakların iyi yönetilmesine bağlıdır. Bu yönüyle yirmi birinci yüzyılın insanın;

- Bilgi çağının gereklerine uygun,
- Kaliteyi bir hayat tarzı olarak benimseyen,
- Bilgiye hızla ulaşma yollarını bilen ve benimseyen,
- Ekip çalışmasını ve öğrenmeyi öğrenen,
- Bilimsel düşünme yeteneğine sahip,

- Kişilik ve sosyal gelişimleri tamamlanmış olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.

Özellikle genç bir nüfusa sahip olan Türkiye’de Avrupa Birliği ülkelerindeki serbest dolaşım hakkı ve işçilerin istihdamı açısından nitelikli insan gücü yetiştirmek daha da önem kazanmaktadır. Fakat Türkiye’de uygulanan mesleki eğitim sistemine bakıldığında ise AB’liğine girişte ara insan gücü yetiştirmede yeterli eğitim olanaklarına sahip olmadığı, istihdam piyasasının gereksinimlerine uygun yeterlilikte insan gücü yetiştiremediği görülmektedir. Geleneksel eğitim modeli üzerine kurulmuş olan Türk sisteminde sanayi okul iş birliği yerleştirilemediğinden, mesleki eğitim büyük ölçüde teoride kalmakta ve uygulamada başarılı sonuçlar almamaktadır.

Mesleki eğitimden yüksek öğretime geçişin de zorlaşması sonucunda gençlerin büyük çoğunluğu genel eğitime ve yüksek öğretime yönelmekte bu kurumların yetersiz olması sonucunda da üniversiteye giremeyen gençler vasıfsız işçi olarak çalışma hayatına atılmaktadır. Bunlara yönelik olarak da meslek kazandırıcı çalışmalar olmadığı için vasıflı iş gücü sıkıntısı yaşanmaktadır.

Teknoloji ve bilimin çok hızlı bir biçimde gelişmesi ve bu gelişmenin toplumları ve eğitim sistemlerini derinden etkilemesine karşın Türkiye’de uygulanan mesleki eğitim programlarının geleneksel yapı içerisinde kalması, teknoloji ve bilimden uzak seçilmesi, geleneksel usta çırak eğitimine devam edilmesi ve öğrencilerin Anne-baba yönlendirmesi ile üniversitelere yönlendirilmesi sorun olarak karşımızda durmaktadır.

Ülkemizde hâlâ mesleki eğitime yönelik olarak öğrencilerin yeterli oranda bilgi ve becerileri doğrultusunda yönlendirilmemesi, deneme yanılma yoluyla öğrenmeye yol açmakta, mezun olanlara yeterli hizmet içi eğitim verilmediği gibi yeni bir meslekte kazandırılmamaktadır. Programlar arasında yatay ve dikey geçişlere olanak tanınmadığı için yanlış bir karar veren bireyin bunu düzeltme ve şansı güçleşmektedir.

Türkiye’de işletme-okul iş birliği yeterince geliştirilemediği için işletmenin istediği insan gücü belirlenmemekte, uygulamalarda istenen düzeyde olmamakta ve yeterince denetlenmemektedir. Ayrıca pahalı bir yatırım olan mesleki ve teknik eğitime devlet

tarafından yeterli kaynak aktarılmamakta, işletme ve sektörlerinde yeterince desteği sağlanamadığı için ihtiyaç duyulan bina, tesis ve araç-gereç sağlanamamaktadır.

13 Mayıs 1996 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti “Leonardo da Vinci, Sokrates ve Youth, For Europe” programına alınmasına karşın buna uygun yeterli çalışmalar yapılmadığı için bu olanaklardan yararlanamamaktadır. Türkiye'nin bu yönde çalışmalarını yoğunlaştırması ve mesleki eğitimini geliştirme yönünde uygun adımları atması gerekmektedir. İhtiyaç duyulmadığı hâlde yetiştirilmeye çalışılan ya da gereğinden fazla yetiştirilen imam hatip, ziraat, yapı gibi meslekler yerine, elektronik bilgisayar, endüstri gibi ihtiyaç duyulan mesleklere ağırlık verilmelidir(<http://yayim.meb.gov.tr>).

2.6 Bazı Avrupa Okullarının Mesleki Eğitimlerinin Karşılaştırılması

İncelenen Avrupa Birliği ülkelerinde mesleki ve teknik eğitim sistemlerinde belirgin farklar göze çarpsa da bu ülkeler sistemlerini yenilemeye yönelik olarak reformlar yapmakta ortak ilkeler üzerinde birbirlerine yakınlaşmaktadırlar. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, sanayi sistemleri ve üretim süreçlerine katılma düzeyleri mesleki eğitim anlayışlarındaki bazı farkların oluşmasında etkiye sahiptirler. Bu farklılaşmaya rağmen Avrupa Ülkelerinde mesleki ve teknik eğitimde belirli ilkelerde birleşme vardır. Bunlar;

1. Mesleki eğitimin geliştirilmesinde bireyin ihtiyacı ile iş imkânları arasında bir denge kurulmasına özen gösterilmeye çalışılmaktadır.
2. Mesleki eğitimin tek başına sanayinin sorunlarını çözemeyeceği görüşünden hareketle iş imkânları ile eğitim ve sosyal politikaların birbirleri ile iç içe girmiş olduğu kabul edilerek sorunların çözümünde bütüncül bir yaklaşım gösterilmektedir.
3. Mesleki ve teknik eğitimin değişen teknolojiye ve örgütsel yapıya uyum sağlayabilmesi için ;
 - a. Genel eğitimden mesleki eğitime geçişin düzenlenmesi gerektiği.

b. Öğrenciye programlara ilişkin olarak daha önce vermiş olduğu kararları yeniden gözden geçirme olanağının tanınması yaygın olarak kabul edilmektedir.

c. Bu yönde dikey ve yatay geçişlerin sağlanması yönünde çalışmalar vardır.

4. Mesleki ve teknik eğitimde sosyal tarafların programa katılması yönünde uygulamalar vardır.

5. İncelenen bütün ülkelerde zorunlu eğitim uygulamasının 9 yıl ve üzerinde olduğu görülmektedir.

6. Orta öğretimde geleneksel ve mesleki ve genel eğitimi ayırımı yerine çok amaçlı okullar geliştirilmeye çalışılmaktadır.

7. Zorunlu eğitimden sonra mesleki yönlendirme çalışmalarına ağırlık verilmektedir.

8. Eğitim ile iş hayatı arasında iş birliği çalışmalarına ağırlık verilmekte, karar sürecine programın geliştirilmesi, uygulama, sınav ve sertifikaların düzenlenmesine katılım sağlamaya çalışılmaktadır.

9. Finansman bütün ülkelerde devlet tarafından karşılanmasına rağmen, işletmelerde uygulanan programlara, mesleki ve teknik eğitimin finansmanına sosyal tarafların katılımı sağlanmaya çalışılmaktadır.

10. Bugün Avrupa Birliği ülkeleri Almanya'da uygulanan uygulama ve teorinin birlikte yer alan ve büyük çoğunluğu işletmelerde geçen eğitimi uygulama yönünde çalışmaları vardır.

Avrupa Birliği ülkelerinin çoğunda öğrencilerin temel mesleki eğitime katılmaları ücretsizdir. Okulda yürütülen eğitim daha çok mesleki eğitimin veya çıraklığın bir boyutu olarak düşünülmektedir. Fransa'da eğitim daha çok okul sistemine dayalı bir şekil gösterirken topluluk üyesi ülkelerde en başarılı meslek eğitimine sahip olan Almanya'da eğitim daha çok işletmelerde uygulanmaktadır. Diğer ülkelerde ise okulda ve işletmelerde uygulanmaktadır.

Bütün ÷lkelerde danışma organları yaygın olarak kullanılmaktadır. Eğitime sosyal tarafların katılımını sağlanmaya çalışılmaktadır. Eğitim programlarının politikalarının belirlenmesi, ara sınavları ve final sınavlarının organizasyonu meslek odaları, hükümet, işveren, sendikalar vb. kuruluşlardan oluşturulan komisyonlarca belirlenme eğilimindedir. Eğitimin finansmanın, büyük kısmı, İspanya, Yunanistan ve İsveç gibi ÷lkelerde devlet tarafından karşılanırken Fransa ve Almanya'da devlet ve işletmeler tarafından ortak olarak karşılanmaktadır. İncelenen Avrupa Ülkelerinde mesleki eğitimle ilgili konularda tek bir karar organı yoktur. Kararlar ulusal, bölgesel ve işletmeler düzeylerinde alınabilmektedir. Fransa, İspanya, Yunanistan ve İsveç'te kararlar ulusal düzeyde alınırken Almanya'da kararlar bölgesel düzeyde alınmaktadır.

İncelenen ÷lkelerde temel eğitimin üzerine tamamlayıcı eğitim verme yönünde bir eğilim vardır. Bu eğitimin üzerine yüksek öğretim olanağı tanınırken programlar arasında yatay ve diye geçişlere geniş ölçüde yer verilmiştir. Almanya'da gençlerin büyük çoğunluğu % 80'i mesleki eğitime devam ederken, Yunanistan'da bu oran % 34'e, Türkiye'de % 44'e düşmektedir.

Mesleki eğitimin gelecekteki önemini kavramış olan AB ÷lkelerinde eğitime verilen önem, kamu eğitim harcamalarının gayri safi yurt içi hasıla içindeki payından da anlaşılmaktadır. Bu alanda en yüksek oran İsveç tarafından ayrılırken, Almanya, Fransa tarafından da mesleki ve teknik eğitime büyük oranda kaynak ayrılmaktadır. Bu oran İspanya'da 4,4'e Türkiye'de ise, 3,3'e kadar düşmektedir.

İspanya'da toplumun gelişiminde teknolojiye önem verilerek mesleki eğitim sistemini bu yönde geliştirmiştir. Mesleki eğitimde sanat, tabiat ve insan bilimleri, edebiyat ve sosyal bilimler, teknoloji gibi konulara geniş yer verilmiştir. İncelenen ÷lkelerin tamamında çok programlı liselere geniş yer verilmekte mesleki eğitim ile genel eğitim arasında bağ oluşturulmaya çalışılmaktadır.

İsveç mesleki eğitim sisteminde sürekli yenilikler yapmaktadır. 1991 yılında mesleklerle ilgili dallar üzerinden 3 ve 4 yıllık dallara ayrılmıştır. İki alan Fen ve Sosyal Bilimler üniversiteye hazırlanırken 14 alan ise mesleklerle ilgili nitelik kazandırmaya çalışılmıştır. Bu alanlar ile İsveç gelişen teknolojiye uyum sağlamaya çalışmıştır. Elektro teknik, enerji

tekniki, endüstri yönetim ve medya gibi alanlar belirleyecek nitelikli ve ihtiyaç duyulan insan gücünü yetiştirmeye çalışmaktadır.

Teknoloji ve sanayi açısından gelişmiş olan Almanya incelenen ülkelerde mesleki eğitim bakımından da en gelişmiş ülke konumundadır. Uyguladığı Dualist Sistem ile Teorik ve uygulamalı eğitime bütünleştirdiği bir sistem oluşturulmuştur. Bu eğitimi güçlü kılan temel unsur ise eğitim ile istihdam arasında geliştirilmiş olan uyumdur. Bu sistemde 1-2 gün meslek okulunda teorik derslerle, işletme içinde yapılan eğitim sayesinde mesleğe yönelik deneyim ve istihdam olanakları artmaktadır.

Almanya'da genel ve mesleki eğitim diplomalarına verilen önem eşit düzeyde tutulmaktadır. Almanya'da genel eğitim sonuçta mesleki eğitim, teknik ya da yüksek öğretim kapsamına giren bir eğitimle tanımlanmaktadır. Bu yönüyle bu ülkede yaşayan insanların tamamına yakını mutlaka mesleki eğitim görmek zorundadırlar. Diğer ülkelere göre Almanya'nın bir farkı da öğrencilerin okul yönetimince ve öğretmenlerce bilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda mesleklere yönlendirilmektedir.

Ayrıca 9. sınıftan itibaren programlara alınan iş bilgisi ve fen bilgisi dersleri ile öğrencilere ekonomi ve iş dünyası ile ilgili temel bilgiler kazandırılması ve iki haftalık staj yaptırılması öğrencilerin meslekleri tanıması açısından önemli bir yere sahiptir.

Meslek seçiminin bütün ülkelerden temel eğitimden (en az 9 yıl) sonraya bırakılması öğrencilerin meslekleri doğru tercih etmeleri ve yeteneklerinin farkına varması yönünden olumludur(<http://yayim.meb.gov.tr>).

2.7 Dünyada Karşılaşılan Temel Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunları

Her ulusun yeni tip yüksek performanslı işgücüne eğitim sağlama şekli kendi tarihine, organizasyon yapısına ve mesleki ve teknik eğitim sistemi uygulamalarına bağlıdır. İkinci bölümün bu kısmında yukarıda eğitim sistemleri açıklanan devletlerin önemli yapısal sorunları ele alınacak ve zaman zaman Türk Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemiyle karşılaştırmalar yapılacaktır.

Örgütsel yapıyla ilgili sorunları beş ana başlık halinde toplamak olasıdır.

2.7.1 Merkezileşmeye karşı yöreselleşme

Yukarda belirtilen ülkelerden Fransa ve Japonya’da devletin, eğitim sistemleri üzerinde Türkiye’de olduğu gibi güçlü bir kontrolü bulunmaktadır. İngiltere, Almanya ve ABD’de devletin kontrolü, eyalet veya yerel mekanizmalar yoluyla olmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimle ilgili en önemli sorun, işgücünün hızla değişen ihtiyaçlara cevap verememesi ve yerel iş alanlarının ve endüstrilerin ihtiyaçlarını karşılamadaki esneklik eksikliğidir. Merkezileşmiş sistemler genellikle aşırı bürokrasiden dolayı, yerel düzeyde yaşanan değişimlerin ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. İş hayatının ve endüstrinin değişen ihtiyaçlarını tanımlama, uygun eğitim programları geliştirme, oluşturulan eğitim programlarına göre öğretmenleri yetiştirme ve yeniden eğitime konularında ise oldukça yavaş davranmaktadır.

Diğer taraftan mesleki ve teknik eğitim kurumları tarafından karşılanan işgücü eğitimi için ulusal ve uluslar arası standartlar geliştirme ve tanımlama konusunda merkezileştirmeye ihtiyacı vardır. eğitim programları da bu standartlara dayalı olarak geliştirilmelidir.

2.7.2 Eğitim bakanlığına karşı çalışma bakanlığı

Fransa ve Japonya’da eğitim sistemi, Türkiye’deki gibi eğitimle ilgili bir bakanlık tarafından yürütülmekte ve kontrol edilmekte iken, İngiltere ve ABD’de mesleki ve teknik eğitimin bazı bölümleri Çalışma Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Almanya’da, iş ve işçi kuruluşları ile eğitim arasında güçlü ve sıkı bir ilişki vardır.

Uluslararası pazarda rekabet edebilmek ve yeni işçi tipi yetiştirme ihtiyacının sonucu olarak, tüm dünyadaki eğitim sistemleri değişmeye zorlanmaktadır. Tüm dünyadaki eğitim sistemleri, öğrencileri iyi şekilde iş hayatına hazırlamadığı ve yeterince hızlı değişmediği için eleştirilmektedir. Bunun sonucu olarak bazı ülkeler, okullarının yürüttüğü eğitim programlarını çalışma bakanlığına bağlamayı denemektedir.

2.7.3 İş/Endüstri ve eğitim ilişkileri

Mesleki ve teknik eğitim sistemleri incelenen tüm ülkelerde Almanya dışında hiçbir ülkede eğitimle, iş/endüstri/işçi kuruluşları arasında güçlü ve sıkı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu ilişkinin önemi yeni ortaya çıkmış değildir. Yıllardan beri biliniyor olmasına karşın bu konuda çok ciddi adımlar atılamamıştır. Ancak şimdilerde eğitimle iş/endüstri/işçi kuruluşları arasında yeni ve sıkı iş ilişkileri geliştirilmesi konusunda gittikçe artan bir bilinçlenme başlamıştır.

Eğitimciler, uluslararası rekabetçi işgücünün değişen ihtiyacını belirlemek, yeni işçileri eğitmek için en hızlı biçimde eğitim programları geliştirmek, yeni eğitim programlarını öğretecek öğretmenleri eğitmek ve öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitiminde iş/endüstri kaynaklarından yararlanmak için yöntemler araştırmaktadır.

2.7.4 Mesleki rehberlik

Almanya dışında belirtilen ülkelerin hiçbirinde ne öğrenciler ne de yetişkinler için güçlü bir ulusal mesleki rehberlik ve yerleştirme hizmeti bulunmamaktadır.

Toplumlar ve eğitimciler, eğitim sistemlerinin görevinin bütün insanları iş dünyasına hazırlamak olduğunu kabul ettiğinde, eğitim sistemleri meslek bilgisini, mesleki rehberlik ve danışmanlığı ve işe yerleştirmeyi de sağlamak zorundadır. Birçok ülkede bu hizmetlerin çoğu, sınırlı bir düzeyde kalmaktadır. Eğer varsa bu hizmetler, özel topluluklar için özel projeler kanalıyla gerçekleşmektedir.

2.7.5 Mesleki ve teknik eğitimin düşük statüsü

Türkiye de dahil bütün ülkeler arasında mesleki ve teknik eğitim veren okulların kapsamındaki personel, akademik ve üniversite eğitimi veren okulların personeliyle karşılaştırıldığında “düşük statülü” olarak görülmektedir. Bütün uluslar soyut ve kuramsal çalışma yapanları yüksek statülü, el becerileriyle çalışanları ve kuramın uygulamasını gerçekleştirenleri düşük statülü olarak görmektedir.

Bu genel tutum; mesleki ve teknik eğitime düşük kaliteli personelin girmesine, bu işte çalışanların düşük ücret ve az yardım almalarına ve öğretmenlerde iş değiştirme oranının daha fazla olmasına neden olmaktadır. Nitelikli mezunlar kendilerine daha iyi imkanlar sağlayan işleri tercih etmektedirler(Cord, 1997).

2.8 Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı(MEB), vasıflı insan gücü ve kıdemsiz teknisyen düzeylerinde teknik, mesleki ve ticari eğitimin sağlanmasını da içerip, yüksek öğretime kadar uzanan bütün eğitim düzeylerinin kontrolünden, koordinasyonundan ve revizyonundan sorumludur. Mesleki ve teknik eğitim veren Milli Eğitim Bakanlığı okullarının merkezi yönetiminden Mesleki ve Teknik Eğitim Müsteşar Yardımcısı sorumludur. Bu müsteşar yardımcısı aynı zamanda, hükümet politikasına uyan orta düzey mesleki ve teknik eğitim veren diğer bakanlıkların ve büroların etkinliklerinin devlet politikasına uygunluğundan da sorumludur. Müsteşar yardımcısına bağlı genel müdürlükler; Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim, Ticaret ve Turizm Genel müdürlükleridir(Cord, 1997).

13 Ocak 1978 tarih ve 16518 sayılı resmi gazetede Mesleki ve Teknik Eğitimin görevleri şöyle sıralanmaktadır.

- a. Bütün öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları arama ve yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini kazandırmak,
- b. Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgili, beceri ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda hem mesleğe hem de yüksek öğretime ya da hayata ve iş alanlarına hazırlamak,
- c. İş ve hizmet alanlarının gereksinimleri olan orta düzeyde meslek elemanlarını yetiştirmek,

d. Çevrenin eğitim ve öğretim gereksinimini karşılamak, okulda yapılan meslek eğitimini iş ve hizmet hayatının gerektirdiği koşullarda gerçekleştirmek, gerektiğinde bir kısım derslerin endüstri, iş ve hizmet kurumlarında yapılmasını sağlamak ve çevre okul işbirliğini kurmaktır.

Bu amaçlar gerçekleştirilir ve bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istek ve yetenekleri ile toplum gereksinimleri arasında denge sağlanır(Madde 6).

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları amaç ve görevlerine uygun olarak her meslek dalının özel amaçları ve bu amaçları gerçekleştirecek derslerin çeşitleri, hedefleri, konuları ve uygulamada göz önünde bulundurulacak esaslar, programlar saptanır(Madde7).

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları, temel eğitime dayalı en az üç yıllık eğitim veren ve öğrencilerini hem mesleğe hem de yüksek öğretime ya da hayata ve iş alanlarına hazırlamak üzere çeşitli programlar uygulayan okullardır(Madde 8) (MEB, 2000).

2.8.1 Tarihçesi

1933 yılında çıkarılan 2287 sayılı Maarif Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanunla, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığına bağlı olarak “Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü” olarak kurulmuştur.

1937 yılında çıkarılan 3225 sayılı Kanunla Kültür Bakanlığı Merkez Teşkilatına bağlanmış ve adı da “Ertik ve Teknik Öğretim Genel Direktörlüğü” olarak değiştirilmiştir.

1941 yılında çıkarılan 4113 sayılı kanunla tekrar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve adı da “Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü” olmuştur.

Bakanlık makamının 1 mart 1960 gün ve 2178 sayılı onayı ile “Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü” olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır.

1982 yılında 8/4334 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Bakanlığımız Merkez teşkilatında yapılan düzenleme sonucunda; Mesleki ve Teknik Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü ile

Yaykur Örgün Yüksek Öğretim Dairesi Başkanlığı kaldırılarak bu dairelerin görevleri de aynı genel müdürlüğe verilerek adı da “Erkek Teknik eğitim Genel Müdürlüğü” olarak değiştirilmiştir.

1983 yılında 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile genel müdürlüğün adı yeniden “Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü” olarak değiştirilmiştir.

1984 yılında çıkarılan 208 sayılı, 1989 yılında çıkarılan 385 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün görevleri yeniden belirlenmiştir(<http://etogm.meb.gov.tr>).

2.8.2 Görevleri

3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 13'üncü maddesine göre, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün görevleri;

a) Endüstri Meslek Liseleri, Teknik Liseler, Anadolu Meslek Liseleri, Anadolu Teknik Liseleri, Pratik Sanat Okulları ile aynı seviye ve türdeki diğer mesleki ve teknik örgün ve yaygın eğitim kurumlarının eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev hizmetleri yürütmek,

b) Okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitapları ile eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmaktır.

Bu kapsamda;

1. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, Kalkınma Plânları ve Hükümet Programlarında belirlenen hedeflere paralel olarak, insan gücü, eğitim ve istihdam dengesini dikkate alarak toplumumuzun endüstriyel teknik alanlarda; iş hayatında ve yüksek öğretime hazırlamak, bu hususta ihtiyaç duyulan her seviye ve türdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmek,

2. Endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarında gençlerimizi, Milli Eğitimimizin genel amaç ve temel ilkelerine, Ülkemizin ihtiyaçlarına ve çalışma hayatımızın isteklerine uygun; mal ve hizmet üretim alanlarına, bu alanların gerektirdiği niteliklere sahip teknik insan gücü olarak yetiştirmenin yanında, yüksek öğretime de hazırlayan öğretim programları hazırlamak veya hazırlatmak, uygulamak, sonuçlarını takip etmek, değerlendirmek ve geliştirmek,
3. Endüstrinin yoğun olduğu yerleşim birimleri ile gelişmekte olan yörelerde, yeni endüstriyel teknik öğretim okulları ve kurumlarının açılması, mevcut okul ve kurumlarını fiziki kapasitesinin artırılması ve iyileştirilmesi, bu kapasiteden azami ölçüde yararlanabilme imkânlarının araştırılması, değerlendirilmesi ve uygulamaya konulması, okul ve kurumların atölye ve laboratuvarlarının yeni teknoloji ürünü teçhizatla donatılması konularında, yatırım programlarını hazırlamak. Donatım ihtiyaçlarını tespit etmek ve ilgili birimlerle işbirliği yaparak endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarını, çağın gereklerine ve ülkemiz ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
4. Endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarının kuruluş, yönetim, eğitim, öğretim ve işleyişi ile ilgili mevzuatı hazırlamak, uygulamak ve geliştirmek,
5. Endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarında görevli; yönetici, öğretmen ve diğer personelin, çalışma alanları ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirerek, yönetim, eğitim, öğretim, üretim ve diğer hizmetlerde niteliği ve verimi yükseltmek için gerekli plânlamayı yapmak, programları hazırlamak ve ilgili birimlerle işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,
6. Endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarının ihtiyacı olan; teknik, teorik ve uygulamalı meslek derslerine ait ders kitapları ile iş ve işlem yapraklarını yazdırmak,
7. Örgün ve yaygın eğitim yapan okul ve kurumların cari ve transfer harcamalarına ait yıllık bütçesini hazırlamak, bütçe faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak,
8. Ülkemizdeki çeşitli kamu ve özel kurum-kuruluşlarının endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarının faaliyetlerine aktif olarak katılmalarını ve katkıda bulunmalarını sağlamak

üzere, teknik işbirliği protokolleri yapmak, uygulamalarını takip etmek ve sonuçlarını değerlendirmek,

9. Endüstriyel teknik öğretimin Uluslar arası standartlarda geliştirilmesine yönelik, iç ve dış kaynaklı çeşitli işbirliği projeleri hazırlamak, hazırlamak ve uygulamaya konulması hususunda ilgili birim, kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,

10. Örgün eğitim sisteminden ayrılmış ve hiçbir mesleki bilgi ve beceri sahibi olmayan gençlere ve yetişkinlere, meslek kazandırarak iktisaden faal duruma gelmelerini sağlamak üzere endüstriyel teknik öğretim programları hazırlamak, uygulamak, sonuçlarını değerlendirmek ve geliştirmek,

11. Mezunların yetiştirilme amaçlarına uygun olarak alanlarında istihdam edilmeleri, kendi işlerini kurmaları ve teknolojik gelişmelere uyumlarını sağlayacak imkânların araştırılmasını ve bu konuda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmasını sağlamak,

12. Genel Müdürlük personeli ile bağlı okul ve kurumlardaki yönetici ve öğretmenlerin yetiştirilmeleri, istihdam şartlarının iyileştirilmesi, özlük hakları ve denetim sonuçları ile ilgili işleri yürütmek; öğretmen ihtiyacının karşılanması, yönetici ve diğer personelin atama ve nakillerinde ilgili birimle iş birliği yapmak genel müdürlüğün asli görevleri olarak belirlenmiştir(<http://etogm.meb.gov.tr>).

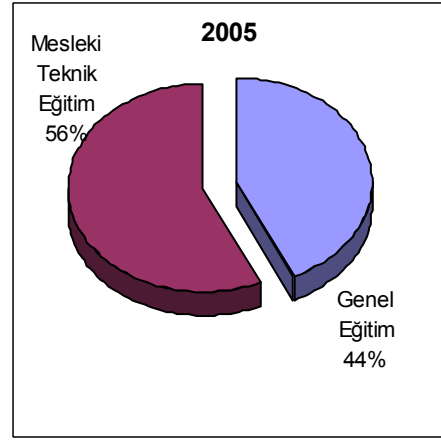
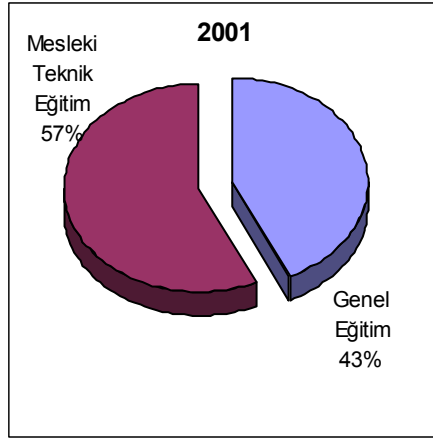
2.8.3 Araştırma konusu gereği Erkek Teknik Öğretime ilişkin veriler

Çizelge 2.1’de Türk Milli Eğitimi içerisinde Mesleki ve Teknik Eğitimin yeri ve Yıllara göre değişimi görülmektedir.

Çizelge 2.1

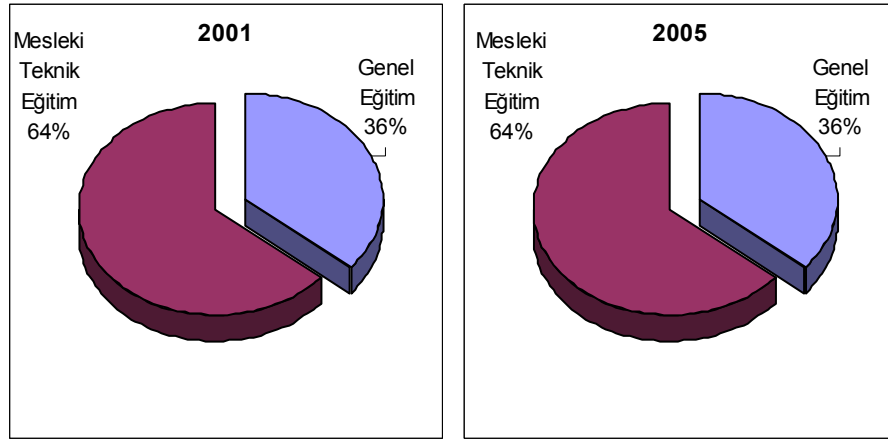
2001-2005 yılları arasında ortaöğretim kademesi okul, öğrenci ve öğretmen sayıları(<http://etogm.meb.gov.tr>)

Eğitim Kademesi	Okul sayısı		Öğrenci sayısı		Öğretmen sayısı	
	2001- 2002	2004- 2005	2001- 2002	2004- 2005	2001- 2002	2004- 2005
Genel Eğitim	2.637	2.991	1.460.376	1.937.055	72.609	93.209
Mesleki ve Teknik Eğitim	3.428	3.870	821.895	1.102.394	66.176	74.740
Toplam	6.065	6.861	2.282.271	3.039.449	138.785	167.949

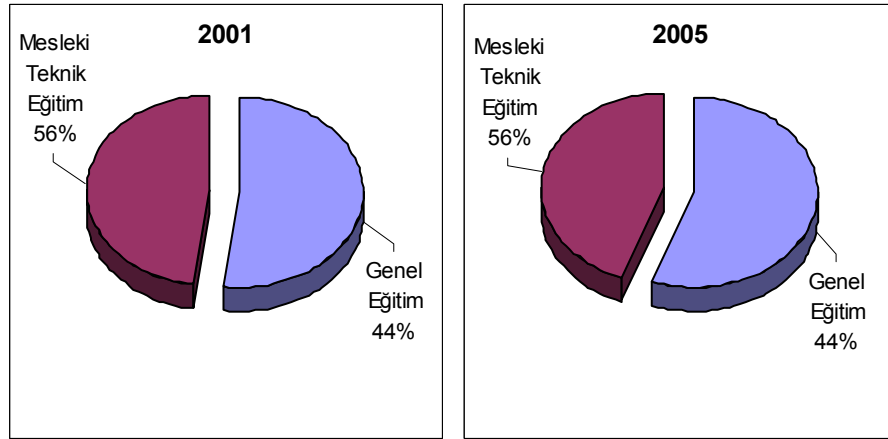
Şekil 2.1

2001-2005 yıllarında ortaöğretim kademesi okul oranları

Şekil 2.2

2001-2005 yıllarında ortaöğretim kademesi öğrenci oranları

Şekil 2.3

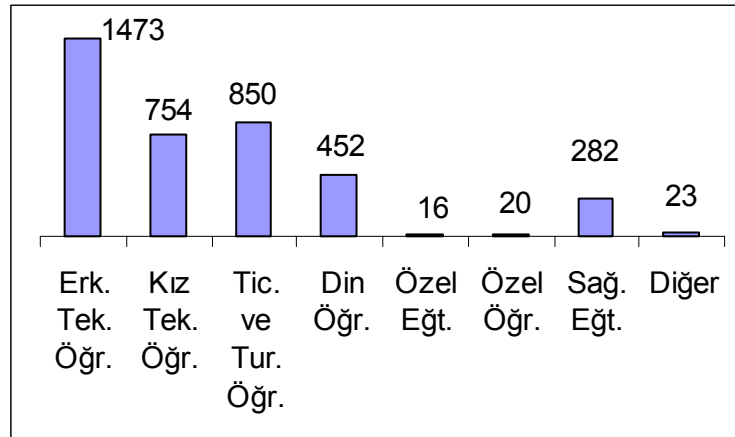
2001-2005 yıllarında ortaöğretim kademesi öğretmen oranları

Çizelge 2.2'de 2004-2005 öğretim yılında mesleki ve teknik ortaöğretimde okul, öğrenci ve öğretmen sayıları ve Mesleki ve Teknik Ortaöğretim sistemi içinde Erkek Teknik Öğretimin yeri görülmektedir.

Çizelge 2.2

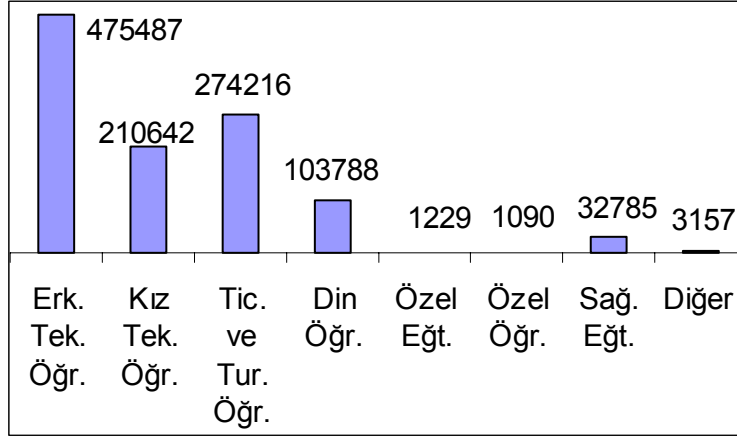
2004-2005 öğretim yılında mesleki ve teknik ortaöğretimde okul, öğrenci ve öğretmen sayıları ve erkek teknik öğretimin mesleki ve teknik ortaöğretim sistemi içinde yeri(<http://etogm.meb.gov.tr>)

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı
		Toplam	Erkek	Kız	
Erkek Teknik Öğr.	1473	475487	419360	56127	33948
Kız Teknik Öğretim	754	210642	40752	169890	15969
Ticaret Ve Turizm Öğr.	850	274216	160490	113726	16024
Din Öğretimi	452	103788	56339	47449	8140
Özel Eğitim	16	1229	873	356	191
Özel Öğretim	20	1090	713	377	84
Sağlık Eğitimi	282	32785	5767	27018	49
Diğer Bakanlıklara Bağ.	23	3157	2761	396	335
Toplam	3428	821895	521490	300405	66176

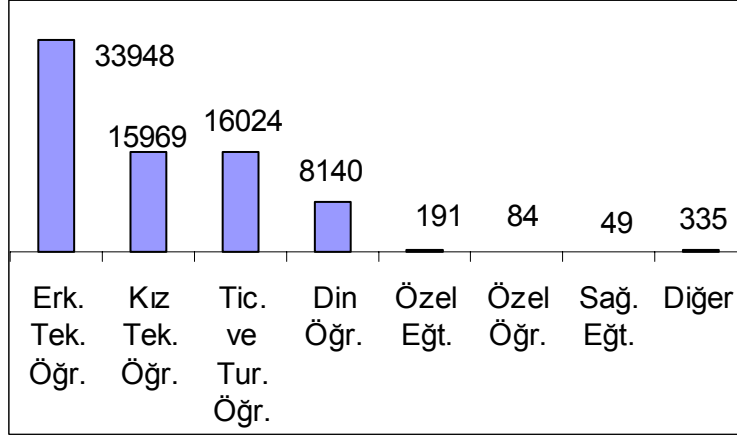
Şekil 2.4

2004-2005 öğretim yılında mesleki ve teknik ortaöğretimde okul sayıları

Şekil 2.5

2004-2005 öğretim yılında mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrenci sayıları

Şekil 2.6

2004-2005 öğretim yılında mesleki ve teknik ortaöğretimde öğretmen sayıları

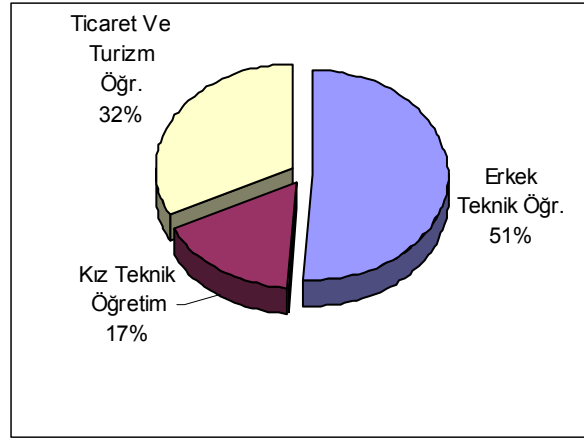
Çizelge 2.2'den de anlaşılacağı üzere ülkemizde yapılan mesleki eğitim, büyük bir oranla Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir.

Çizelge 2.3'de 2004-2005 Öğretim Yılında İşletmelerde Meslek Eğitimi Gören Öğrenci Sayısı ve Usta Öğretici Sayısı görülmektedir.

Çizelge 2.3

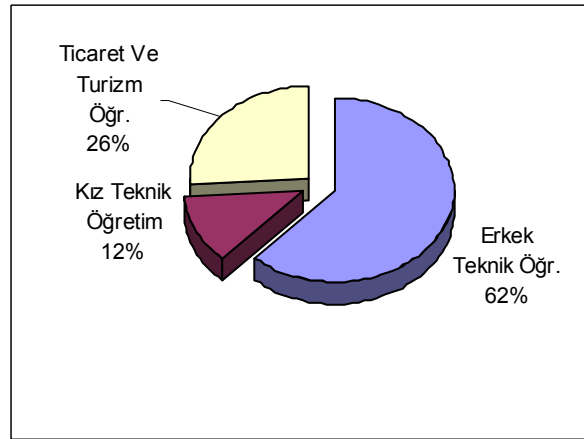
2004-2005 öğretim yılında meslek eğitimi veren işletme ve usta öğretici sayısı(<http://etogm.meb.gov.tr>)

Genel Müdürlük Adı	İşletme Sayısı	Usta Öğretici Sayısı
Erkek Teknik Öğr.	90781	69582
Kız Teknik Öğretim	29315	13725
Ticaret ve Turizm Öğr.	57099	29401
Toplam	177.195	112.708

Şekil 2.7

2004-2005 öğretim yılında meslek eğitimi veren işletme sayısı

Şekil 2.8

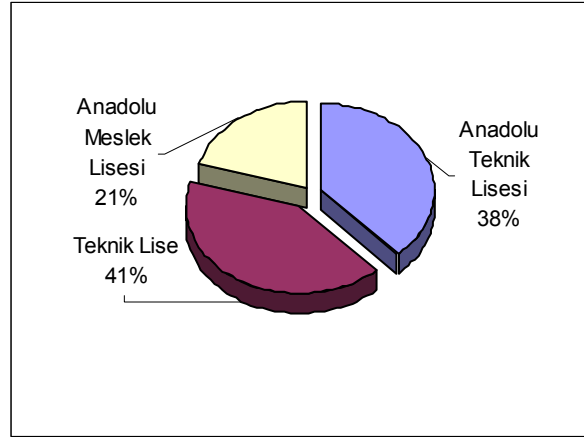
2004-2005 öğretim yılında meslek eğitimi veren usta öğretici sayısı

Çizelge 2.4’de 2004-2005 Öğretim Yılında İşletmelerde Yaz Stajı Yapan Öğrenci Sayısı görülmektedir.

Çizelge 2.4

2004-2005 öğretim yılında işletmelerde yaz stajı yapan öğrenci sayısı(<http://etogm.meb.gov.tr>)

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Anadolu Teknik Lisesi	203	5592
Teknik Lise	306	6077
Anadolu Meslek Lisesi	225	3043
Toplam	734	14714

Şekil 2.9

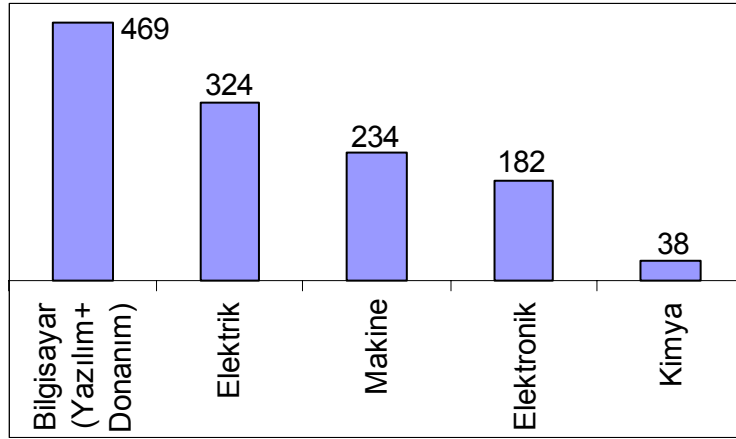
2004-2005 öğretim yılında işletmelerde yaz stajı yapan öğrenci sayısı

Çizelge 2.5’de Anadolu Teknik Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri ve Teknik Liseler’de en fazla bulunan 5 bölümün ağırlıklı sıralaması görülmektedir.

Çizelge 2.5

2004-2005 öğretim yılında anadolu teknik liseleri, anadolu meslek liseleri ve teknik liseler’de bulunan 5 bölümün okul sayısı sıralaması(<http://etogm.meb.gov.tr>)

Sıra No	Bölüm Adı	Okul Sayısı			
		Anadolu Teknik Lisesi	Anadolu Meslek Lisesi	Teknik Lise	Toplam
1	Bilgisayar(Yazılım+Donanım)	98	135	236	469
2	Elektrik	65	72	187	324
3	Makine	27	27	180	234
4	Elektronik	49	64	69	182
5	Kimya	10	11	17	38

Şekil 2.10

2004-2005 öğretim yılında anadolu teknik liseleri, anadolu meslek liseleri ve teknik liselerde bulunan 5 bölümün okul sayıları

Çizelge 2.5’den de anlaşılacağı gibi Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okul türleri içinde bulunan bölümlerden 2. sıranın elektrik bölümüne ait olması araştırmanın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

2.8.4 Erkek teknik öğretim genel müdürlüğüne bağlı okul türleri

2.8.4.1 Anadolu teknik liseleri

İlköğretim üzerine birinci yılı yabancı dil hazırlık sınıfı olmak üzere beş yıl öğretim süreli okullardır. Bakanlığımız Talim ve Terbiye Kurulunun 7.6.2005 tarihli ve 184 sayılı kararı gereğince, 2005-2006 öğretim yılından itibaren, bu okulların hazırlık sınıfları kaldırılarak programları 4 yıl olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Bu okullarda öğrencilere; orta öğretim düzeyinde asgari ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür dersleri ile birlikte endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran, hem yüksek öğretime hem mesleğe hazırlayan, aynı zamanda bir yabancı dil öğretilmesini amaçlayan, fen bilimleri ağırlıklı programlar uygulanmaktadır.

Anadolu teknik liseleri ilk kez 1983-1984 öğretim yılında faaliyete geçirilmiştir. Bu okullara devam eden öğrenciler; sorumlu dersi olmaksızın 12'nci sınıfa geçtikleri takdirde Anadolu Meslek Lisesi diploması alarak okuldan ayrılabilirler. Anadolu teknik liselerine, merkezi sistemle yapılan Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı ile öğrenci alınmakta olup, İngilizce, Almanca, Fransızca ve Japonca dilleri ile eğitim ve öğretim yapılmaktadır(<http://etogm.meb.gov.tr>).

2.8.4.2 Anadolu meslek liseleri

İlköğretim üzerine, birinci yılı yabancı dil hazırlık sınıfı olmak üzere öğrenim süresi 4 yıl olan okullardır. 2005-2006 öğretim yılından itibaren bakanlığımızca gerçekleştirilen orta öğretimde yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında bu okulların hazırlık sınıfları kaldırılarak öğretim süresi dört yıla çıkarılmıştır.

Anadolu meslek liselerinde öğrencilere, orta öğretim düzeyinde asgari ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür

dersleri ile birlikte, öğrencileri; hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan, endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran ve aynı zamanda bir yabancı dilin öğretilmesini amaçlayan programlar uygulanmaktadır.

Anadolu meslek liseleri ilk kez 1982-1983 öğretim yılında faaliyete geçirilmiştir. Anadolu meslek liselerine, Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı sonucunda öğrenci alınmaktadır.

Anadolu meslek liselerinde; İngilizce ve Almanca dilleri ile eğitim eğitim-öğretim yapılmaktadır(<http://etogm.meb.gov.tr>).

2.8.4.3 Teknik liseler

İlköğretim üzerine 4 yıl öğretim süreli okullardır. Bu okulların 9'uncu sınıfı meslek liselerinin 9'uncu sınıfı ile ortaktır. 9'uncu sınıfta belirli derslerden, ilgili mevzuatında belirtilen başarıyı gösteren öğrenciler teknik liseye geçiş yaparak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon verilmesini sağlayan, öğrencilerini hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan, fen bilimleri ağırlıklı programlara devam edebilmektedirler(<http://etogm.meb.gov.tr>).

2.8.4.4 Endüstri meslek liseleri

Öğrenim süresi 3 yıl iken yeni yapılanma çerçevesinde öğretim süresi 4 yıla çıkarılan bu okullarda öğrencilere; orta öğretim düzeyinde asgari ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür dersleri ve çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyon verilmek suretiyle, hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programlar uygulanmaktadır.

Endüstri meslek lisesi öğrencileri; 11 ve 12'inci sınıflarda (öncelikle son sınıf öğrencileri olmak üzere) genel bilgi ve teknik teorik dersleri haftanın iki gününde okulda, uygulamalı meslek derslerini ise haftanın üç gününde alanları ile ilgili işletmelerin makine, araç-gereç ve mesleğinde uzmanlaşmış personel imkanlarından yararlanarak iş yerlerinde yaparlar.

Ayrıca, nüfusu çok küçük olan yerleşim birimlerinde endüstri meslek lisesi açılması ekonomik olmadığından; bu yerleşim birimlerindeki, başarılı fakat ekonomik durumu müsait olmayan öğrencilerin eğitime imkan sağlamak amacıyla, fiziki imkanları yeterli olan endüstri meslek liselerinde yatılılık ihdas edilmektedir(<http://etogm.meb.gov.tr>).

2.8.4.5 Çok programlı liseler

Ayrı orta öğretim kurumlarının açılması ekonomik olmayan küçük yerleşim birimlerinde genel lise, imam hatip lisesi ile mesleki ve teknik orta öğretim programlarının aynı yönetim altında uygulandığı okullardır. Bu okullarda, bağımsız olarak eğitim yapan orta öğretim kurumlarında uygulanan programlar aynen uygulanmakta ve öğrencilere bitirdikleri programa ait diploma (Lise, Meslek Lisesi, imam Hatip Lisesi gibi) düzenlenmektedir. İlköğretim üzerine öğrenim süresi 4 yıl olan ve öğrencilere: orta öğretim seviyesinde asgari kültür kazandırılması ve çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyon verilmesi suretiyle öğrencileri iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı mesleki ve teknik okullardır.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü,

Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü,

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü,

Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü,

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü programlarının bir yönetim altında uygulandığı çok programlı liseler açılmaktadır.

Çok programlı liselerde mesleki ve teknik eğitim programlara devam eden öğrenciler; 9. sınıfın eğitim ve öğretimlerinin tamamını okulda, 10 ve 11'nci sınıflarda ise öncelikle 11'nci sınıf öğrencileri olmak üzere genel bilgi ve teknik teorik derslerini haftanın iki günü okulda haftanın diğer üç gününde ise uygulamalı meslek derslerini alanları ile ilgili

işletmelerin makine, araç-gereç ve mesleğinde uzmanlaşmış personel imkânlarından faydalanarak işyerlerinde yapmaktadır.

Genel lise programına devam eden öğrenciler ise eğitiminin tamamını okullarında yapmaktadırlar. Çok programlı liseler 1989-1990 öğretim yılından itibaren açılmaya başlanmıştır. Çok programlı liselere kayıt yaptıracak öğrencilerin, öğrenim görmek istedikleri programın gerektirdiği özel şartları taşımaları gerekmektedir (<http://etogm.meb.gov.tr>).

2.9 Meslek Eğitimi ve Staj ile İlgili Araştırmalar

İkinci bölümün bu kısmında konuyla ilgili yurtiçi ve yurtdışı yayınlar, ilişki düzeyine göre genelden özele doğru verilecektir.

2.9.1 SCANS (Gerekli becerileri kazandırma komisyonu)

Endüstrileşme sonrası işgücünde bulunması gerekli becerilere ilişkin dünya çapında en kapsamlı çalışma A.B.D. Çalışma Bakanlığına bağlı “Gerekli Becerileri Kazandırma Komisyonu(SCANS)” tarafından hazırlanmıştır. “İş Okuldan Ne Bekler: Amerika 2000 için SCANS Raporu” adlı çalışmada aşağıdaki bulgulara yer verilmiştir. Bu rapor dünya çapındaki yüksek performanslı işgücü için gerekli geniş tabanlı bilgi ve beceriye yönelik hareketin temsilcisidir ve oldukça kapsamlıdır. Raporda ifade edilen Amerikan gençliğinin eğitimine ilişkin noktalar Amerika’ya özgü olabilir, ancak işgücü eğitimine ilişkin noktalar tüm dünya için geçerlidir.

SCANS araştırması işin nasıl yapıldığına ilişkin bilgi ve becerilerin iş performansı için temel olduğunu doğrulamıştır. İşin nasıl yapıldığına ilişkin bilgi ve becerilerin iki yönü vardır; yeterlikler ve temel. Bu rapor iş performansı için temel oluşturan beş yeterlilik ile, iş performansının kalbini oluşturan üç boyutlu bilimsel temel becerileri ile kişisel nitelikleri belirlemiştir. Bu sekiz yeterlik, hem doğrudan işe giren, hem de daha ileri eğitimi düşünen tüm öğrencilerin hazırlanması için esastır. Bu yeterlikler ve temeller, uygulanacakları işyerlerinin koşullarını da yansıtacak şekilde ve birbirleriyle bütünleşmiş olarak öğretilmelidir.

Üç Boyutlu Bilimsel Temel

1. Temel Beceriler: Okuma, yazma, aritmetik ve matematik işlemleri yapma, dinleme ve konuşma,

a. Okuma: El kitapları, grafik ve programlar gibi kaynak ve belgelerdeki yazılı bilgileri bulma, anlama ve yorumlama,

b. Yazma: Düşünceleri, fikirleri, bilgileri ve mesajları yazılı olarak iletme ve mektup, yönerge, el kitapları, rapor, grafik ve akım şemaları gibi dokümanlar yapma,

c. Aritmetik/Matematik: Temel hesaplamaları yapma ve pratik problemlere, matematik teknikleri arasından uygun olanı seçerek yaklaşma,

d. Dinleme: Sözel mesajları ve diğer işaretleri (imâ, parola vb.) alma, dikkat etme, yorumlama ve tepkide bulunma,

c. Konuşma : Fikirleri organize etme ve sözlü olarak iletişimde bulunma,

2. Düşünme Becerileri: Yaratıcı düşünme, karar verme, problem çözme, hayalinde canlandırma, nasıl öğreneceğini bilme ve akıl yürütme,

a. Yaratıcı düşünme: Yeni fikirler üretme,

b. Karar verme: Amaç ve sınırları belirleme, seçenekleri üretme, riskleri dikkate alma ve değerlendirme ve en iyi seçeneği saptama,

c. Problem çözme: Problemleri tanıma, eylem plânını tasarlama ve uygulama,

d. Akıl gözüyle görme: sembol, resim, grafik, nesne ve diğer bilgilerin organize etme ve meydana getirme,

e. Nasıl öğreneceğini bilme : Yeni bilgi ve becerileri kazanmak ve uygulamak için etkili öğrenme tekniklerini kullanma,

f. Akıl yürütme: İki veya daha fazla nesne arasındaki ilişkiyi belirleyen kural veya ilkeyi bulma ve bunu problem çözerken kullanma,

3. Kişisel Nitelikler: Sorumluluk, kendine saygı, sosyallik, kendini yönetme, doğruluk ve dürüstlük sergileme,

a. Sorumluluk: Amaca ulaşmak için yüksek düzeyde çaba ve kararlılık gösterme,

b. Kendine saygı: Kendi değerine inanma ve kendine ilişkin olumlu görüşe sahip olma,

c. Sosyallik: Grup içinde anlayış, arkadaşlık, uyum sağlama, diğerlerinin duygularını anlama ve kibarlık gösterme,

d. Kendini yönetme: Kendi niteliklerini tam olarak ölçme, kişisel amaçlar oluşturma, ilerlemeyi yönetme ve kendi kendini kontrol edebildiğini gösterme,

e. Doğruluk/Dürüstlük: Ahlâklı davranma.Beş yeterlilik

4. Kaynaklar: Kaynakları belirleme, organize etme, plânlama ve tahsis etme,

a. Zaman: Amaca ilişkin faaliyetleri seçme, bunları sıralama, zamanlama ve programları hazırlama ve izleme,

b. Para: Bütçeleri kullanma veya hazırlama, tahminlerde bulunma, kayıt tutma ve amaçları karşılamak için ayarlamalar yapma,

c. Malzemeler: Malzemeleri veya mekânı verimli olarak kullanma, malzemeleri temin etme, depolama ve tahsis etme,

5. Kişiler arası İlişkiler: Diğer kişilerle çalışma,

a. Bir ekibin üyesi olarak katılma: Grup çabasına katkıda bulunma,

b. Başkalarına yeni beceriler öğretme,

- c. Müşterilere/tüketicilere hizmet etme: Tüketicilerin beklentilerini tatmin etmeye çalışma,
- d. Liderlik yapma: Durumu savunmak için fikir iletme, diğerlerini ikna etme, sorumluluk bilinciyle mevcut işlemler ve politikalarla mücadele etme,
- e. Anlaşmaya istekli olma: Kaynakların karşılıklı değişimine ilişkin anlaşmalara yönelik çalışma, farklı ilgileri çözümleyerek karara bağlama,
- f. Farklılıklarla çalışma: Farklı özgeçmişleri olan kadın ve erkeklerle iyi bir şekilde çalışma,

6. Bilgi: Bilgi toplama ve kullanma,

- a. Bilgiyi toplama ve değerlendirme,
- b. Bilgiyi organize etme ve koruma,
- c. Bilgiyi yorumlama ve iletme,
- d. Bilgiyi işlemek için bilgisayar kullanma,

7. Sistemler: Karmaşık ilişkileri anlama,

- a. Sistemleri anlama: Sosyal, örgütsel ve teknolojik sistemlerin nasıl çalıştığını bilme ve onlarla verimli bir şekilde çalışma,
- b. Performansı yönetme ve düzeltme: Eğilimleri ayırt etme, sistem işletimi üzerindeki etkileri öngörme, sistem performansındaki sapmaları teşhis etme ve yanlış işlevleri düzeltme,
- c. Sistemleri geliştirme veya tasarlama: Mevcut sistemlerdeki değişiklikleri önerme ve yeni veya alternatif performans geliştirme,

8. Teknoloji: Çeşitli teknolojilerle çalışma,

- a. Teknolojiyi seçme: İşlemleri, takımları veya bilgisayarları da içeren makine ve cihazları ve ilgili teknolojiyi seçme,
- b. Teknolojiyi işe uygulama: Makine ve cihazların ayarlanması ve çalıştırılması için genel amaçlı uygulanacak işlemlerin tümünü anlama,
- c. Makine ve cihazların bakımını yapma ve arızalarını bulma : Bilgisayarları ve diğer teknolojileri de içeren makine ve cihazlardaki problemleri önleme, teşhis etme veya çözüme,

Komisyon, bilişsel bilimin bulgularını inceledikten sonra, öğrencilerin uygulamada kendilerinden beklenenleri önce soyut olarak öğrenmelerinde ısrar etmekten çok öğrenme amaçlarını gerçek yaşam ortamı içine yerleştirerek becerileri bu "doğal ortamda" öğrenmenin en etkili yol olduğuna inanmaktadır.

Beş SCANS yeterliliği kazandırıldığı takdirde, okullar ile işyeri arasındaki uçurum kapanır. Mükemmelle ulaşmak isteyen işyerlerinde bu yeterliklere ihtiyaç duyulduğu için bunlar günümüz uzman işçisinin damgasıdır. Bu yeterlikler, günümüz piyasalarında sunulan kaliteli her ürün ve hizmetin temelinde bulunmaktadır.

2.9.2 Mesleki ve teknik ortaöğretim programlarının hazırlanmasında okul-sanayi işbirliğinin incelemesi

Uzar(2002) tarafından yapılan “Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programlarının hazırlanmasında Okul-Sanayi İşbirliği” çalışmasında şu önerilere yer verilmektedir.

1- Öğretim programlarının uygulandığı Tesisat Teknolojisi Bölümü, gelişen teknolojiyi takip etmeli ve gerekli atölye donanımları ile öğretim programları içeriklerini, çevre kuruluş ihtiyaçlarına göre belirlemelidirler. Bu çalışmalar için mesleki okullarda Teknoloji araştırma kurulları oluşturulabilir.

2- Mesleki ve Teknik okullar mevcut olanaklarını belirlemeli, çevre sanayi kuruluşlarıyla iletişim içinde olmalıdırlar. Gerekli istihdam olanaklarını karşılıklı tartışma ortamlarını yaratmalıdırlar.

3- Öğretim programları içerikleri tek merkezden hazırlanma ve düzenlenme yerine, bölgesel çevreler göz önüne alınarak il bazında belirlenmelidir. Mesleki okullar çevre sanayi ile birlikte ihtiyaçlarına göre program belirleme olanakları yaratılmalıdır.

4- Sanayi kuruluşları beklenti ve istihdam olanaklarını eğitim kurumlarına bildirme ortamlarını araştırmalı ve sağlamalıdır. Ayrıca sanayi kuruluşları eğitim kurumlarına gerekli donanım desteği sağlamalıdır. Mesleki okullar eğitim faaliyetlerinde sanayi kuruluşlarında; sanayi deneyimi kazanmış teknik personelinden faydalanma olanağı araştırılmalıdır.

5- Mesleki ve Teknik Okullar döner sermayeleri oluşturmalıdır. Bu atölyelerde kuram ve uygulamanın aynı ortamda yaşanması öğrenciyi iş hayatına hazırlarken, bir yandan da kuram - uygulama arasındaki mantaliteyi algılaması sağlanmalıdır. Döner sermayelerin iş çevreleriyle iş ilişkisi içerisinde bulunması okul - sanayi ilişkilerini geliştireceği gibi, sanayi kurumlarının eğitim kurumlarına katkısı artmış olacaktır. Böylece eğitim kurumları maddi olanaklara sahip olurlarken; araç - gereç bakımından da teknolojik gelişmeleri takip etmesi sağlanmış olacaktır.

6- Endüstriyel stajların amacına uygun hale getirilmesi ve verimli bir şekilde yürütülmesi için gerekli koşullar sağlanmalıdır. Okul-sanayi arasındaki görüş ayrılıklarının nedenleri araştırılmalı ve aksaklıklara çözüm bulunmalıdır.

7- Mesleki stajların üç gün sanayi, iki gün okul da olması bir takım sıkıntıları da beraberinde getirmektedir, özellikle öğrencinin davranışları değişmektedir. Okul ortamına alışamama veya sıkılma; derslerde başarısızlığı, ilgisizliği gündeme getirmektedir. Okul atölyelerinde bulunan araç - gereçlerin atıl durumda kalmalarına neden olabilmektedir. Endüstri stajlarının dönemlik olmasının hem okul hem de işverenler açısından daha olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Döner sermayelerin işlevsel hale getirilmesi, işverenler açısından bünyelerinde öğrenci bulundurmamak yerine işlerini yaptırırlarken eğitim kurumlarına maddi destek sağlamış olacaklardır.

8- Eğitim kurumları ile tesisat teknolojisi sanayicileri arasında eğitim içeriği ve istihdamı konusunda sürekli bilgi akış ağı oluşturulmalıdır. Sanayi kuruluşları teknolojik ürünleri okullarda tanıtmalı, seminer ve kurslar düzenlenmelidir.

9- Eğitim kurumları tarafından, öğrencilere mezuniyet öncesinde, iş hayatına uyum sağlayabilmeleri için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar okul-sanayi işbirliği içerisinde seminer, kurs, sanayi gezileri...vs olabilir. Bu çalışmalara sanayi de katkıda bulunabilir.

10- Tesisat Teknolojisi bölümünde uygulanan öğretim programlarının içerikleri, araç-gereç ve öğretim ortamları olarak; teknolojideki gelişmelere uygun hale getirilmesi gereklidir.

11- Mesleki ve teknik öğretimde görev alacak öğretmenlerin, yüksek öğretim kurumlarında iyi eğitim almaları ve endüstri deneyimine sahip olma ortam ve koşulları sağlanmalıdır.

2.9.3 Meslek lisesi ve teknik lise mezunlarının işletme deneyimleri izleme araştırması

Konuyla ilgili başka bir araştırma, Metargem(1995) tarafından yapılan “Endüstri Meslek Lisesi ve Teknik Lise Mezunlarını İzleme Araştırması”dır.

Ankara ilindeki endüstri meslek liselerinden ve teknik liselerden 1991-1992 öğretim yılında mezun olan öğrencilerin gördükleri mesleki eğitiminin, iş hayatının taleplerine uygunluğunu değerlendirmeyi amaçlayan araştırmada,

1. Mezunlar, gördükleri mesleki eğitimi yaptıkları işe ne derecede uygun bulmaktadırlar?
2. İşverenler, çalıştırdıkları mezunların gördükleri mesleki ve teknik eğitimi işyerlerinin ihtiyaçlarına ne derece uygun bulmaktadırlar?
3. Endüstri meslek liselerinde ve teknik liselerde verilmekte olan mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için alınabilecek tedbirler nelerdir?

Sorularına cevap aranmıştır ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Araştırma kapsamına alınan ve cevapları geçerli kabul edilen mezunların yüzde 49'u ücretli bir işte çalışmaz iken, yüzde 37'si ücretli bir işte çalışmaktadır.
2. Mezunların % 48'i, gördükleri beceri öğretimini kendilerini işe hazırlamada yetersiz olarak değerlendirmektedir. Beceri öğretimini yeterli görenlerin oranı yüzde 37'dir.
3. Mezunların % 45'i, okulda gördükleri meslek dersleri öğretimini kendilerini işe hazırlamada yetersiz bulmaktadır. Meslek dersleri öğretimini yeterli bulanların oranı ise yüzde 40'tır.
4. Genel bilgi derslerinin işe ve hayata hazırlamada ki etkinliğini mezunların, yüzde 54'ü yetersiz, yüzde 32'side yeterli bulmaktadır.
5. İşverenlerin yüzde 90'nı işe girişte bireylerin mesleki öğretim görmeleri gerektiği görüşündedir. İşletmelerde, işin gereklerine uygun mesleki öğretim görmüş bireylere ihtiyaçları olduğu anlaşılmaktadır.
6. İşe girişte çalıştırdıkları insan gücünün mesleki öğretim görmesini gerekli bulan işverenlerin yüzde 78'i, mesleki bilginin mesleki ve teknik okullarda, mesleki becerinin işletmelerde öğretilmesini tercih etmektedir.
7. İşverenlerin yüzde 34'ü, teknik ve endüstri meslek liselerinin bina, araç-gereç ve donanım yönünden mesleki öğretime kısmen uygunluk gösterdiği görüşündedir. Okulları, anılan ölçütler yönünden mesleki öğretime oldukça ve daha üst seviyede uygun bulan işverenlerin oranı yüzde 36'dır.
8. İşverenlerin yüzde 100'ü işyerlerinde ihtiyaç olması halinde teknik lise ve endüstri meslek lisesi mezunlarını çalıştırmayı tercih edeceklerini belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre şu önerilere yer verilmektedir:

1. Ankara'daki teknik lise ve endüstri meslek liselerindeki meslek bilgi ve beceri öğretiminin, bu araştırma kapsamına giren mezunların ve işverenlerin değerlendirilmeleri doğrultusunda ayrıntılı bir incelemesi yapılmalı, gerekli ise düzeltmeler yapılmalıdır.

2. Ankara'daki teknik lise ve endüstri meslek liselerinin sınıf, laboratuvar ve atölyelerinin donatımları, standartlara göre kontrol edilmeli ve bir gelişme planı hazırlanmalıdır. Okulların donatımları bu plan çerçevesinde geliştirilmelidir.

3. Ankara'daki teknik lise ve endüstri meslek liselerinde, "Mezunları İşe Yerleştirme ve İzleme Birimi" kurulmalıdır. Bu birim mezunların yetiştirdikleri alanda iş bulmalarına yardımcı olmalı ve onların işteki performanslarını izleyerek bilgi toplamalıdır.

2.9.4 Endüstri meslek lisesi mezunlarının işletme deneyimleri izleme araştırması

Yine Metargem(1995) tarafından yapılan "Endüstri Meslek Lisesi Mezunlarını İzleme Araştırması" Türkiye genelindeki endüstri meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin gördükleri mesleki eğitimin, iş hayatının taleplerine uygunluğunu değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Mezun öğrencilerin iş hayatına girme durumları nasıldır?

2. Mezunlar, gördükleri mesleki ve teknik eğitimi yaptıkları işe ne derece uygun bulmaktadırlar?

3. İşverenler, çalıştırdıkları mezunların gördükleri mesleki ve teknik eğitimi, işyerlerinin ihtiyaçlarına ne derece uygun bulmaktadırlar?

4. Endüstri meslek liselerindeki mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için alınabilecek tedbirler nelerdir?

Araştırma sonucunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

1. İş hayatının ihtiyaçlarına uygun becerili insan gücünü yetiştirme görevini üstlenmiş olan mesleki ve teknik eğitim kurumlarımızdan endüstri meslek liselerinin, etkinliğini

koruyarak verimliliğini arttırabilmesi için yetiştirdiği kişilerin işteki performansları hakkında bilgi akışı sağlayacak bir sistem geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.

2. Meslek lisesi müdürlüklerine, mezunların işteki etkinliklerinin periyodik olarak izlenmesi bir görev olarak verilmelidir. Düzenlenecek kursla “Mezunları İzleme Sistemi” okul müdürlüklerine tanıtılmalı, müdürlerin görüş ve teklifleri alınarak sisteme işlerlik kazandırılmalıdır.

3. “Mezunları İzleme Sistemi” ile elde edilecek olan mezunların işteki başarılarına ilişkin bilgilerden ülke, il ve okul ölçeğinde mesleki eğitimi geliştirmek amacı ile yararlanılmalıdır. İl ve okul yetkililerine öğretimin geliştirilmesi için yetki verilmelidir. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü mezunları izleme araştırması verilerine dayalı olarak politika oluşturma, geliştirme faaliyetlerine kılavuzluk etmek, kaynak sağlama, personel yetiştirme, koordinasyon ve değerlendirme görevlerini yerine getirmelidir.

3. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü mesleki ve teknik öğretim ile ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetlerini yapmak amacı ile 3308 sayılı kanun ile kurulmuş olan Metargem Başkanlığı ile mezunların izlenmesinde işbirliği yapılmalıdır.

5. Meslek liselerinde okutulmakta olan mesleki bilgi, beceri ve mesleki tutum ve iş alışkanlıkları öğretim programları gözden geçirilerek, teknolojik gelişmelere uyum sağlayacak şekilde geliştirilmelidir.

6. Meslek liselerinin sınıf, laboratuvar ve atölye donanımları standartlara göre kontrol edilmeli ve bir gelişme planı hazırlanmalıdır. Bu plan çerçevesinde endüstri meslek liselerinin gelişimi sağlanmalıdır.

7. Meslek liselerinde bilgisayar destekli eğitime önem verilmeli, bütün bölümlere bilgisayar dersleri konulmalıdır.

8. Öğrencilerin beceri eğitimlerini yapacakları işletmelerin seçimine dikkat edilmeli, şartları uygun olmayan işletmelere öğrenci gönderilmemelidir.

9. Meslek liselerinin iş hayatı ile ilişki kurma ve devam ettirmede etkinliğini arttırıcı tedbirler alınmalıdır. Bu amaçla hizmet içi eğitim kursları ve seminerler düzenlenebilir.

10. Mezunların değişen teknolojiyi tanınmaları ve yeterliklerini geliştirmesi için endüstri meslek liselerinde kapsam ve süreleri değişik mesleki kurslar düzenlenmelidir.

11. Meslek liselerine bölüm açılmasında yöresel ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmalıdır. Endüstri meslek liseleri giriş sınavını kazanamayan öğrencilerin bu okullara kaydı yapılmamalıdır.

2.9.5 Teknik liselerin değerlendirilmesi

Metargem(1997) tarafından yapılan “Teknik Liselerin Değerlendirilmesi” araştırmasında ulaşılan sonuçlardan bazıları şunlardır;

1. Yönetici ve öğretmenler yaptıkları değerlendirmede teknik liselerde okutulan beceri derslerinin, mezunları teknisyenlik görevlerine hazırlanmaya “oldukça” uygun olduğunu belirtmişlerdir.

2. Genel kültür derslerinin, öğrencileri yükseköğretim programlarına hazırlamaya uygunluğu hakkında yönetici ve öğretmenlerin yaptığı değerlendirmeleri “kısmen” ve “oldukça” dereceleri arasında değerlendirmektedir.

3. Öğrencilere teknik lisede kazandırılan mesleki tutum ve iş alışkanlıklarının, mezunların teknisyenlik görevlerini etkili olarak yapmalarına uygunluğunu, işverenlerin yüzde 35.7’si “oldukça” ve yüzde 30.1’i “kısmen” seviyesinde bulmaktadır.

4. Yönetici ve öğretmenlerin teknik lisede okutulan fen derslerinin, öğrencileri yükseköğretime hazırlamaya uygunluğu hakkındaki değerlendirmeleri “kısmen” ve “oldukça” dereceleri arasındadır.

5. İşverenlerin yaptığı değerlendirme, teknik liselerin iş hayatının ihtiyacı olan teknisyenlerin yetiştirilmesinde “kısmen” seviyesinde başarılı bulduklarını göstermektedir.

6. İşverenlerin yüzde 85.9'u işletmelerine teknisyen alırken, teknik lise mezunlarını tercih etmektedir.

7. Teknik lisede çalışmakta olan atölye ve meslek dersi öğretmenlerinin, öğrencileri iş hayatındaki teknisyenlik görevlerine hazırlamaya "oldukça" seviyesinde mesleki yeterlikte olduğu gözlenmektedir.

8. Bireylerin iş hayatındaki teknisyenlik görevlerine hazırlanmasında yönetici ve öğretmenlerin yüzde 59.9'u teknik liseleri; yüzde 35.5'i meslek yüksekokullarını uygun görmektedir.

9. Teknik lise mezunlarının iş için beklenen temel niteliklere sahip olma durumu ile ilgili olarak işverenin yüzde 50.3'ü yeterli bulmakta ve yüzde 48.8'i yeterli bulmamaktadır.

10. Yönetici ve öğretmenlerin yüzde 73.7'si, teknisyenlik meslek standardını Türkiye seviyesinde tesis etmek için merkezi bir sınavın gerekli olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla teknik lisede çalışmakta olan yönetici ve öğretmenlerden alınan veriler, Türkiye'de merkezi bir sınavın yapılması gerektiğini göstermektedir.

Aynı araştırmada şu önerilere yer verilmiştir.

1. Teknik lise eğitim programları, ferdin ve iş hayatının ihtiyaçlarına cevap verecek yönde geliştirilmelidir. Teknik lise öğrencilerine ilgi ve ihtiyaçlarına uygun ders seçebilme imkanı tanınmalıdır.

2. Teknik lisede okutulmakta olan genel kültür, fen ve matematik eğitim programları, okulun amaçları doğrultusunda geliştirilmelidir.

3. Teknik lisede öğretimin niteliğinin yükseltilmesi için, okulun amaçlarına uygun öğretim malzemeleri hazırlanmalıdır. Bu amaçla "Teknik Lise Öğretim Malzemeleri Geliştirme Projesi" hazırlanarak uygulamaya konmalıdır.

4. Teknik lisede görevli atölye ve meslek dersi öğretmenlerine, endüstride iş tecrübesi kazandıracak hizmetiçi eğitim programları uygulanmalıdır.
5. Teknik lisedeki eğitim ve öğretimin niteliğinin yükseltilmesi için laboratuvar ve atölye donanım standartları hazırlanmalı ve okulların eksiklikleri bu standartlara uygun olarak bir plan çerçevesinde tamamlanmalıdır. Donatım standartları periyodik olarak güncellenmelidir.
6. Teknik lisede öğretimin gerektirdiği sarf malzemelerinin eksiksiz karşılanabilmesi için okulların ihtiyaçları belirlenmeli ve bu ihtiyaçlara uygun kaynak tahsisi yapılmalıdır.
7. Teknik liselerle endüstri arasındaki ilişkileri geliştirecek tedbirler belirleneli, belirlenen tedbirler etkili bir şekilde uygulanmalıdır.
8. Teknik liselerde “Mezunları İzleme ve İşe Yerleştirme” servisi kurulmalı ve etkin hale getirilmelidir.
9. Teknik lisedeki eğitim ortamı ve uygulanan öğretim stratejilerinin okulun amaçlarına uygun olmasını sağlamak amacıyla yönetici ve öğretmenlerin bu konudaki mesleki yeterliliklerini geliştirmek için hizmetiçi eğitim programları hazırlanmalıdır.
10. Teknik liselerin okul yapıları, program amaçları doğrultusunda iyileştirilmeli, mümkünse teknik liseler endüstri meslek liselerinden bağımsız olarak faaliyet gösterecek şekilde düzenlenmelidir.
11. Öğretmenlerin mesleki niteliklerinin yükseltilmesi ve geliştirilmesi için periyodik olarak, ihtiyaçlara uygun, hizmetiçi eğitim kurları düzenlenmelidir.
12. Teknik liseye öğrenci kabulünde aranan başarı ortalaması 3.50'ye yükseltilmelidir.
13. Teknik liselerde öğretimin kalitesini kontrol etmek ve gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla merkezi bir sınav sistemi kurulmalıdır.

2.9.6 Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liselerin Öğrenen Örgütler Olarak Yapılandırılması

Baran(1999) tarafından yapılan “Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liselerin Öğrenen Örgütler Olarak Yapılandırılması” isimli çalışmada şu önerilere yer verilmektedir.

1. Mesleki ve Teknik Eğitim veren liselerde bayan yöneticilere daha fazla görev verilmelidir.
2. Yöneticilere, okul yöneticiliği ile ilgili özel eğitimler verilmeli ve bu eğitimlerin geri bildirimleri etkin olarak alınmalıdır.
3. Yöneticilere mesleki içerikli yayınları takip etme alışkanlıkları kazandırılmalı ve bu resmi bir zorunluluk haline getirilmelidir.
4. Yöneticilerin, okullarındaki eğitim programları dışındaki mesleki etkinlikleri desteklenmeli ve bu etkinliklere katılımları özendirilmelidir.
5. Müdür yardımcılarının yetkilerini daha fazla dağıtabilmeleri için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
6. Müdür yardımcılarının okul yönetimindeki yetki ve etkinlikleri artırılmalıdır.
7. Müdür yardımcılarının üzerindeki bürokratik yük azaltılmalıdır.
8. Okul müdürlerine toplam kalite eğitimi ve öğrenen örgüt eğitimi verilmelidir.
9. Yaşlı okul yöneticilerinin yönetici becerileri daha ayrıntılı denetlenmeli ve gerekli güncel eğitimler verilmelidir.
10. Teknik eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin, takım çalışması, öğrenen örgüt ve eğitimde toplam kalite konularındaki eğitimleri yetersizdir. Bu nedenle konu

ile ilgili destekleyici çalışmalar yapılarak. Teknik Eğitim Fakültesi mezunu yöneticilerin zihin modelleri genişletilmelidir.

11. Tüm yöneticilere, mesleki gelişmeleri takip etmenin zorunluluğu resmi ve eğitsel yollardan işaret edilmelidir.

12. Mesleki ve Teknik Eğitim veren okulların tümünde mesleki yenilikleri takip eden birimler oluşturulmalıdır.

13. Eğitim-öğretim programlarına mesleki ve teknik gelişmeleri yansıtılabilmek için, yöneticilere konu ile ilgili gerekli esneklik sağlanıp yetkiler verilmelidir.

14. Mesleki ve Teknik Eğitimdeki gelişmeleri programlara yansıtmak için takım çalışması yapılmalı ve bu takım ile mesleki gelişmeleri takip eden birim arasında temas kurulmalıdır. Bu bir örgüt kültürü olarak tüm Mesleki ve Teknik Eğitim veren okullara resmi yollardan zorunlu kılınmalıdır.

15. Mesleki ve Teknik Eğitim veren liselerin yöneticilerinin mesleki ve kişisel kültürleri sürekli olarak ölçülmeli ve bu ölçümlerin sonuçları özendirici olarak kullanılmalıdır.

16. Mesleki ve Teknik Eğitim veren liselerde yönetici olabilmek için. standardı oluşturulmuş gerekli (kişisel ve mesleki) ölçümlerden yeterli puan alınmış olmalıdır.

17. Anadolu Meslek Lisesi ve Anadolu Teknik Lisesi yöneticilerinin görev yaptıkları şartlar tanımlanarak, diğer mesleki ve teknik eğitim veren liselerde de bu şartlar oluşturulmalıdır.

18. Yeni göreve başlamış okul yöneticilerine uzun süreli ve etkili okul yöneticiliği eğitimleri verilmeli, takım çalışmasıyla, örgütsel öğrenme kavramı uygulanabilir bir şekilde öğretilmelidir.

19. Mesleki ve Teknik Eğitim veren okullarda resmi toplantıların içerik olarak etkinlikleri artırılmalı ve yöneticilerin öğretmenlerle bu toplantıların haricinde takım çalışması amacıyla toplantı yapması gerekliliği resmi ve eğitsel olarak işaret edilmelidir.

20. Mesleki ve Teknik Eğitim veren liselerde, yöneticilerin tek başlarına ya da sadece yönetim olarak karar vermesi zorlaştırılmalı, bunun için işlevleri artırılmış, öğretmenler ve öğrencilerin de içinde bulunduğu takımlar oluşturulmalıdır.

21. Yöneticilerin önündeki bürokratik engeller incelenmeli, tanımlanmalı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

22. Yöneticilerin yayın takip etme tavırları incelenerek, özendirici olarak kullanılmalıdır.

23. Yönetici atamalarında yayın takip etme ve mesleki sivil toplum kuruluşlarıyla bağlantılar göz önünde bulundurulmalıdır.

24. Mesleki ve Teknik Eğitim veren liselerde görev yapan yöneticilere, öğrenen örgüt, takım çalışması, eğitimde toplam kalite ve bunun gibi disiplinler sürekli bir eğitim programı dahilinde verilmeli ve yöneticilerin eğitimleri görev yaptıkları süre boyunca devam etmelidir.

2.9.7 Anadolu Teknik Liselerinde Verilen Eğitimin Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Metargem(2000)'e yaptırılan “Anadolu Teknik Liselerinde Verilen Eğitimin Etkinliğinin Değerlendirilmesi” isimli çalışmada şu önerilere yer verilmektedir.

1. Anadolu Teknik Liselerinde görevli öğretmenlerin yabancı dil bilgi düzeyini artırmak için hizmetiçi eğitimden geçirilmeleri gerekmektedir.

2. Anadolu Teknik Liselerinde öğrencileri üniversiteye hazırlamada matematik, fen grubu, Türkçe/edebiyat grubu, yabancı dil ve sosyal grubu derslerin süre ve program yönünden uygunluğu konusunda endişeler vardır.

Grupları bu görüşe iten başlıca sebeplerin, ders saatlerindeki yetersizlik ve programların güncelleştirilememiş olması ile öğretici kadrosunun nitelik ve nicelik yönünden eksikliği olduğu düşünülebilir. Bakanlığın, bu konularda tedbirler alması gerekmektedir.

3. Meslek lisesi mezunlarının üniversiteye girmelerini zorlaştırıcı yönde ÖSYM'nin yapmış olduğu düzenlemenin kaldırılması, mesleki ve teknik eğitim sistemi için yararlı olacaktır. Bakanlık bu konuda acil çalışmalar yapmalıdır.

4. Bakanlık, meslek dersleri ile yakından ilişkili olarak verilen matematik ve fizik ağırlıklı derslerde, konuların işlenişindeki sıranın, iki grup dersler arasındaki uyumu sağlayacak şekilde verilmesi yönünde tedbirler almalıdır.

5. Anadolu Teknik Liselerinde verilmekte olan seçmeli derslerin belirlenmesi, okulların imkânları doğrultusunda öğrenci ve veli işbirliği ile yapılmalıdır. Seçmeli derslerin öğrencileri yüksek öğretime hazırlamadaki uygunluğu yönünde önlemler alınmalıdır.

6. Anadolu Teknik Liselerinde verilmekte olan seçmeli meslek derslerinin bir kısmının hazırlık sınıfında okutulması konusunda yeni düzenleme yapılmalıdır.

7. Anadolu Teknik Liselerinde, branş seçmeli derslerin öğrencileri meslek hayatına hazırlayacak biçimde, gerek program gerekse süre yönünden yeniden gözden geçirilmesi ve günün şartlarına uygun hale getirecek şekilde düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

8. Okulların fiziki imkânları doğrultusunda sunulan ders seçme imkânının, öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda, iş ve üniversite hayatına hazırlayacak programlarla verilmesini sağlayıcı tedbirlerin alınması gerekmektedir.

9. Anadolu Teknik Liselerinde verilen eğitimin, öğrencileri üniversiteye hazırlamada daha aktif hale getirilmesini sağlamak için, özellikle kültür grubu derslerinin, program, öğretici kadro ve süre yönünden eksikliklerin giderilmesi yönünde önlemler alınmalıdır.

10. Anadolu Teknik Liselerinden mezun olan öğrencilerin iş hayatındaki durumlarının izlenmesinde, okullar tarafından yapılan çalışmaların daha etkin bir biçimde olmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

11. Anadolu Teknik Liselerinde sosyal ve kültürel faaliyetlere ayrılan sürenin artırılmasına ilişkin olarak, okulların imkânları dahilinde önlemler alınmasına yönelik özendirici tedbirler alınmalıdır.

12. Anadolu Teknik Liselerinde, okulun amaçları ve faaliyetleri konusunda velilerin bilgilendirilerek, sisteme aktif katılımlarının sağlanması için okulların işlevini artıracak tedbirler alınarak uygulanmaya konulmalıdır.

13. Anadolu Teknik Liselerinde öğrencilere hizmet veren rehberlik ve danışma servislerinin sunduğu hizmetin artırılması ve iyileştirilmesine yönelik olarak yeni düzenlemeler yapılmalıdır.

2.9.8 Meslek Lisesi Elektrik Bölümü Mezunlarının Sanayi Gereksinimlerini Karşılabilme Düzeylerinin Belirlenmesi

Berk(2002) tarafından yapılan “Meslek Lisesi Elektrik Bölümü Mezunlarının Sanayi Gereksinimlerini Karşılabilme Düzeylerinin Belirlenmesi” adlı araştırmanın son kısmında elde edilen bulgulardan ve ulaşılan sonuçlardan faydalanılarak, Meslek Liseleri Elektrik Bölümü mezunlarının sanayi gereksinimlerini en üst düzeyde karşılayabilmeleri için şu önerilerde bulunulmuştur.

1. Meslek Liseleri Elektrik bölümlerinin öğretim programları iş hayatında, mezunları istihdam eden kuruluşların ve mezunların görüşleri dikkate alınarak güncelleştirilmeli. Güncelleştirme, mevcut duruma göre değil iş hayatının gelecekteki ihtiyaçları göz önüne alınarak yapılmalı ve belli periyotlara göre tekrarlanarak dinamik bir yapıya kavuşturulmalıdır. Gerekirse öğretim programlarını güncelleştirme işi merkezden değil bölgelerde özel birimler tarafından yürütülmeli ve her bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda yapılmalı.

2. Meslek Liseleri Elektrik bölümlerinin atölye ve laboratuvar teçhizat ve donanımları iş dünyasının gereksinimlerini karşılayabilmesi için, en az iş dünyasındakiler kadar teknolojik yeterliliğe sahip olmalı. Bunun içinde sağlıklı bir okul-sanayi işbirliği kurulmalı ve eğitim materyallerinin bir kısmı iş dünyasından karşılanmalıdır. Gerekirse iş dünyasının ilerde istihdam edeceği işgücünün onların istediği standartlarda olabilmesi için, bu durum yasal hale getirilmelidir.

3. Öğrencilerin ilköğretim yıllarından itibaren bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönleri sürekli olarak gözlenmeli, gelişim kayıtları tutulmalı ve özellikle ilköğretimin ikinci yarısından sonra meslekler hakkında bilgilendirilmelidir.

4. Elektrik bölümlerine kayıt yaptıran öğrenciler bu bölümlere kayıt yaptırmadan önce psikomotor yönleri test edilmeli, bu bölümün gerektirdiği asgari motor becerilerine sahip olanlar bölüme kayıt yaptırabilmelidir. Asgari motor yeterliliği, ilgi ve isteği belirli bir seviyenin altında olan öğrenciler bu bölüme kayıt edilmemelidir.

5. Meslek Liseleri Elektrik bölümü mezunları tüm sektörlerde kendi unvanları olan “teknisyen” olarak çalıştırılmalı, istihdam edildiği her kurum ve kuruluşta özlük haklarının aynı veya yakın olması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

6. Meslek Liseleri Elektrik bölümlerinde görev yapan öğretmenlerin iş dünyasıyla sıkı bir diyalog içerisinde olması sağlanmalıdır. İş dünyasının kullanılan teknolojiden, yöntem ve tekniklerden haberdar olabilmeleri ve öğrencileri bu doğrultuda yetiştirebilmeleri için düzenli bir şekilde hizmetiçi eğitime tabi tutulmalıdırlar.

7. Elektrik bölümlerine öğretmen yetiştiren fakülteler de programlarını gelişen teknoloji ve mezunlarını istihdam eden kurumların görüşleri doğrultusunda güncelleştirmelidir.

8. Elektrik bölümlerindeki öğrencilerin staj yapacakları işletmelerin seçimine çok özen gösterilmeli, özellikle üç gününü işyerinde geçiren Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin staj yerlerinin mutlaka kendi mesleğiyle doğrudan ilişkili olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencilerin mesleğinin dışında başka işlerde çalıştırılması engellenmeli. Staj yaptıran

işletmelerin zaten yürürlükte olan 3308 sayılı kanun gereği usta öğretici bulundurulması sağlanmalıdır.

9. Bu bölümde okuyan her ğrenci, iş kazalarına karşı önlem alma, kaza anında neler yapacağını bilme ve ilk yardım gibi konularda çok iyi eğitilmeli. Eğitim sürelerinin belirli dönemlerinde bu tür konular uygulamalı olarak yaptırılmalıdır.

10. Özellikle son yıllarda niversite seçme sınavlarında yapılan bazı değişikliklerle Meslek Liseleri mağdur edilmiştir. Hatta bu mağduriyetten değişikliklerden çok önceleri bu okullardan mezun olanlar bile nasiplendirilmiştir. Bu durum bu okullara olan rağbeti azaltmakta ve kaliteli öğrencinin gelmesini engellemektedir. Üniversite seçme sınavlarının tekrar gözden geçirilerek yeni düzenlemeler yapılmalı, bu mağduriyetler ortadan kaldırılmalı ve bu okullara rağbetin artması sağlanmalıdır.

11. Meslek Liseleri Elektrik bölümü mezunlarının meslekleriyle ilgili yabancı kaynakları takip edebilmeleri için gerekli olan yabancı dil seviyesi, eğitim dönemleri boyunca formal bir Şekilde ğretilmelidir.

12. Meslek Liseleri Elektrik bölümü öğrencilerine takım halinde iş yapılırken takım çalışmasına uyum, takım kurma ve yönetme, bireysel olarak iş yapabilme gibi tutumlar ve alışkanlıklar eğitim dönemlerinde iyice kazandırılmalıdır.

13. Elektrik bölümlerine tüm yurttaki aynı programları uygulamak yerine, mesleğiyle ilgili değişik işlere uyum sağlayabileceği geniş tabanlı bir eğitimden sonra, yöresel ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak belli dönemlerden itibaren branşlaşmaya gidilmelidir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama teknikleri ve verileri analiz yöntemlerine ait bilgilere yer verilecektir.

3.1 Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada tarama yöntemi kullanılmış olup, Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi ve Teknik Liselerin Elektrik Bölümlerinde eğitim gören ve yaz stajı yapmış öğrencilerin, stajdan yararlanma düzeyleri tespit edilmeye çalışılmaktadır. Araştırmada kullanılan veriler 240 öğrenciye anket uygulanarak elde edilmiştir.

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni İstanbul ilinde bulunan Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi ve Teknik Liselerin Elektrik Bölümlerinde eğitim gören ve yaz stajı yapmış öğrencilerdir.

Örneklem olarak da tesadüfi olarak seçilen Handan Hayrettin Yelkikanat Anadolu Meslek Lisesi, Tuzla Anadolu Meslek Lisesi, Nurettin Perihan Erk Teknik Lisesi, Haydarpaşa Teknik Lisesi, Maltepe Küçükyalı Anadolu Teknik Lisesi, Haydarpaşa Anadolu Teknik Lisesi Elektrik Bölümlerinde öğrenim gören staj yapmış öğrencilerden yararlanılmıştır.

3.3 Veri Toplama Teknikleri

Araştırmanın temel veri kaynağını anketler oluşturmaktadır. Anketler geliştirilmeden önce gerekli çalışmalar yapılarak elde edilmek istenen bilgiler oluşturulmuş, sonra uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda istediğimiz bilgilere ulaşacağımız şekilde anket hazırlanmıştır.

Veri toplamakta kullanılan anket iki bölüm olup, birinci bölümde öğrencilerin kişisel tercihleri ve demografik bilgileri, ikinci bölümde stajın yararlılık düzeyini algılamaya yönelik sorular bulunmaktadır.

3.4 Verilerin Çözümlemesi

Araştırmaya katılan deneklerin demografik özellikleri, betimsel istatistiksel analizler kullanılarak çözümlenmiştir. Elde edilen verilerin frekans dağılımları, ortalama değerleri ve standart sapma değerleri çizelge ve şemalarla gösterilmiştir.

Uygulanan anketler ile elde edilen verilere, çok değişkenli istatistiksel bir teknik olan faktör analizi tekniği uygulanarak, örneklem için alt boyutlar tespit edilmiştir.

Elde edilen alt boyutların deneklerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterme durumu; iki değişkenli demografik özelliklerde bağımsız t testi, ikiden fazla değişkenli demografik özelliklerde ANOVA ile analiz edilmiştir.

Deneklere uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler kodlanarak bilgisayara yüklenmiştir. Elde edilen verilere ait istatistiksel analizler SPSS 13.0 programı kullanılarak yapılmış, şekilsel gösterimler için MS Excel programından yararlanılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, deneklerin kişisel bilgilerine ve tercihlerine ait veriler ile temel problemin çözümü ve araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak toplanan verilerin istatistiksel tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiş, veri ve bulgulara ilişkin çizelgeler sunulmuş ve bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

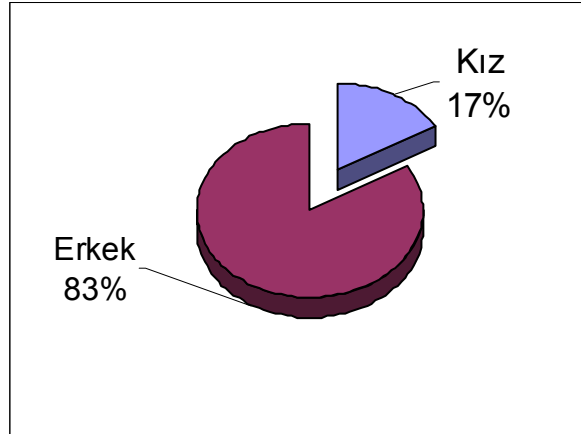
4.1 Deneklerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

4.1.1 Araştırmaya katılan deneklerin cinsiyete göre dağılımları

Çizelge 4.1

Deneklerin cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	40	16,7
Erkek	200	83,3
Toplam	240	100

Şekil 4.1

Deneklerin cinsiyete göre dağılımları

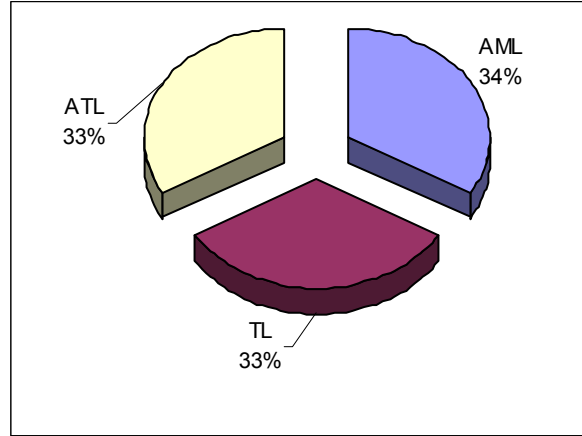
Deneklerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında; kız öğrencilerin 40 kişi ile %17'lik bir payı olduğunu, erkek öğrencilerin ise 200 kişi ile %83'lük payı aldığı görülmektedir. Deneklerin cinsiyete göre homojen olmamasının nedeni, kız öğrencilerin elektrik bölümünü fazla tercih etmemeleridir.

4.1.2 Deneklerin okul türüne göre dağılımları

Çizelge 4. 2

Deneklerin, okul türüne göre dağılımları

Okul türü	N	%
Anadolu Meslek Lisesi	80	33,3
Teknik Lise	80	33,3
Anadolu Teknik Lisesi	80	33,3
Toplam	240	100

Şekil 4.2

Deneklerin okul türüne göre dağılımları

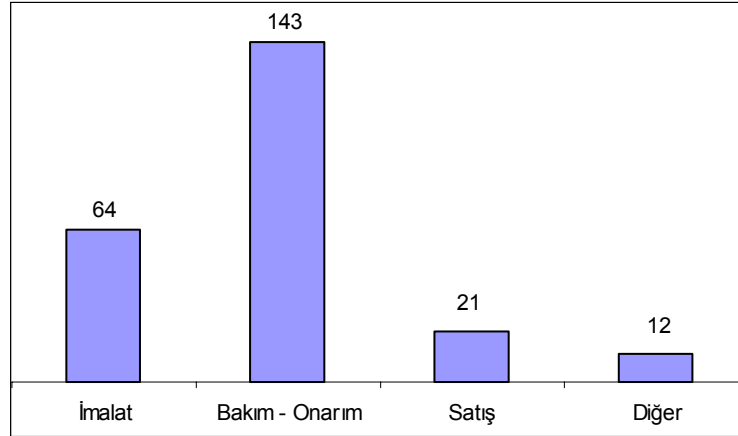
Çizelge 4.2 incelendiğinde deneklerin sayısının, okul türlerine göre dengeli dağıldığı görülmektedir. Deneklerin okul türlerine göre dağılımı her okul türü için 80 kişi, oransal olarak da her bir okul türü değeri %33'tür. Deneklerin okul türüne göre dağılımları homojendir. Bu, araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğinin artması açısından anlamlıdır.

4.1.3 Deneklerin çalıştıkları departmana göre dağılımları

Çizelge 4.3

Deneklerin çalışmakta oldukları departmana göre dağılımları

Çalışılan departman	N	%
İmalat	64	26,7
Bakım - Onarım	143	59,6
Satış	21	8,8
Diğer	12	5
Toplam	240	100

Şekil 4.3

Deneklerin çalışmakta oldukları departmana göre dağılımları

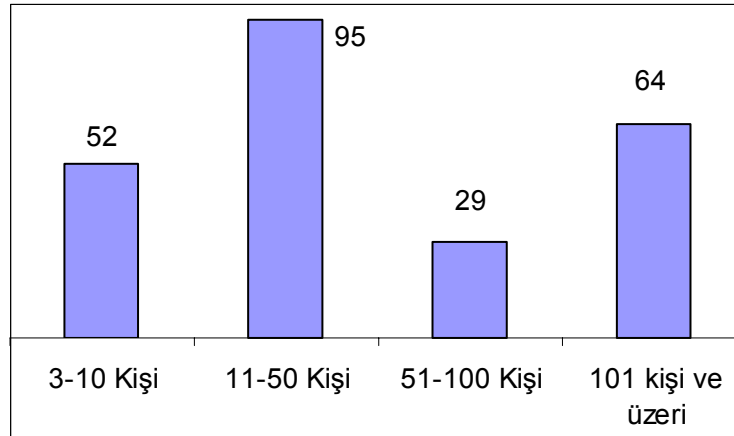
Deneklerin 143 kişiyle ve en fazla yüzde ile (%59,6) Bakım Onarım departmanında çalışıyor olduğu, bunu takip eden departmanların 64 kişi ve %26,7 ile imalat departmanı, 21 kişi ve %8,8 oranla satış departmanı ve son olarak da 12 kişi ve %5'lik oranla diğer departmanlar olduğu görülmektedir. Bu departmanların oranları Türkiye'deki ağırlıklarıyla da paralellik göstermektedir.

4.1.4 Deneklerin çalıştıkları kurumdaki personel sayısı dağılımları

Çizelge 4.4

Deneklerin çalıştıkları kurumdaki personel sayısı dağılımları

Personel sayısı	N	%
3-10 Kişi	52	21,7
11-50 Kişi	95	39,6
51-100 Kişi	29	12,1
101 kişi ve üzeri	64	26,7
Toplam	240	100

Şekil 4.4

Deneklerin çalıştıkları kurumdaki personel sayısı dağılımları

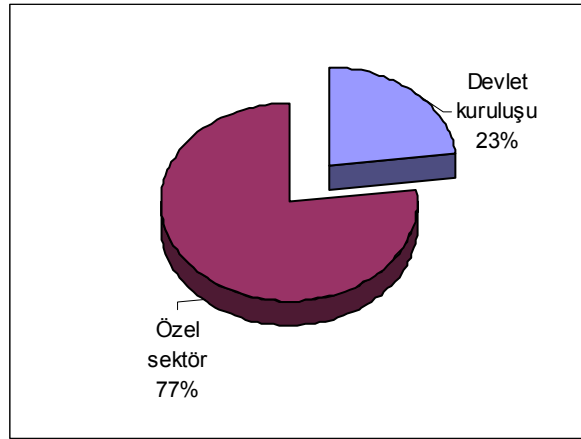
Deneklerin çalıştıkları kurumlardaki personel sayısı dağılımlarına bakıldığında; 95 kişi ve %39,6 oranla 11-50 kişilik işletmelerde, 64 kişi ve %26,7'lik oranla 101 ve üzerinde çalışanı olan işletmelerde, 52 kişi ve %21,7'lik oranla 3-10 kişilik işletmelerde ve son olarak da 29 kişi ve %12,1'lik oranla 51-100 kişilik işletmelerde çalıştıkları görülmektedir.

4.1.5 Deneklerin çalıştıkları işletme türüne göre dağılımları

Çizelge 4.5

Deneklerin çalıştıkları işletme türüne göre dağılımları

İşletme türü	N	%
Devlet kuruluşu	55	22,9
Özel sektör	185	77,1
Toplam	240	100

Şekil 4.5

Deneklerin çalıştıkları işletme türüne göre dağılımları

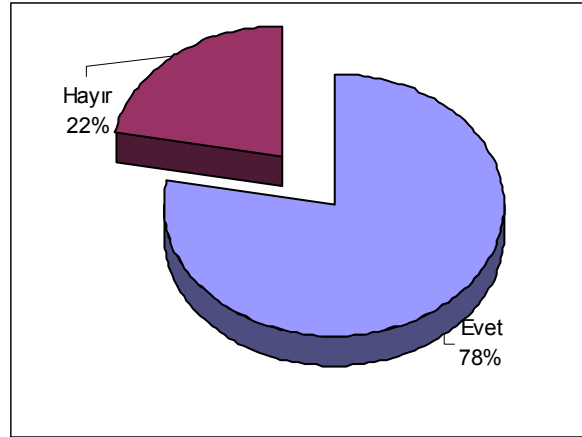
Çizelge 4.5'ten anlaşılacağı gibi deneklerin 185 kişi ve %77,1'lik oranla özel sektörde çalıştığı, devlet sektöründe çalışanların sayısının 55 kişi ve %22,9 oranında kaldığı görülmektedir. Bu da özel sektörün stajyer çalıştırma konusunda daha istekli olduğunu düşündürmektedir.

4.1.6 Deneklerin mezun olduktan sonra branşları ile ilgili çalışma düşünceleri dağılımı

Çizelge 4.6

Deneklerin branşları ile ilgili çalışma düşünceleri dağılımı

Çalışma isteği	N	%
Evet	187	77,9
Hayır	53	22,1
Toplam	240	100

Şekil 4.6

Deneklerin branşları ile ilgili çalışma düşünceleri dağılımı

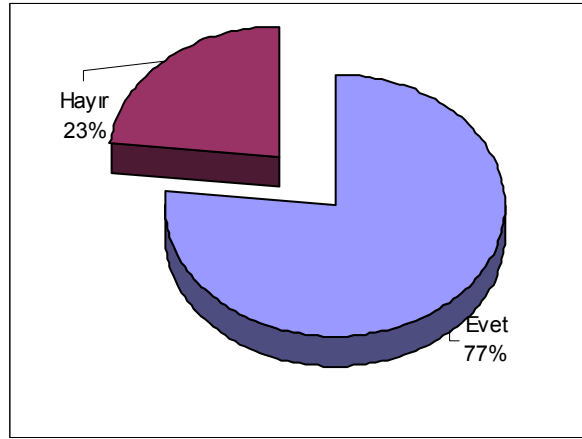
Çizelge 4.6’da görüldüğü gibi deneklerin 187 kişilik büyük bir çoğunluğu (%77,9), mezun olduktan sonra branşları ile ilgili çalışmak istemektedirler. Branşları ile ilgili çalışmak istemeyen 53 kişinin toplama oranı ise %22,1’dir.

4.1.7 Deneklerin buldukları bölümden memnun olma düzeyleri

Çizelge 4.7

Deneklerin buldukları bölümden memnuniyet düzeylerine göre dağılımı

Bölümden memnuniyet	N	%
Evet	184	76,7
Hayır	56	23,3
Toplam	240	100

Şekil 4.7

Deneklerin buldukları bölümden memnuniyet düzeylerine göre dağılımı

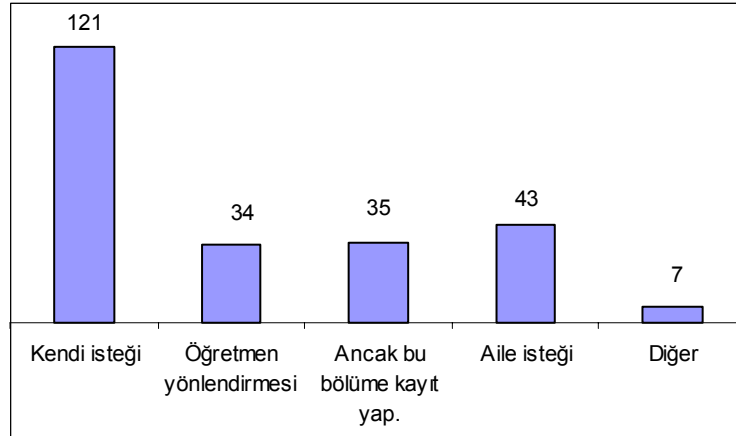
Çizelge 4.7 incelendiğinde görülecektir ki deneklerin 184 kişilik büyük bir kısmı(%76,7) buldukları bölümden memnunlar. Yine de 56 kişi ve %23,3'lük kesimin bölümünden memnun olmaması dikkat çekicidir.

4.1.8 Deneklerin, buldukları bölümü tercih etmelerindeki sebepler

Çizelge 4.8

Deneklerin buldukları bölümü tercih etme sebeplerine göre dağılımı

Deneklerin bölümlerini tercih etmelerindeki nedenler	N	%
Kendi isteği	121	50,4
Öğretmen yönlendirmesi	34	14,2
Ancak bu bölüme kayıt yaptırabilme	35	14,6
Aile isteği	43	17,9
Diğer	7	2,9
Toplam	240	100

Şekil 4.8

Deneklerin buldukları bölümü tercih etme sebeplerine göre dağılımı

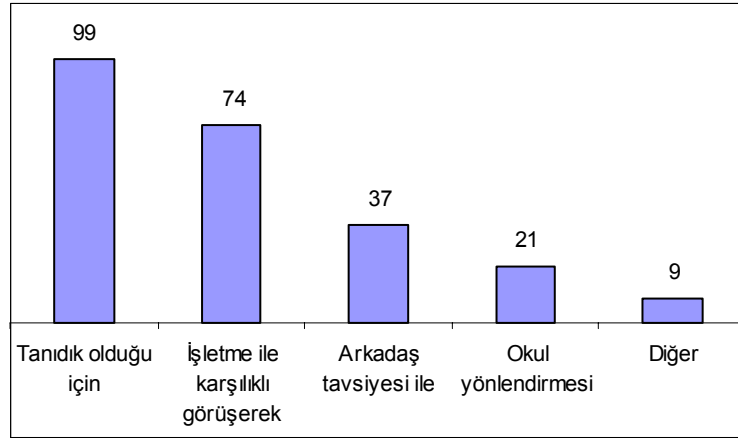
Çizelge 4.8 incelendiğinde, deneklerin 121 tanesi yani %50,4'ü kendi isteği ile bu bölümü seçerken, 43 kişi ve %17,9 oranında aile isteği, 35 kişi ve %14,6 oranla ancak bu bölüme kayıt yaptırabilme, 34 kişi ve %14,2 oranla öğretmen yönlendirmesi, 7 kişi ve %2,9 oranla diğer nedenlerle buldukları bölümü seçtikleri görülmektedir.

4.1.9 Deneklerin, çalıştıkları işletmeyi seçme şekli

Çizelge 4.9

Deneklerin çalıştıkları işletmeyi seçme şeklinin dağılımı

Deneklerin işletmeyi seçme şekli	N	%
Tanıdık olduğu için	99	41,3
İşletme ile karşılıklı görüşerek	74	30,8
Arkadaş tavsiyesi ile	37	15,4
Okul yönlendirmesi ile	21	8,8
Diğer	9	3,8
Toplam	240	100

Şekil 4.9

Deneklerin çalıştıkları işletmeyi seçme şeklinin dağılımı

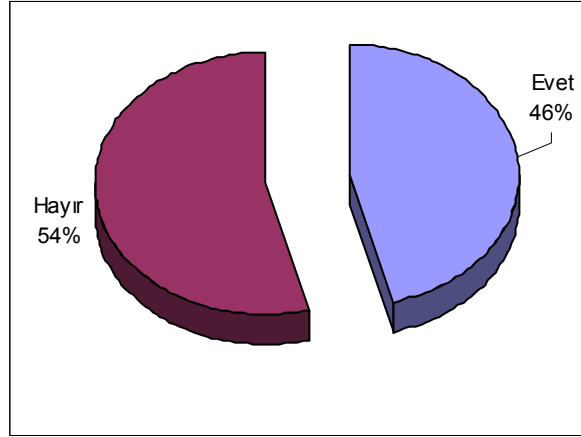
Çizelge 4.9 incelendiğinde deneklerin 99'u yani %41,3'ü işletme tanıdık olduğu için seçerken kalan kısmı diğer etkilere işletme seçimi yapmışlardır. Deneklerden 74'ü %30,8'lik bir oranla işletmeyle karşılıklı görüşerek seçim yapmış, 37'si %15,4 oranla arkadaş tavsiyesi ile, 21'i %8,8'lik oranla okul yönlendirmesi ve son olarak da 9'u %3,8'lik oranla diğer yöntemlerle işletme seçimi yapmışlardır.

4.1.10 Deneklerin işletme stajından ücret alma durumu

Çizelge 4.10

Deneklerin işletme stajından ücret alma durum çizelgesi

Ücret aldı mı?	N	%
Evet	110	45,8
Hayır	130	54,2
Toplam	240	100

Şekil 4.10

Deneklerin işletme stajından ücret alma durumu

Çizelge 4.10 incelendiğinde staj yapan öğrencilerden ücret alanların sayısı 110 kişi ile %45,8'lik kesimi oluştururken, ücret almayan öğrenci sayısı 130 kişiyle %54,2'lik kesimi oluşturmaktadır.

4.2 Yaz Stajı Yararlılık Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bulgular

4.2.1 Yaz stajı yararlılık düzeyinin belirlenmesine yönelik faktör analizi sonuçları

Yaz stajının yararlılık düzeyine ait alt boyutları belirlemek amacı ile faktör analizi yapılmıştır. Veri setinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için Kaiser, Meyer, Olkin ölçek yeterliliği testi uygulanmış, 0,888 değeri elde edilmiştir. Bu değer 0,50 nin üzerinde olması, örneklemin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir(Sharma, 1996).

Bartlett's Test of Sphericity değeri 1349,203 olarak gerçekleşmiş olup, bu değer elde edilen faktörlerin anlamlı olduğu sonucunu doğrulamaktadır($p=0,000$). Temel bileşenler yöntemi kullanılarak 30 sorudan oluşan ölçeğimiz, Varimax döndürme yöntemi de kullanılarak analiz edilmiş ve yaz stajının yararlılık düzeyine ilişkin dört alt boyut tespit edilmiştir. Tespit edilen alt boyutlara ait veriler çizelge 4.11 de gösterilmiştir.

Faktörlerin içsel güvenilirliklerinin bulunmasında cronbach α değerleri hesaplanmış ve çizelge 4.11 de gösterilmiştir. Çizelge 4.11 den de görülebileceği üzere tüm faktörlerin güvenilirlik düzeyleri % 70 in üzerinde gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.11

Faktörle ait çizelge

Faktörün Adı	Faktörü Oluşturan Sorular	Faktör yükleri	Faktörün açıklayıcılığı	Soru sayısı	Güvenilirliği (Cronbach alpha)
Usta Öğreticiden Yararlanma Düzeyi	Usta öğreticilerin alan bilgisi yeterliydi	0,842	21,043	5	0,849
	Usta öğreticiler yapılacak işlerle ilgili teorik bilgi verdi	0,757			
	Usta öğreticiler yapılacak işlerle ilgili uygulama eğitimi verdi	0,679			
	Usta öğreticiler çalışmalarında bana yardımcı oldu	0,657			
	Çalıştığım işletmede teknolojik yenilikleri gözlemleyebildim	0,637			

İş Ahlakı Gelişim Düzeyi	İşe zamanında gelip gitme konusunda duyarlılık kazandım	0,775	19,253	5	0,791
	Yapılan işi severek yapmanın yararını ve gerekliliğini öğrendim	0,749			
	İş arkadaşlarım ve amirlerimle sağlıklı ilişki kurabilme yeteneği kazandım	0,661			
	Bireysel olarak iş yapabilme yeteneği kazandım	0,595			
	İşletmenin kurallarına eksiksiz uydum	0,573			
Mesleki Gelişim Düzeyi	İşletme eğitimi süresinin az olduğunu düşünüyorum	0,799	17,215	3	0,754
	İşletme eğitiminde mesleki olarak geliştiğimi düşünüyorum	0,745			
	İşletme eğitimi mesleğimi daha çok sevmeme neden oldu	0,635			
İş Güvenliği Algı Düzeyi	İş kazalarına karşı önlem alınması yönündeki bilgilerim arttı	0,889	15,827	2	0,746
	İş kazalarında yapılacak ilk yardım konusunda bilgilerim arttı	0,810			
Toplam			73,338	15	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.					,887
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square					1349,203
df					105
p					,000

p<0,05

Toplam açıklanan varyans %73,338 olarak bulunmuş ve faktörlerin açıklayıcılık düzeyleri %15,827 ~ %21,043 arasında değişik değerler almıştır. Faktörler sırası ile “Usta Öğreticiden Yararlanma Düzeyi”, “İş Ahlakı Gelişim Düzeyi”, “Mesleki Gelişim Düzeyi” ve “İş Güvenliği Algı Düzeyi” olarak isimlendirilmiştir.

4.2.2 “ANOVA” ve “t” testi sonuçları

4.2.2.1 Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yapılan “t” testi sonuçları

Bu bölümde öğrencilerin cinsiyet değişkeninin yaz stajının yararlılık düzeyi üzerinde fark yaratma durumu incelenmiş olup $p<,05$ düzeyinde yapılan “t” testi sonuçları incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre, dört faktöre ait algılarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

4.2.2.2 Öğrencilerin okul türü değişkenine göre yapılan “ANOVA” testi sonuçları.

Öğrencilerin okudukları okul türü değişkenine göre $p<,05$ düzeyinde yapılan “ANOVA” testi sonuçları incelendiğinde, okul türü değişkenine göre, yaz stajının yararlılık düzeyi bakımından dört faktöre ait algılarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

4.2.2.3 Öğrencilerin işletmede çalıştıkları departman değişkenine göre yapılan “ANOVA” testi sonuçları.

Öğrencilerin çalıştıkları işletme departmanı değişkenine göre yapılan “ANOVA” testi sonuçları incelendiğinde, $p<,05$ düzeyinde çalışılan departman değişkenine göre, yaz stajının yararlılık düzeyi bakımından dört faktöre ait algılarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

4.2.2.4 Öğrencilerin çalıştıkları işletmedeki personel sayısı değişkenine göre yapılan “ANOVA” testi sonuçları.

Bu bölümde öğrencilerin çalıştıkları işletmedeki personel sayısı değişkeninin yaz stajının yararlılık düzeyi üzerinde fark yaratma durumu incelenmiş olup $p<,05$ düzeyinde yapılan “ANOVA” testi sonuçları incelendiğinde öğrencilerin çalıştıkları işletmedeki personel sayısı değişkenine göre, dört faktöre ait algılarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

4.2.2.5 Öğrencilerin çalıştıkları işletme türü değişkenine göre yapılan “t” testi sonuçları

Çizelge 4.12

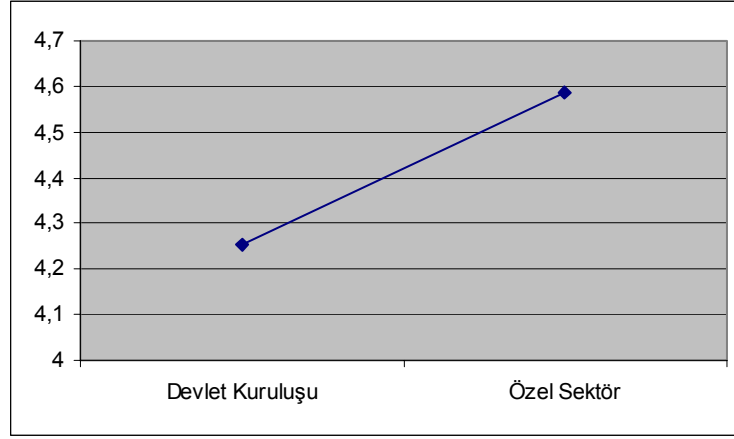
Öğrencilerin çalıştıkları işletme türüne göre yapılan “t” testi sonuçları

Faktör	İşletme Türü	N	Ortalama	Std Sapma	t	sd	p değeri
Usta Öğrt. Yar. Düz.	Devlet Kuruluşu	55	4,254	0,992	-2,061	238	0,040
	Özel Sektör	185	4,588	1,071			

p<0,05

Çizelge 4.12 de öğrencilerin yaz stajında çalıştıkları işletme türüne göre usta öğreticiden yararlanma düzeyine ait veriler bulunmaktadır. Öğrencilerden 55’i devlet kuruluşunda çalışırken, 185’i özel sektör kuruluşunda çalışmıştır. Yapılan “t” testi sonucunda devlet kuruluşunda çalışanların usta öğreticiden yararlanma düzeylerinin ortalaması 4,254 değerinde kalırken, özel sektörde çalışan öğrenciler için usta öğreticiden yararlanma düzeylerinin ortalaması 4,588 değerine ulaşmıştır. Devlet kuruluşunda çalışanların değerlendirilmesinde standart sapma değeri 0,992 olurken, özel sektörde çalışanların değerlendirilmesinde standart sapma değeri 1,071 değerinde gerçekleşmiştir.

“t” testi sonucunda elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere devlet kuruluşunda çalışanlar ile özel sektörde çalışanlar arasında p<,05 anlamlılık düzeyinde usta öğreticiden yararlanma bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu fark özel sektörde çalışan öğrenciler lehinedir.

Şekil 4.11

Öğrencilerin çalıştıkları işletme türüne göre usta öğreticiden yararlanma düzeyi

Buna göre yaz stajını özel sektör kuruluşlarında yapan öğrencilerin, usta öğretmenlerden yararlanma düzeyleri, devlet sektöründe çalışan öğrencilere göre daha yüksek seviyede gerçekleşmiştir.

4.2.2.6 Öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümleri ile ilgili çalışma isteği değişkenine göre yapılan “t” testi sonuçları

Çizelge 4.13

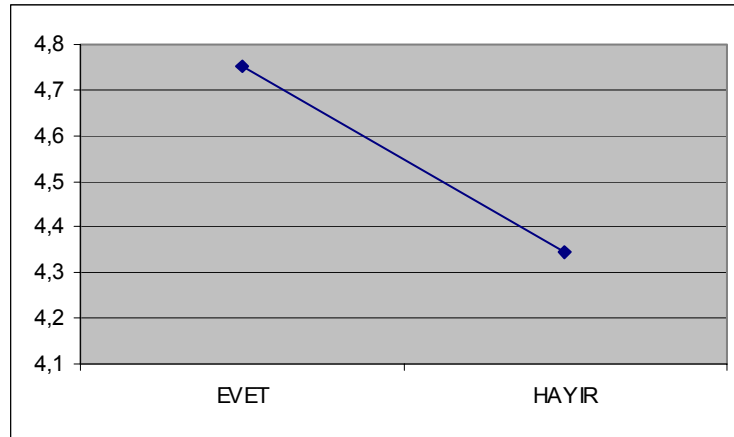
Öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışma düşüncelerine göre yapılan “t” testi sonuçları

Faktör	Mezun Olduktan Sonra Böl. İlg. Çal. Düş.?	N	Ortalama	Std Sapma	t	sd	p değeri
İş Ahlakı Gel. Düz.	EVET	187	4,751	0,912	2,394	72,257	0,019
	HAYIR	53	4,347	1,131			
Mesleki Gel. Düzeyi	EVET	187	4,169	1,159	2,585	238	0,01
	HAYIR	53	3,698	1,212			

$p < 0,05$

Çizelge 4.13’in ilk yarısında öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümleri ile ilgili çalışma tercihlerinin iş ahlakı gelişim düzeyine etkisine ait “t” testi sonuçları görülmektedir. Mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünenlerin sayısı 187 iken, mezun olduktan

sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyenlerin sayısı 53'tür. Mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünen öğrencilerin iş ahlakı gelişim düzeyi sorularına vermiş oldukları puanların ortalaması 4,751, mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyen öğrencilerin iş ahlakı gelişim düzeyi sorularına vermiş oldukları puanların ortalaması 4,347'dir. Mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünen öğrencilerin iş ahlakı gelişim düzeyi sorularına vermiş oldukları cevaplara için standart sapma değeri 0,912, mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyen öğrencilerin iş ahlakı gelişim düzeyi sorularına vermiş oldukları cevaplara için standart sapma değeri ise 1,131 olarak oluşmuştur. "t" testi sonucunda $p < ,05$ için iş ahlakı gelişim düzeyi incelendiğinde öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümleri ile ilgili çalışma isteği değişkenine göre anlamlı bir fark vardır. Bu fark, mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünenler lehinedir.

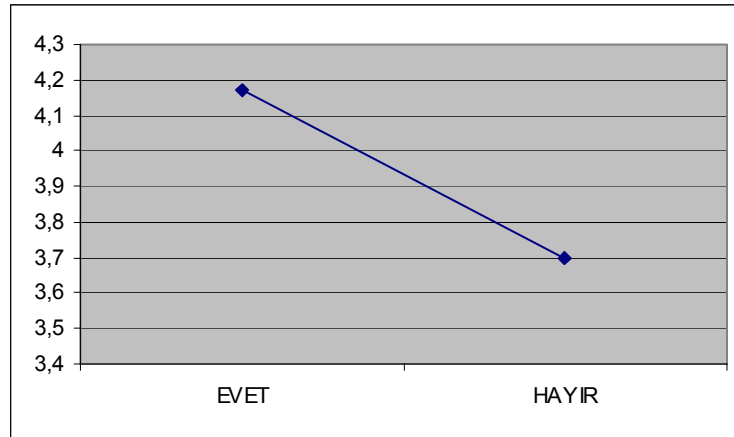
Şekil 4.12

Öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışma düşüncelerine göre iş ahlakı gelişim düzeyleri

Elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünen öğrencilerin iş ahlakı gelişim düzeyleri, mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyen öğrencilerin iş ahlakı gelişim düzeylerine kıyasla daha üst seviyede gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.13'in ikinci yarısında öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümleri ile ilgili çalışma tercihlerinin mesleki gelişim düzeyine etkisine ait "t" testi sonuçları görülmektedir. Mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünenlerin sayısı 187,

mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyenlerin sayısı 53'tür. Mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünen öğrencilerin mesleki gelişim düzeyi sorularına vermiş oldukları puanların ortalaması 4,169, mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyen öğrencilerin iş ahlakı gelişim düzeyi sorularına vermiş oldukları puanların ortalaması 3,698'dir. Mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünen öğrencilerin mesleki gelişim düzeyi sorularına vermiş oldukları cevaplara için standart sapma değeri 1,159, mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyen öğrencilerin mesleki gelişim düzeyi sorularına vermiş oldukları cevaplara için standart sapma değeri ise 1,212 olarak oluşmuştur. "t" testi sonucunda $p < 0,05$ için mesleki gelişim düzeyi incelendiğinde öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümleri ile ilgili çalışma isteği değişkenine göre anlamlı bir fark vardır. Bu fark, mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünenler lehinedir.

Şekil 4.13

Öğrencilerin mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışma düşüncelerine göre mesleki gelişim düzeyleri

Buna göre; mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünen öğrencilerin mesleki gelişim düzeyleri, mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyen öğrencilerin mesleki gelişim düzeylerine kıyasla daha üst seviyede gerçekleşmiştir.

4.2.2.7 Öğrencilerin buldukları bölümden memnun olma değişkenine göre yapılan test sonuçları

Çizelge. 4.14

Öğrencilerin buldukları bölümlerinden memnun olma durumlarına göre yapılan “t” testi sonuçları

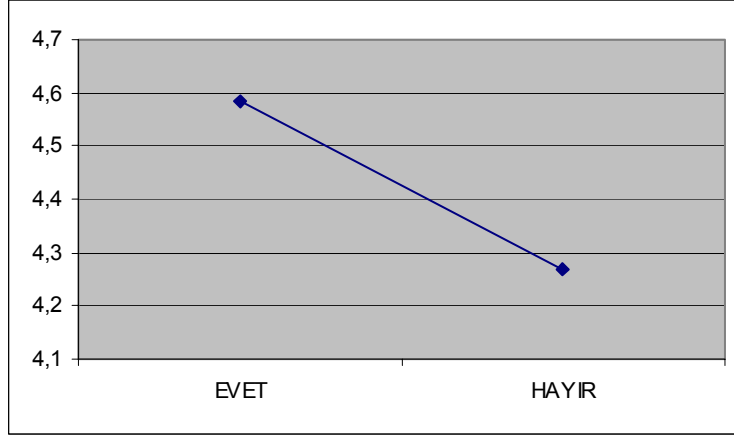
Faktör	Bölümünüzden memnun musunuz?	N	Ortalama	Std Sapma	t	sd	P değeri
Usta Öğrt. Yar. Düz.	EVET	184	4,585	1,02	1,975	238	0,049
	HAYIR	56	4,267	1,161			
İş Ahlakı Gel. Düz.	EVET	184	4,782	0,882	3,060	75,35	0,003
	HAYIR	56	4,267	1,16			
Mesleki Gel. Düz.	EVET	184	4,15	1,166	2,029	238	0,044
	HAYIR	56	3,785	1,213			

$p < 0,05$

Çizelge 4.14’da öğrencilerin bölümlerinden memnun olma durumlarının; usta öğreticiden yararlanma düzeyi, iş ahlakı gelişim düzeyi ve mesleki gelişim düzeyine etkilerini tespit etmek amacıyla yapılan “t” testi sonuçları görülmektedir.

Çizelgenin ilk bölümünde öğrencilerin bölümlerinden memnun olma durumlarının usta öğreticiden yararlanma düzeyine etkisine yönelik sonuçlar görülmektedir. Bölümünüzden memnun musunuz? Sorusuna 184 kişi evet, 56 kişi hayır cevabı vermiştir. Bölümünden memnun olanların usta öğreticiden yararlanma düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri puanların ortalaması 4,585, bölümünden memnun olmayanların usta öğreticiden yararlanma düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri puanların ortalaması 4,267’dir. Bölümünden memnun olanların usta öğreticiden yararlanma düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların standart sapma değeri 1,020, bölümünden memnun olmayanların usta öğreticiden yararlanma düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların standart sapma değeri 1,161 olarak gerçekleşmiştir. Elde edilen bu veriler ışığında $p < ,05$ için öğrencilerin buldukları bölümden memnun olma değişkenine

göre usta öğreticiden yararlanma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte ve bu fark bölümünden memnun olanlar lehine gerçekleşmektedir.

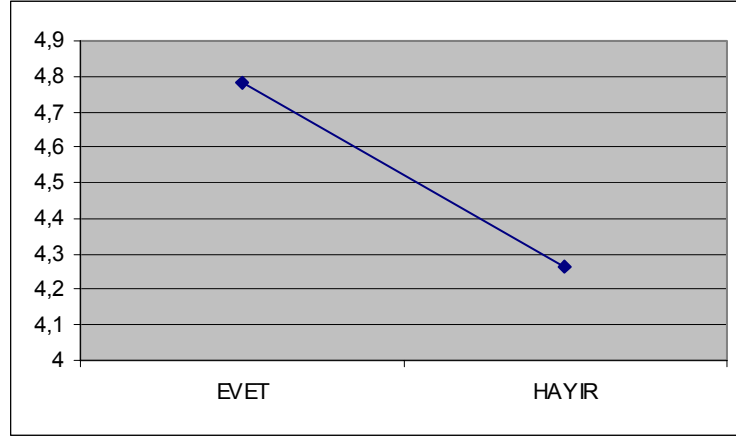

Şekil 4.14

Öğrencilerin buldukları bölümden memnun olma değişkenine göre usta öğreticiden yararlanma düzeyi

Bölümünden memnun olan öğrencilerin usta öğreticiden yararlanma düzeyleri, bölümünden memnun olmayanlara kıyasla daha üst düzeyde gerçekleşmektedir.

Çizelgenin ikinci bölümünde öğrencilerin bölümlerinden memnun olma durumlarının iş ahlakı gelişim düzeyine etkisine yönelik sonuçlar görülmektedir. Bölümünden memnun olanların iş ahlakı gelişim düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevaplara ait puanların ortalaması 4,782, bölümünden memnun olmayanların iş ahlakı gelişim düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevaplara ait puanların ortalaması 4,267'dir. Bölümünden memnun olanların iş ahlakı gelişim düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların standart sapma değeri 0,882, bölümünden memnun olmayanların iş ahlakı gelişim düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların standart sapma değeri 1,160 olarak gerçekleşmiştir. $p < ,05$ için elde edilen bu veriler ışığında öğrencilerin buldukları bölümden memnun olma değişkenine göre iş ahlakı gelişim düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte ve bu fark bölümünden memnun olanlar lehine gerçekleşmektedir.

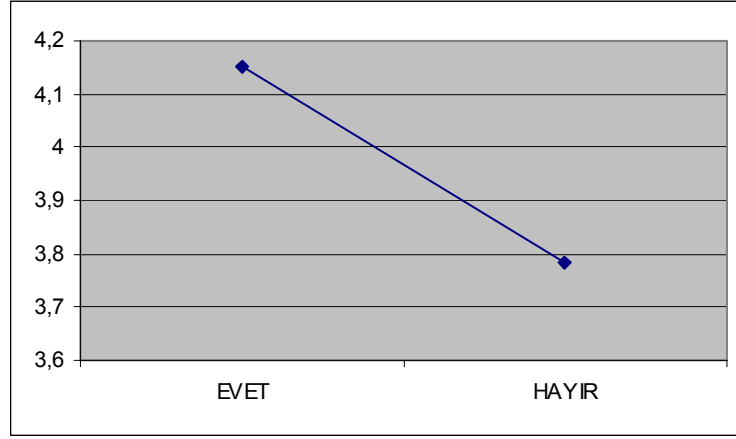

Şekil 4.15

Öğrencilerin buldukları bölümden memnun olma değişkenine göre iş ahlakı gelişim düzeyi

Buna göre bölümünden memnun olan öğrencilerin iş ahlakı gelişim düzeyleri, bölümünden memnun olmayan öğrencilerin iş ahlakı gelişim düzeylerine kıyasla daha üst düzeyde gerçekleşmektedir.

Çizelgenin üçüncü bölümünde öğrencilerin bölümlerinden memnun olma durumlarının mesleki gelişim düzeyine etkisine yönelik sonuçlar görülmektedir. Bölümünden memnun olanların mesleki gelişim düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevaplara ait puanların ortalaması 4,150, bölümünden memnun olmayanların mesleki gelişim düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevaplara ait puanların ortalaması 3,785'dir. Bölümünden memnun olanların mesleki gelişim düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların standart sapma değeri 1,166, bölümünden memnun olmayanların mesleki gelişim düzeyini tespit etmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların standart sapma değeri 1,213 olarak gerçekleşmiştir. $p < ,05$ için elde edilen bu veriler ışığında öğrencilerin buldukları bölümden memnun olma değişkenine göre mesleki gelişim düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Şekil 4.16

Öğrencilerin buldukları bölümden memnun olma değişkenine göre mesleki gelişim düzeyi

Bölümünden memnun olan öğrencilerin mesleki gelişim düzeyleri, bölümünden memnun olmayan öğrencilerin mesleki gelişim düzeylerine kıyasla daha üst düzeyde gerçekleşmektedir.

4.2.2.8 Öğrencilerin buldukları bölümü seçme değişkenine göre yapılan test sonuçları

Çizelge 4.15

Öğrencilerin buldukları bölümü seçme nedenine göre mesleki gelişim düzeyi farklılıkları

Bölüm Seçme Nedeni	N	Ort.	F	P değeri
Kendi İsteğimle	121	4,289	7,278	0,000
Öğretmen. Yönlendir.	34	3,872		
Ancak Bu Bl. Kay. Yap.	35	4,342		
Ailemin İsteğiyle	43	3,627		

$p < 0,05$

Çizelge 4.16

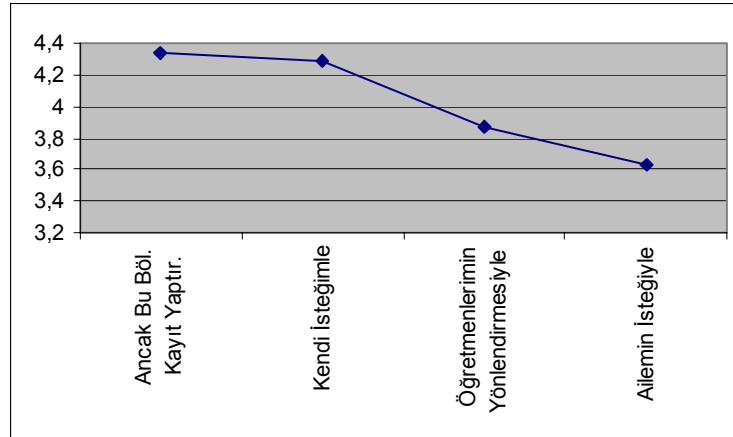
Öğrencilerin buldukları bölümü seçme nedenine göre mesleki gelişim düzeyi farklılıkları(Scheffe Testi)

Bölüm Seçme Nedeni	Bölüm Seçme Nedeni	Ortalama farkı	Standart hata	p değeri
Kendi İsteğimle	Öğretmenlerimin Yönlendirmesiyle	0,416	0,218	0,461
	Ancak Bu Bölüme Kayıt Yapıtrabildim	-0,053	0,216	0,999
	Ailemin İsteğiyle*	0,661	0,200	0,030
Öğretmenlerimin Yönlendirmesiyle	Kendi İsteğimle	-0,416	0,218	0,461
	Ancak Bu Bölüme Kayıt Yapıtrabildim	-0,470	0,271	0,558
	Ailemin İsteğiyle	0,244	0,258	0,925
Ancak Bu Bölüme Kayıt Yapıtrabildim	Kendi İsteğimle	0,053	0,216	0,999
	Öğretmenlerimin Yönlendirmesiyle	0,470	0,271	0,558
	Ailemin İsteğiyle	0,714	0,256	0,104
Ailemin İsteğiyle	Kendi İsteğimle*	-0,661	0,200	0,029
	Öğretmenlerimin Yönlendirmesiyle	-0,244	0,258	0,925
	Ancak Bu Bölüme Kayıt Yapıtrabildim	-0,715	0,256	0,104

p<0,05

Çizelge 4.15 ve çizelge 4.16'deki verilerden öğrencilerin bölümlerini seçme nedenlerine göre mesleki gelişim düzeyi faktörüne ilişkin yapılan ANOVA analizi sonucunda; öğrencilerden 121'inin kendi isteği ile, 34'ünün öğretmen yönlendirmesi ile, 35'inin ancak bu bölüme kayıt yaptırdığı için ve 43'ünün ailelerinin isteği ile bölümlerini seçtikleri görülmektedir. Öğrencilerden buldukları bölümü ancak bu bölüme kayıt yaptırdığı için seçenlerin mesleki gelişim düzeyini ölçmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların puanlarının ortalaması 4,342, buldukları bölümü kendi isteği ile seçenlerin mesleki

gelişim düzeyini ölçmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların puanlarının ortalaması 4,289, buldukları bölümü öğretmenlerinin yönlendirmesi ile seçenlerin mesleki gelişim düzeyini ölçmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların puanlarının ortalaması 3,872, buldukları bölümü ailesinin isteği ile seçenlerin mesleki gelişim düzeyini ölçmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların puanlarının ortalaması 3,627 olarak gerçekleşmiştir. Öğrencilerin mesleki gelişim düzeyini ölçmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların standart sapma değerleri; kendi isteğiyle seçim seçeneği için 1,144, öğretmenlerinin yönlendirmesi ile seçim seçeneği için 0,971, ancak bu bölüme kayıt yaptırabildim seçeneği için 0,898, ailemin isteği ile seçim seçeneği için 1,291 olarak gerçekleşmiştir. $p < 0,05$ düzeyinde yapılan incelemede ancak bu bölüme kayıt yaptırabildiği için bölüm seçenler ile ailesinin isteği ile bölüm seçenler arasında mesleki gelişim düzeyi bakımından anlamlı farklılık vardır. Bu fark, ancak bu bölüme kayıt yaptırabildiği için bölüm seçenlerin lehinedir.

Şekil 4.17

Öğrencilerin buldukları bölümü seçme değişkenine göre mesleki gelişim düzeyi

Buna göre; ancak bu bölüme kayıt yaptırabildiği için bölüm seçimi yapanlarla kendi isteği ile bölüm seçen öğrencilerin mesleki gelişim düzeylerinin, öğretmenlerinin yönlendirmesi ve ailesinin isteği ile bölüm seçen öğrencilerden daha yüksek seviyede gerçekleştiği görülmektedir.

4.2.2.9 Öğrencilerin çalıştıkları işletmeyi seçme değişkenine göre yapılan test sonuçları

Bu bölümde öğrencilerin çalıştıkları işletmeyi seçme değişkenine göre, yapılan “ANOVA” test sonuçları incelendiğinde öğrencilerin çalıştıkları işletmeyi seçme değişkenine göre, dört faktöre ait algılarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

4.2.2.10 Öğrencilerin çalıştıkları işletmede ücret alma değişkenine göre yapılan test sonuçları

Bu bölümde öğrencilerin çalıştıkları işletmede ücret alma değişkenine göre, yapılan “t” test sonuçları incelendiğinde öğrencilerin çalıştıkları işletmede ücret alma değişkenine göre, $p < ,05$ için dört faktöre ait algılarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

BÖLÜM 5

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulguların genel değerlendirmesine yer verilmiş, elde edilen bilgiler ışığında mevcut durumu iyileştirmeye yönelik öneriler sunulmuştur.

5.1 Sonuçlar

Mesleki eğitimin vazgeçilmez unsurlarından olan yaz stajı uygulamasının yararlılık düzeyini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen veriler, alt problemler bazında ele alınarak şu sonuçlara ulaşılmıştır.

a) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne yönelik elde edilen verilerin “t” testi kullanılarak yapılan analizinde, öğrencilerin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyinin, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

b) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, okul türüne göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne ilişkin elde edilen verilerin “ANOVA” testi kullanılarak yapılan analizinde, öğrencilerin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyinin, okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

c) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, çalıştıkları departmana göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne yönelik elde edilen verilerin “ANOVA” testinden yararlanılarak yapılan analizinde, öğrencilerin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyinin, çalıştıkları departmana göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

ç) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, çalıştıkları işletmedeki personel sayısına göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne

yönelik elde edilen verilerden, öğrencilerin çalıştıkları işletmedeki personel sayısı değişkeninin yaz stajının yararlılık düzeyi üzerinde fark yaratma durumu incelenmiş olup, “ANOVA” testi sonucunda öğrencilerin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyinin, çalıştıkları işletmedeki personel sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

d) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, çalıştıkları işletme türüne göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne yönelik elde edilen verilerin “t” testi kullanılarak yapılan analizinde, öğrencilerin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyine ait faktörlerden “usta öğreticiden yararlanma düzeyi” faktörüne ait anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Yapılan test sonucunda; özel sektörde staj yapan öğrencilerin usta öğreticiden yararlanma düzeylerinin, devlet kuruluşlarında staj yapan öğrencilerin usta öğreticiden yararlanma düzeylerine kıyasla daha yüksek seviyede gerçekleştiği görülmüştür. Buna neden olarak, devlet kuruluşlarının stajyer öğrenci yetiştirme uygulamalarına bir angarya olarak bakması gösterilebilir. Özel sektörde ise stajyer öğrencilerin ucuz iş gücü olarak görülmesi sonucu öğrencilere daha fazla iş yaptırılması, bu sektördeki öğrencilerin usta öğretmenlerden yararlanma düzeylerini arttırmıştır.

e) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, branşları ile ilgili çalışma düşüncelerine göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne yönelik elde edilen verilerin “t” testi kullanılarak yapılan analizinde, öğrencilerin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyine ait faktörlerden “iş ahlakı gelişim düzeyi” faktörü ve “mesleki gelişim düzeyi” faktörüne ait anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre; mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünen öğrencilerin iş ahlakı ve mesleki gelişim düzeyleri, mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyen öğrencilerin iş ahlakı ve mesleki gelişim düzeylerine kıyasla daha yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Bu duruma neden olarak; mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünen öğrencilerin, gerek iş ahlakı gerekse de mesleki olarak gelişime daha açık ve istekli olmaları gösterilebilir. Mezun olduktan sonra bölümü ile ilgili çalışmayı düşünmeyen öğrencilerin iş ahlakı ve mesleki gelişim düzeylerinin düşük olmasının nedeni ise bu öğrencilerin gelecekte bu işi yapmak istememeleri nedeni ile stajı savsaklamaları olarak gösterilebilir.

f) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, bölümlerinden memnun olma durumlarına göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne yönelik elde edilen verilerin “t” testi kullanılarak yapılan analizinde, öğrencilerin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyine ait faktörlerden “usta öğretici yararlanma düzeyi” faktörü, “iş ahlakı gelişim düzeyi” faktörü ve “mesleki gelişim düzeyi” faktörüne ait anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre; buldukları bölümden memnun olan öğrencilerin usta öğreticiden yararlanma, iş ahlakı ve mesleki gelişim düzeyleri, buldukları bölümden memnun olmayan öğrencilerin usta öğreticiden yararlanma, iş ahlakı ve mesleki gelişim düzeylerine kıyasla daha yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Buna neden olarak; buldukları bölümden memnun olan öğrencilerin usta öğreticiden yararlanmaya, iş ahlakı edinmeye ve mesleki olarak gelişime daha açık ve istekli olmaları gösterilebilir. Buldukları bölümden memnun olmayan öğrencilerin usta öğreticiden yararlanma, iş ahlakı ve mesleki gelişim düzeylerinin düşük olmasının nedeni ise bu öğrencilerin bölümlerinden memnun olmamaları nedeni ile isteksiz ve ilgisiz olmaları gösterilebilir.

g) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, bölümlerini seçme nedenlerine göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne yönelik elde edilen verilerin “ANOVA” testi kullanılarak yapılan analizi sonucunda, öğrencilerin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyine ait faktörlerden “mesleki gelişim düzeyi” faktörüne ait anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ancak bu bölüme kayıt yaptırabildiği için buldukları bölümü seçenlerle, kendi istekleri ile buldukları bölümü seçen öğrencilerin mesleki gelişim düzeylerinin, öğretilerinin yönlendirmesi ve ailesinin isteği ile buldukları bölümü seçen öğrencilerden daha yüksek seviyede gerçekleştiği görülmektedir. Buna göre; ancak bu bölüme kayıt yaptırabilen öğrencilerin zorlukla kazandıkları bölümü benimsedikleri için, kendi isteği ile bölüm seçimi yapan öğrencilerin kendi tercihleri olması nedeni ile başarılı oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmen yönlendirmesi ve aile isteği ile buldukları bölümü seçen öğrencilerin yaz stajının yararlılık faktörlerinden olan mesleki gelişim düzeylerinin düşük gerçekleştiği sonucuna varılmıştır.

h) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, işletmeyi seçme şekillerine göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne ilişkin elde edilen verilerin “ANOVA” testi kullanılarak yapılan analizinde, öğrencilerin yaptıkları yaz

stajının yararlılık düzeyinin, işletmeyi seçme şekillerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

1) Elektrik Bölümü öğrencilerinin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyi, ücret alma durumlarına göre farklılık göstermekte midir? Alt probleminin çözümüne yönelik elde edilen verilerden, ücret alma değişkeninin yaz stajının yararlılık düzeyi üzerinde fark yaratma durumu incelenmiş olup, yapılan “t” testi sonucunda öğrencilerin yaptıkları yaz stajının yararlılık düzeyinin, ücret alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

5.2 Öneriler

a) Ülkemizin hızla değişen ve gelişen teknoloji dünyasının dışında kalmaması için mesleki eğitime yönlendirme çalışmalarına hız verilmelidir.

b) Meslek okullarında verilen uygulamalı ve teori içerikli derslerin, teknolojik bakımdan güncel tutulmasına yönelik çalışmalar başlatılmalı ve ciddiyetle yürütülmelidir.

c) Meslek dersi öğretmenlerinin işletmelerle işbirliği yapmalarına imkan verilmeli ve gelişen teknolojiye ayak uydurmaları sağlanmalıdır.

ç) Anadolu Teknik, Teknik ve Anadolu Meslek Liselerinin staj uygulamaları, yaz tatillerine sıkıştırılmamalı, Endüstri Meslek Liselerinde uygulandığı şekli ile eğitim öğretim yılı içerisinde belirli günlerde yapılmalıdır.

d) Anadolu Teknik, Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi öğrencileri staj uygulaması yaptıkları dönemlerde sigortalanmalı, gerekiyorsa sigorta primleri Endüstri Meslek Liselerinde uygulandığı şekli ile devlet tarafından ödenmelidir.

e) Anadolu Teknik, Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi öğrencileri, Endüstri Meslek Liselerinde yapılan uygulamada olduğu gibi staj süresince ücret almalıdır.

- f) Öğrencilerin yaz stajı uygulamalarını mümkün olduğu ölçüde özel sektörde yapmaları sağlanmalı, zorunlu olmadıkça devlet kurumları tercih edilmemelidir.
- g) Öğrencilerin yaz stajı uygulamalarını mümkün olduğu ölçüde, bakım ve onarım departmanı gibi el becerisi ve mesleki bilginin bir arada kullanıldığı departmanlarda yapmaları sağlanmalı, masa başı işlerde staj yapmaları engellenmelidir.
- h) Öğrencilerin yaz stajı uygulamalarını yapacakları işletmelerdeki usta öğreticilerin mesleki yetkinlik düzeyleri denetlenmeli, mesleki olarak yeterli olmayan usta öğreticilerin bulunduğu işletmelere stajyer gönderilmemelidir.
- ı) Öğrencilerin bölümlerini sevme durumu başarılarını doğrudan etkilediği için, bölümlerini sevmeleri yönünde motive edici uygulamalar yapılmalıdır.
- i) Öğrencilerin buldukları bölümü seçmeleri hususunda ailelerin ve öğretmenlerin doğrudan etkili olmaları engellenmeli, aile ve öğretmenlerin öğrenciye sadece rehberlik yapmaları sağlanmalıdır.
- j) Bazı meslek lisesi öğrencileri, buldukları bölüm dışında bir yüksek öğretim programına devam etmeyi düşündükleri için, mesleklerini öğrenmede isteksiz davranarak mesleki başarılarının düşmesine neden oluyorlar. Bunun önüne geçmek ve meslek liselerinde başarıyı arttırabilmek amacıyla, meslek lisesi öğrencilerinin alanları dışında yüksek öğretim tercihi yapmaları engellenmeli, alanlarındaki tüm bölümlere geçişlerinde kolaylıklar getirilmelidir.
- k) Öğrencilerin staj uygulamalarının koordinasyonunu yapacak okul yöneticileri meslek öğretmeni olmalı, hayatında staj kelimesini duymamış idarecilere koordinasyon görevi, verilmemelidir.

EKLER

EK1. Uygulanan Anket Örneği

<p>Sevgili Öğrenciler, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programının bir parçası olarak yapılmakta olan bu çalışma, “Elektrik Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Yaptığı Yaz Stajının Etkinliğini” ölçmeyi hedeflemektedir. Bu çalışmada amaç; yapmış olduğunuz yaz stajı süresinde stajdan ne derece fayda gördüğünüzü, ne çeşit sorunlarla karşılaştığınızı tespit ederek, mevcut durumu iyileştirmeye yönelik çözüm önerileri oluşturmaktır.</p> <p>Meslek eğitimi için vazgeçilmez bir uygulama olarak gördüğümüz staj uygulamalarında kazandığınız bilgi ve beceriler ile karşılaştığınız sorunları objektif olarak tespit ederek değerlendirebilmemiz, yapılacak bu ankete vereceğiniz samimi ve tarafsız cevaplarınızla mümkün olacaktır. Kişisel bilgilerinizin yer almadığı bu anketi cevaplarken duyarlı davranacağınıza inanıyor ve katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ediyoruz.</p> <p>Tez Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Beril SİPAHİ</p> <p>Yüksek Lisans Öğrencisi Metin BİLA</p>
--

BÖLÜM I TANITICI BİLGİLER

Lütfen durumunuza uyan kutucuğa (X) işareti koyunuz

1- Cinsiyetiniz
a) () Kız
b) () Erkek	7- Bulduğunuz bölümden memnun musunuz?
a) () Evet
b) () Hayır
2- Okul Türünüz
a) () Anadolu Meslek Lisesi
b) () Teknik Lise
c) () Anadolu Teknik Lisesi	8- Bölümünüzü seçme nedeniniz
a) () Kendi isteğimle seçtim
b) () Öğretmenlerimin yönlendirmesi ile
c) () Ancak bu bölüme kayıt yaptırabildim
d) () Ailemin isteği ile seçtim
e) () Diğer (Belirtiniz).....
3- İşletmede çalıştığınız departman
a) () İmalat (Üretim)
b) () Bakım - Onarım
c) () Satış
d) () Diğer (Belirtiniz)	9- Çalıştığınız işletmeyi nasıl seçtiniz
a) () Tanıdık olduğu için seçtim
b) () İşletme ile karşılıklı görüşerek seçtim
c) () Arkadaşlarımın tavsiyesi ile seçtim
d) () Okul tarafından yönlendirildim
e) () Diğer (Belirtiniz).....
4- Çalıştığınız işletmedeki personel sayısı
a) () 3-10 kişi
b) () 11-50 kişi
c) () 51-100 kişi
d) () 101 ve üzeri	10- İşletme eğitiminde ücret aldınız mı?
a) () Evet
b) () Hayır
5- Çalıştığınız işletmenin türü
a) () Devlet kuruluşu
b) () Özel sektör kuruluşu	
6- Mezun olduktan sonra branşınızla ilgili çalışmayı düşünüyor musunuz?
a) () Evet
b) () Hayır	

BÖLÜM II

İşletmede yaptığınız stajla ilgili olarak aşağıdaki görüşlere ne kadar katılıyorsunuz? Lütfen ilgili kutuya (X) işareti koyarak belirtiniz.		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Branşım ile ilgili teorik bilgim arttı						
2	Branşım ile ilgili uygulama becerim arttı						
3	İş kazalarına karşı önlem alınması yönündeki bilgilerim arttı						
4	İş kazalarında yapılacak ilk yardım konusunda bilgilerim arttı						
5	Mesleki anlamda kendime güvenim arttı						
6	Öğrendiklerimin okuldaki eğitimime olumlu etkisi oldu						
7	Usta öğreticilerin alan bilgisi yeterliydi						
8	Usta öğreticiler yapılacak işlerle ilgili teorik bilgi verdi						
9	Usta öğreticiler yapılacak işlerle ilgili uygulama eğitimi verdi						
10	Usta öğreticiler çalışmalarında bana yardımcı oldu						
11	İşletme eğitimi süresince bana saygı duyulduğunu hissettim						
12	Çalıştığım birimdeki tüm makinaların kullanımı ile ilgili bilgi verildi						
13	Çalıştığım birimdeki personel sayısı öğrenme ortamı bakımından uygundu						
14	Takım halinde çalışmanın yararlarını öğrendim						
15	Yapılan işi planlı ve zamanında yapma becerisi kazandım						
16	Makine ve malzemelerin etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasının önemini kavradım						
17	İşe zamanında gelip gitme konusunda duyarlılık kazandım						
18	Yapılan işi severek yapmanın yararını ve gerekliliğini öğrendim						
19	İş arkadaşlarım ve amirlerimle sağlıklı ilişki kurabilme yeteneği kazandım						
20	Bireysel olarak iş yapabilme yeteneği kazandım						
21	Çalıştığım işletmede teknolojik yenilikleri gözlemleyebildim						
22	İşletmenin kurallarına eksiksiz uydum						
23	Çalıştığım işletmede sosyal haklar konusunda (Yemek ve servis) diğer çalışanlarla eşit haklara sahiptim						
24	İşletme eğitiminde yapmam gereken işler dışında iş yapmadım						
25	Okuldaki eğitimin iş dünyasındaki gelişmelerle desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum						
26	İşletme eğitimi süresinin az olduğunu düşünüyorum						
27	İşletme eğitiminde mesleki olarak geliştiğimi düşünüyorum						
28	İşletme eğitiminde sosyal anlamda geliştiğimi düşünüyorum						
29	İşletme eğitimi mesleğimi daha çok sevmeme neden oldu						
30	İşletme eğitiminin ücretsiz olması çalışma motivasyonunu etkilemez						

NOT: Bu ankette yer almayan fakat etkin bir işletme eğitiminin ölçülmesinde değerlendirilmesini düşündüğünüz görüş ve önerilerinizi lütfen belirtiniz.....

KAYNAKÇA

Alkan, C., 1981, **Eğitim Teknolojisi**, Aşama Matbaası, Ankara.

Alkan, C. vd., 1995, **Eğitim Teknolojisine Giriş**, Ankara.

Alkan, C. vd., 1998, **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**, Alkım Yayıncılık, İstanbul

Bandura, A., 1977, **Social Learning Theory**, Englewood Cliffs, Prentice Hall.

Baran, H., 1999, **Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liselerin Öğrenen Örgütler Olarak Yapılandırılması**, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Barutçugil, İ., 2004, **Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi**, Kariyer Yayıncılık, İstanbul.

Başaran, İ.E., 1992, **Eğitime Giriş**, Kadıoğlu Matbaası, Ankara.

Berk, ř., 2002, **Meslek Liseleri Elektrik Bölümü Mezunlarının Sanayi Gereksinimlerini Karşılayabilme Düzeylerinin Belirlenmesi** Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

CORD, 1997, **The Rationale For an Integrated System for Workforce Education Curricula**, Education at Work, Texas.

CORD ve ARGON, 1997, **İşletmelerde Yapılan Beceri Eğitiminin Değerlendirilmesi Araştırması**, Ankara.

Doğan, H., 1996, **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar, Yönergeler**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara

Doğan, H., 1998, **Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma İhtiyacı**, Millî Eğitim Dergisi Sayı 139, Ankara

Erdoğan, İ., 2004, **Türk Eğitim Sistemi Sorunlar ve Çözümler**, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Ertük, S., 1972, **Eğitimde Program Geliştirme**, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Ertürk, K., 1988, **Çağdaş Bilimsel Eğitim Nedir?**, Varol Matbaası, Ankara.

Hesapçioğlu, M., 1992, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Beta Basım Yayın, İstanbul.

<http://www.tusiad.org/yayin/gorus/36/html/sec10.html>

http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=217,33316&_dad=portal&_schema=PORTAL

<http://www.sg.k12.tr/index.php?id=136&L=1>

http://etogm.meb.gov.tr/index.asp?sayfa_id=200&konu=bolum

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/kazu.htm>

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/aykac.htm>

Kaya, Y.K., 1999, **Eğitim Yönetimi**, Bilim Yayıncılık, Ankara.

Küçükahmet, L., 1998, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Alkım Yayınları, İstanbul.

MEB, 1991, **Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

MEB, 1997, **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

MEB, 1998, **Meslekî ve Teknik Eğitimin Orta Öğretim Sistemi Bütünlüğü İçinde Ağırlıklı Olarak Yeniden Yapılanması**, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

MEB, 1999, **Öğretmen Yeterlilikleri (Taslak) Komisyon Çalışması**, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara.

MEB, 2000, **Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

MEB, 2000, “**Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönergesi**”, Tebliğler Dergisi, Cilt 63 (sayı:2508), Ankara.

MEGEP, 2004, **Hollanda mesleki eğitimi**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Metargem, 1995, **Endüstri Meslek Lisesi ve Teknik Lise Mezunlarını İzleme Araştırması**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Metargem, 1997, **Teknik Liselerin Değerlendirilmesi**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Metargem, 1997, **Endüstri Meslek Lisesi Mezunlarını İzleme Araştırması**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Metargem, 2000, **Anadolu Teknik Liselerinde Verilen Eğitimin Etkinliğinin Değerlendirilmesi**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

MESS, 1999, İngiltere mesleki eğitimi, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

SCANS, 2000, “**İş Okuldan Ne Bekler: Amerika 2000 için SCANS Raporu**” Dünya Yayıncılık, İstanbul.

Şaylan, G., 1995, **Değişim Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi** İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

- Tekin, H., 1993, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Yargı Kitap ve Yayınevi, Ankara.
- UNESCO/UNEVOC, 1997, **Technical and Vocational Education For Rural Development: Delivery Patterns**, UNESCO, Paris.
- Uzar, M.T., 2002, **Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programlarının Hazırlanmasında Okul-Sanayi İşbirliği**, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Varış F., 1998, **Eğitim Bilimine Giriş**, Alkım Yayınları, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ
Metin BİLA

Kişisel Bilgiler :

Doğum Tarihi	01.01.1973
Doğum Yeri	İstanbul
Medeni Durumu:	Evli

Eğitim :

Lise	1985-1986	Alibeyköy Endüstri Meslek Lisesi Elektrik Bölümü
	1986-1990	Haydarpaşa Teknik Lisesi Elektrik Bölümü
Lisans	1992-1996	Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Endüstriyel Elektroteknik Teknolojisi Bölümü
Yüksek Lisans	2004-Dev.Ed.	Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı

Çalıştığı Kurumlar:

2004-Dev.Ed.	Handan Hayrettin Yelkikanat A.M.L.	Elektrik Bölüm Şefi
2003-2004	Handan Hayrettin Yelkikanat A.M.L.	Elektrik Öğretmeni
1998-2003	Maltepe Küçükalyalı Endüstri Meslek Lisesi	Elektrik Öğretmeni
1996-1997	Samsun Yaşar Doğu Ç.P.L.	Elektrik Öğretmeni
1994-1996	Besim Makine A.Ş.	Elektrik Bölüm Şefi
1988-1994	Yeşim Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti.	Teknik Servis Sorumlusu